

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਚੀ ਸਾਚਾ ਵੀਚਾਰੁ॥

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

(ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਾਸਿਕ-ਪੱਤਰ)

ਅੱਸੂ-ਕੱਤਕ, ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਪੜਦ

ਅਕਤੂਬਰ 2007

ਜਿਲਦ ੫੧

ਅੰਕ ੭

ਸੰਪਾਦਕ
ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਐਮ.ਏ., ਐਮ.ਐਮ.ਸੀ.

ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ
ਐਮ.ਏ., ਬੀ.ਐੱਫ.

ਚੰਦਾ

ਸਾਲਾਨਾ (ਦੇਸ਼)	੨੦ ਰੁਪਏ
ਲਾਈਫ਼ (ਦੇਸ਼)	੨੦੦ ਰੁਪਏ
ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਦੇਸ਼	੫੦੦ ਰੁਪਏ
ਲਾਈਫ਼ ਵਿਦੇਸ਼	੫੦੦੦ ਰੁਪਏ
ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਪੀ	੨ ਰੁਪਏ

ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਸਕੱਤਰ

Secretary

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ

Dharam Parchar Committee

(ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ)

(S.G.P.C.)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-੧੪੩੦੦੬

Amritsar-143006

ਫੋਨ : 0183-2553956-59 ਐਕਸ 304 ਫੈਕਸ : 0183-2553919

website : www.sgpc.net

e-mail : info@sgpc.net

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ 'ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਨਾ ਪੁੱਜਣ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਐਕਸ: 303 'ਤੇ ਜਾਂ

ਮੋ: 98148-98001 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ।

ਤਤਕਰਾ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ	੩
ਸੰਪਾਦਕੀ	੪
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ...	-ਭਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਗੰਡੀਵਿੰਡ ੮
ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੁਖਾਰ	-ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ੨੧
ਕੀ ਲਿਖਾਂ? (ਕਵਿਤਾ)	-ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ ੨੩
ਗੁਰੂ-ਡੇਮੁ ਦਾ ਸਹੀ ਹੱਲ-ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ	-ਗਿਆਨੀ ਧਰਮ ਸਿੰਘ (ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ) ੨੪
ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਜਾਲ	-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ੨੮
ਅਖੌਤੀ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਡੇਰਾ ਕਾਂਡ : ਸਮੱਸਿਆ ਤੇ ਹੱਲ	-ਭਾਈ ਜੈਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ ੩੨
ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਬਉਰੀ ਮੈ ਰਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿਓ	-ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ੩੫
ਬੈਠਾ ਸੋਢੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ...ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰਿ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ ਜਗਾਵੈ	-ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ੪੧
ਡਿਠੇ ਸਭੇ ਥਾਵ ਨਹੀ ਤੁਧੁ ਜੋਹਿਆ	-ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ੪੫
ਨਸ਼ੇ ਨਿਗਲ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ	-ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ੪੯
ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ	-ਸ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ੬੧
‘ਬੂਝੇ’ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	-ਮਾਸਟਰ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ੬੫
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ	-ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ੬੭
ਨੇਤਿਓਂ ਡਿਠੇ ਢਾਡੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੀਤਲ	-ਮਾਸਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਘਰਿੰਡਾ ੮੦
ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ: ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪਰਿਪੇਖ	-ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ੮੪
ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ	-ਭਾਈ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ੮੮
ਆਓ! ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਸਾਰ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜੁਗਤ...	-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ੯੧
ਬਾਬਾਣੀਆ ਕਹਾਣੀਆ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਨਿ-੨੪	-ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾਸਿੰਘਾ ੯੩
ਕਵਿਤਾਵਾਂ	੯੪
ਬਾਬਾ	-ਸ. ਕਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ੧੦੨
ਤਪਾ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ (ਇਕਾਂਗੀ)	-ਸ: ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ੧੦੩
ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣਾ (ਕਵਿਤਾ)	-ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ੧੨੦
ਖ਼ਬਰਨਾਮਾ	੧੨੧
ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ	੧੨੯

ਕੱਤਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਹਾੜੇ

* ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	੬ ਕੱਤਕ	੨੦ ਅਕਤੂਬਰ
* ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	੬ ਕੱਤਕ	੨੦ ਅਕਤੂਬਰ
* ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	੬ ਕੱਤਕ	੨੦ ਅਕਤੂਬਰ
* ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ	੭ ਕੱਤਕ	੨੧ ਅਕਤੂਬਰ
* ਜਨਮ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ (ਕੱਥੂਨੰਗਲ)	੭ ਕੱਤਕ	੨੧ ਅਕਤੂਬਰ
* ਦਰਬਾਰ ਖਾਲਸਾ (ਦੁਸਹਿਰਾ)	੭ ਕੱਤਕ	੨੧ ਅਕਤੂਬਰ
* ਸਥਾਪਨਾ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ	੧੪ ਕੱਤਕ	੨੮ ਅਕਤੂਬਰ
* ਸਾਕਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ	੧੪ ਕੱਤਕ	੨੮ ਅਕਤੂਬਰ
* ਸ਼ਹੀਦੀ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ	੧੭ ਕੱਤਕ	੩੧ ਅਕਤੂਬਰ
* ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਦਿਵਸ	੧੮ ਕੱਤਕ	੧ ਨਵੰਬਰ
* ਜਨਮ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ	੧੮ ਕੱਤਕ	੧ ਨਵੰਬਰ
* ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ (ਦੀਵਾਲੀ)	੨੬ ਕੱਤਕ	੯ ਨਵੰਬਰ
* ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ	੩੦ ਕੱਤਕ	੧੩ ਨਵੰਬਰ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

ਗਜ ਸਾਢੇ ਤੈ ਤੈ ਧੋਤੀਆ ਤਿਹਰੇ ਪਾਇਨਿ ਤਗ॥
 ਗਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਜਪਮਾਲੀਆ ਲੋਟੇ ਹਥਿ ਨਿਬਗ॥
 ਓਇ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਾਨਾਰਸਿ ਕੇ ਠਗ॥੧॥
 ਐਸੇ ਸੰਤ ਨ ਮੋ ਕਉ ਭਾਵਹਿ॥ ਡਾਲਾ ਸਿਉ ਪੇਡਾ ਗਟਕਾਵਹਿ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਬਾਸਨ ਮਾਂਜਿ ਚਰਾਵਹਿ ਉਪਰਿ ਕਾਠੀ ਧੋਇ ਜਲਾਵਹਿ॥
 ਬਸਧਾ ਖੋਦਿ ਕਰਹਿ ਦੁਇ ਚੂਲੇ ਸਾਰੇ ਮਾਣਸ ਖਾਵਹਿ॥੨॥
 ਓਇ ਪਾਪੀ ਸਦਾ ਫਿਰਹਿ ਅਪਰਾਧੀ ਮੁਖਹੁ ਅਪਰਸ ਕਹਾਵਹਿ॥
 ਸਦਾ ਸਦਾ ਫਿਰਹਿ ਅਭਿਮਾਨੀ ਸਗਲ ਕੁਟੰਬ ਡੁਬਾਵਹਿ॥੩॥
 ਜਿਤੁ ਕੋ ਲਾਇਆ ਤਿਤ ਹੀ ਲਾਗਾ ਤੈਸੇ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ॥
 ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮਿ ਨ ਆਵੈ॥੪॥੨॥

(ਪੰਨਾ ੪੭੬)

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਆਸਾ ਰਾਗ 'ਚ ਦਰਜ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਾਧ-ਬਾਣੇ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਅਤੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸੁਆਰਥੀ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਕਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਗਜ਼ ਭਾਵ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਧੋਤੀਆਂ ਤੇਤ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿਹਰੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਮਾਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਆਖੀਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਨਾਰਸ ਦੇ ਠੱਗਾਂ ਤੁਲ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਪੂਰੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਲੁਟੇਰੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ (ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ) ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਦਿੱਸਣ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਤ ਹਨ, ਜੋ ਡਾਲੀ ਭਾਵ ਧਨ ਲੁੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਧਰਤੀ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੋ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਲ੍ਹਿਆਂ ਉੱਪਰ ਭਾਂਡੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਂਜ ਕੇ ਅਤੇ ਲਿਸ਼ਕਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਪੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬੜੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਹਨ ਐਪਰ ਹੱਥ ਆ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਾਖੰਡੀ ਲੋਕ ਪਾਪ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪਰਸ ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਨਾ ਛੂਹਣ ਵਾਲੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਸਦਾ ਹੰਕਾਰ 'ਚ ਹੀ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਕੁਟੰਬ ਭਾਵ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡੋਬਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਪਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਉਸ ਰੱਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਪਾਸੇ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਕਬੀਰ! ਸਤਿਗੁਰੁ ਭਾਵ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਭਾਵ ਰੂਹਾਨੀ ਤੇ ਨੈਤਿਕ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪੈਂਤੜਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ■

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪਾਪੁ ਬੁਰਾ ਪਾਪੀ ਕਉ ਪਿਆਰਾ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਧਰਮ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਮ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਮ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਫਾਲਤੂ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਵਰਜ ਕੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸ ਅਤਿ ਸੌਖੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਨਾਕੇ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਜਿਸ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਗਲੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀਆ ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ ॥

ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ ॥

(ਪੰਨਾ ੮੫)

੧੯੪੭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਭੈਅ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

ਸੰਨ ੧੯੪੭ ਈ. ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੇਰੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ/ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਨ ੧੯੮੪ ਈ. ਵਿਚ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੌਸਲੇ ਇਤਨੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਲਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸ੍ਰੋਤ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਟੈਂਕਾਂ-ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਫਿਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਵਾਲੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਕੋਝਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ-ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਤਰੀਕਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਕਈ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਡੇਰੇ ਵੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਕਤ ਜਾਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਬਾਬੇ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਐਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਿਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਾਬੇ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਨਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵੱਡਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਦੇ ਕੇ ਦੋਨਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਅਜਾਈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮਲਾਰ ਕੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਨਾਉ ਫਕੀਰੈ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਮੂਰਖ ਪੰਡਿਤੁ ਨਾਉ ॥

ਅਧੇ ਕਾ ਨਾਉ ਪਾਰਖੁ ਏਵੈ ਕਰੇ ਗੁਆਉ ॥

ਇਲਤਿ ਕਾ ਨਾਉ ਚਉਧਰੀ ਕੂੜੀ ਪੂਰੇ ਥਾਉ ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀਐ ਕਲਿ ਕਾ ਏਹੁ ਨਿਆਉ ॥

(ਪੰਨਾ ੧੨੮੮)

ਅਰਥਾਤ ਕੰਗਾਲ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਮੂਰਖ ਨੂੰ ਗਿਆਨਵਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਅਕਲ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਪਾਰਖੂ ਅਖਵਾਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਬੰਦਾ ਚੌਧਰੀ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਲਯੁੱਗ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਹਰ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲਾ, ਨੂਰਮਹਿਲੀਆ ਤੇ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਤਾਂ ਅਤਿ ਹੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹਨ।

ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬੇ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਦੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਵਸਤੂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਰਸਾਉਣਾ ਇਕ ਘਿਨਾਉਣਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਹੈਂਕੜ ਦਾ ਪ੍ਰਚਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਲ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਮੁੱਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਅਜਿਹੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ।

ਅਖਬਾਰਾਂ, ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਗੁੰਮਨਾਮ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਗੁੰਮਨਾਮ ਚਿੱਠੀ ਜੋ ਕਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ, ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦਰਸਾ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਗੱਦੀ ਖੋਹਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਛਪਿਆ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਚਰਨ ਤੋਂ ਡਿੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਇਨਸਾਨ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨਵ-ਵਿਆਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਅਸਲੀਲ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਕਲੀ ਬੰਬ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਲਕੀਅਤ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਲਿਖਵਾ ਲਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਦਾ ਲਈ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਆਪ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਕਰ ਕੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਆ

ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਤੋਬਾ-ਤੋਬਾ ਕਰ ਉੱਠੇ।

ਅੱਜ ਇਸ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਉਭਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਾਪ ਦਾ ਘੜਾ ਭਰ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀਆਂ ਜਾਂਚ-ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਘੜਾ ਚੁਰਾਹੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਨਕਲੀ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਕਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਲ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਬੱਜਰ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ, ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ।

ਕੁਝ ਕੁ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਜੋ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਸ ਇਸ ਬਾਬੇ ਦੀ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਏ ਸਨ, ਅਸਲ ਸੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ 'ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਭੁਗਤਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਸੱਚੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਤਾਂ ਚੁਕਾਉਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਖੁਦ ਹੀ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਣਗੇ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹਦੇ ਚੁੰਗਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਇਕੱਲਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਸੇ ਕੁਕਰਮੀ ਤੇ ਘੋਰ ਅਪਰਾਧੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਹ ਪਰਖ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਜਰਿਮ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਜੇਕਰ ਇਥੋਂ ਛੁੱਟ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਛੁੱਟ ਸਕੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ:

ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੁ ਨਿਆਉ ਪਾਪੀ ਨਰੁ ਹਾਰਦਾ॥

(ਪੰਨਾ ੯੦)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੀ ਮਨੋ-ਦਸ਼ਾ

—ਭਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਗੰਡੀਵਿੰਡ*

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਕਲਿਜੁਗਿ ਬੋਧੁ ਅਉਤਾਰੁ ਹੈ ਬੋਧੁ ਅਬੋਧੁ ਨ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਆਵੈ।

ਕੋਇ ਨ ਕਿਸੈ ਵਰਜਈ ਸੋਈ ਕਰੇ ਜੋਈ ਮਨਿ ਭਾਵੈ।

ਕਿਸੇ ਪੁਜਾਈ ਸਿਲਾ ਸੁੰਨਿ ਕੋਈ ਗੋਰੀ ਮੜੀ ਪੁਜਾਵੈ।

ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਖੰਡ ਕਰਿ ਕਲਹਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਬਹੁ ਵਾਦਿ ਵਧਾਵੈ।

ਆਪੋ ਧਾਪੀ ਹੋਇ ਕੈ ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਧਰਮ ਚਲਾਵੈ।

ਕੋਈ ਪੂਜੈ ਚੰਦੁ ਸੂਰੁ ਕੋਈ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸੁ ਮਨਾਵੈ।

ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਕੋਈ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ।

ਫੋਕਟਿ ਧਰਮੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਵੈ॥

(ਵਾਰ ੧:੧੮)

ਭਾਵ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਿਣਤੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀਣਿਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕੋਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਜੋ ਤੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਇਹ ਬੁਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਲਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਜੜ੍ਹ-ਪੱਥਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਕਬਰਾਂ-ਮੜੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਜੰਤ੍ਰਾਂ-ਮੰਤ੍ਰਾਂ, ਜਾਦੂ-ਟੂਣਿਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਆਪੋ-ਧਾਪੀ 'ਚ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਨਿਆਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਧਰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹਵਾ, ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਤੇ ਕੋਈ ਧਰਮਰਾਜ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ/ਰੀਝਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਫੋਕਟ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹਰ ਪਾਸੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਹਉਮੈ, ਈਰਖਾ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ

* ਗ੍ਰੰਥੀ, ਬੀੜ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ, ਠੱਠਾ (ਤਰਨਤਾਰਨ)।

ਪਾਸੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਹਾਏ ਹਾਏ' ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਬਲਦ ਪਾਪਾਂ/ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਥੱਲੇ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਓ, ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਓ!" ਫਿਰ :

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰਿ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ।

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧ : ੨੩)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਐਸਾ ਸਿੱਕਾ ਮਾਰਿਆ ਭਾਵ ਐਸੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਕਿ ਇਕ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ 'ਸਿੱਖ ਧਰਮ' ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਨਾਲ ਅੰਧੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ-ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਹ ਈਰਖਾ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਫੋਕਟ ਕਰਮਾਂ, ਹਉਮੈ-ਅਹੰਕਾਰ ਵਰਗੇ ਦਲਦਲ ਭਰੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣੋਂ ਬਚ ਗਏ।

ਅੱਜ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਚੇਲੇ-ਬਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ :

ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਇਏ ਨਚਨਿ ਗੁਰੂ ਬਹੁਤੁ ਬਿਧਿ ਭਾਈ।

ਚੇਲੇ ਬੈਠਨਿ ਘਰਾਂ ਵਿਚਿ ਗੁਰਿ ਉਠਿ ਘਰੀਂ ਤਿਨਾੜੇ ਜਾਈ।

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧ : ੩੦)

ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ-ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਚੇਲੇ ਤਾਂ ਘਰੀਂ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਆਪ ਚੱਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਸਿੱਖੀ-ਸੇਵਕੀ ਨਾ ਘਟ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਥੁੜ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਭਾਵ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰ ਕੇ ਅੱਜ ਇਹ ਪਾਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਆਪਣਾ ਹਲਵਾ-ਮੰਡਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ, ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਨੂਰਮਹਿਲੀਏ ਦੇ ਇਕ ਚੇਲੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਜੁਗਤੀ ਲੱਭਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਖੇ! ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਸਗਲ ਬਨਸਪਤਿ ਮਹਿ ਬੈਸੰਤਰੁ ਸਗਲ ਦੂਧ ਮਹਿ ਘੀਆ।' ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਭਾਵ ਹਰ ਲੱਕੜ ਵਿਚ ਅੱਗ ਤੇ ਹਰ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਘਿਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੱਕੜ 'ਚੋਂ ਅੱਗ ਤੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚੋਂ ਘਿਉ ਪੈਦਾ ਜੁਗਤੀ

ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ, ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇਰਾ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਾ ੬੧੭ ਉੱਪਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।" ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਰਮ ਜਿਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਇਉਂ ਹੀ ਕਈ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੱਚੀ-ਪਿੱਲੀ ਤੁਕਬੰਦੀ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਮਿਕਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜੇ ਨੀਚ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਵਰਗੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੱਚਾ-ਪਿੱਲਾ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਰਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਰੀਸੈ ਹੋਰਿ ਕਚੁ ਪਿਚੁ ਬੋਲਦੇ ਸੇ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਝੜਿ ਪੜੀਐ॥

ਓਨਾ ਅੰਦਰਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਹੈ ਬਿਖੁ ਮਾਇਆ ਨੋ ਝਖਿ ਮਰਦੇ ਕੜੀਐ॥

(ਪੰਨਾ ੩੦੪)

ਭਾਵ ਜੋ ਕੂੜ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰ ਕੇ ਕੱਚੀ-ਪਿੱਲੀ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕੂੜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਭਾਵ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕੂੜ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕੂੜ ਹੋਰ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਗੁਰੂ ਸਦਾਏ ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧਾ ਕਿਸੁ ਓਹੁ ਮਾਰਗਿ ਪਾਏ॥ (ਪੰਨਾ ੪੯੧)

ਜੇ ਆਪ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਲਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਤੋਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਛਲ-ਕਪਟਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤ ਅਖਵਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ ਤੇ ਆਖਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਹੱਥ ਮਲਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਹਿਰਦੈ ਜਿਨ੍ਹ ਕੈ ਕਪਟੁ ਵਸੈ ਬਾਹਰਹੁ ਸੰਤ ਕਹਾਹਿ॥

ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮੂਲਿ ਨ ਚੁਕਈ ਅੰਤਿ ਗਏ ਪਛੁਤਾਹਿ॥ (ਪੰਨਾ ੪੯੧)

ਪਾਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਕਾਹੇ ਕਉ ਡਿੰਡ ਕਰੈ ਮਨ ਮੂਰਖ, ਡਿੰਡ ਕਰੇ ਅਪੁਨੀ ਪਤਿ ਧ੍ਰੈ ਹੈਂ॥

ਕਾਹੇ ਕਉ ਲੋਗ ਠਗੇ ਠਗ ਲੋਗਨਿ, ਲੋਗ ਗਯੋ ਪਰਲੋਗ ਗਵੈਂ ਹੈਂ॥

ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਕੀ ਠੌਰ ਜਹਾਂ, ਤਿਹਿ ਠੌਰ ਬਿਖੈ ਤੁਹਿ ਠੌਰ ਨ ਹੈਂ॥

ਚੇਤ ਰੇ ਚੇਤ, ਅਚੇਤ ਮਹਾਂ ਜਤ੍ਰ, ਭੇਖ ਕੇ ਕੀਨੇ ਅਲੇਖ ਨ ਪੈ ਹੈਂ॥

(ਤੇਤੀ ਸ੍ਰੇਯੇ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਭਾਵ ਐ ਮੂਰਖ! ਪਾਖੰਡ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਕਿਉਂ ਮਹਾਤਮਾ ਬਣ-ਬਣ ਬੈਠਦਾ ਹੈਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਖੰਡਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ-ਪੱਤ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਲੋਕ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਭਾਵ ਦੁਨਿਆਵੀ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਰੁਤਬਾ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਜਿੱਥੇ ਦੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇੱਜ਼ਤ-ਰੁਤਬਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਐ ਮੂਰਖ! ਐ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧ! ਕੁਝ ਹੋਸ਼ ਕਰ, ਹੋਸ਼ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੇਖਾਂ/ਪਾਖੰਡਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਉਸ ਅਲੇਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ-ਸਾਧਣੀਆਂ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਤ੍ਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾ-ਭਿੜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ :

ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ, ਆਨ ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀ ਨ ਸਿਖਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ।

(ਕਬਿੱਤ, ੧੮੩)

ਭਾਵ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲਿਵ ਜੋੜ ਕੇ 'ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ' ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਨ ਰਿਝਾਯਾ॥

ਭੇਖ ਕਰਤ ਕਿਨਹੂੰ ਨਹਿ ਪਾਯਾ॥੧੭॥ (ਚਉਬੀਸ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਮੁਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਫੋਕਟ ਕਰਮ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ॥

ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓ ਸਭਹੀ ਜਗ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ॥

(ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਯੇ)

ਜੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧ-ਸਾਧਣੀਆਂ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਗੁਰੂ-ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਆਉਣ ਦਾ ਢੋਂਗ ਰਚੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਪੂਰੇ ਸਿੱਖੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਲੋਕ ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ

ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਈ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਚ ਸੈਣ ਭਗਤ ਜੀ ਆਉਣ ਦਾ ਢੋਂਗ ਰਚੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਬਾਬਾ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਦੱਸੋ?”

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਅਜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਏ ਹਨ।” ਫਿਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਚਾਰ ਕੁ ਵਿੰਗੀਆਂ-ਟੇਢੀਆਂ ਉਬਾਸੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਪੁੱਛੋ! ਬਾਬਾ ਜੀ ਆ ਗਏ ਹਨ।”

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਕਿਹੜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ?”

“ਸੈਣ ਭਗਤ ਜੀ।”

“ਧੰਨ ਭਾਗ, ਧੰਨ ਭਾਗ, ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜੇ ਭਗਤ ਜੀ! ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਬੜਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਮਾਈ ਬੋਲੀ, “ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੁੱਛੋ!” ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਜ਼ਿਦ 'ਤੇ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਚਾਰ ਕੁ ਉਬਾਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਤੁਸੀਂ ਸਾਡਾ ਅੰਤ ਲੈਣ ਆਏ ਸੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਮਾਈ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੰਨਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬੀਬੀ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ “ਆਪ ਜੀ ਕੌਣ ਹੋ?” ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ, “ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ।”

ਮੈਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੜੇ ਤਰਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਬਾਬਾ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ। ਇਕ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਿਸ ਜਰਨੈਲ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈ ਤੇ ਦੂਸਰਾ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਬੀੜਾਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਆਪ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਥਾਵਾਚਕ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ 'ਮੂਲ ਮੰਤਰ' ਦੇ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਅਰਥ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿਓ?”

ਏਨੀ ਗੱਲ ਆਖਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਬੀਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।” ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੇਖ ਲਓ! ਬੀਬੀ ਜੀ ਕਿਵੇਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ! ਨਾ ਕੋਈ ਬਾਬਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਪਾਖੰਡ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਲੁਟਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਿਰਸੇ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਡੇਰੇ (ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ) ਬਾਰੇ ੨੧ ਜੂਨ ੨੦੦੭ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸ਼ਾਹ ਮਸਤਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਵਣ ਸਿੰਘ (ਰਾਧਾ

ਸੁਆਮੀ ਬਿਆਸ) ਕੋਲੋਂ ਕੰਨ ਵਿਚ ‘ਜੋਤ ਨਿਰੰਜਨ ਓਅੰਕਾਰ, ਰਰੰਕਾਰ, ਸੋਹੰ, ਸਤਿਨਾਮ’ ਦਾ ਨਾਮ-ਸ਼ਬਦ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਸਿਰਸੇ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ‘ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ’। ਬਾਂਗਰ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਝੂਠ-ਫ਼ਰੋਬ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾ ਲਈ।

ਸ਼ਾਹ ਮਸਤਾਨ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਬਦ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਆ (ਸਤਿ ਪੁਰਖ, ਨਿਰੰਕਾਰ, ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ, ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਪੀ, ਰਾਮ) ਨਾਮ ਕੰਨ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਵ ਗੱਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਗਿਆ।

‘ਗੁਰੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਪਣੇ, ਚੇਲੇ ਜਾਣ ਛੱਡੱਪ’, ਇਸ ਅਖੌਤ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ‘ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ’ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਇਸਲਾਮ ਆਦਿ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੌਖ ਨਾਲ ਵਰਗਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਾਮ-ਦਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਆ (ਸਤਿ ਪੁਰਖ, ਅਕਾਲ ਮੂਰਤ ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਪੀ ਰਾਮ) ਨਾਮ-ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਕਿ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਆਪਣੇ ਅਖੌਤੀ ਦੰਭੀ ਗੁਰੂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਖੌਤੀ ਨਾਮ-ਦਾਨ ‘ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੂੜ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਬੋਤੀ ‘ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ’ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਫਸੇਗੀ, ਜਿਥੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਬਚਣ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ:

ਕੂੜ ਠਗੀ ਗੁਝੀ ਨਾ ਰਹੈ ਕੂੜ ਮੁਲੰਮਾ ਪਲੇਟਿ ਧਰੇਹੁ॥ (ਪੰਨਾ ੩੧੧)

ਜਿਸ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਕੂੜ ਦਾ ਵਪਾਰ ਤੇ ਗੰਦ ਘੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੀ ਗੁੰਮਨਾਮ ਪੀੜਤ (ਪ੍ਰੇਮਣ/ਸਾਧਵੀ) ਵੱਲੋਂ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ‘ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਸ੍ਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ

ਵਿਸ਼ਾ : ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੰਬੰਧੀ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ,

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਿਰਸਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਸਾਧਵੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ੧੮ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਥੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੰਘ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਬੀ.ਏ. ਪਾਸ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਸਾਧਵੀ ਬਣੀ। ਸਾਧਵੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ 'ਖਾਸ' ਚੋਲੀ ਸਾਧਵੀ ਗੁਰਜੋਤ ਰਾਤੀਂ ੧੦ ਵਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮਹਾਰਾਜ' ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਤੇ ਮੈਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖੁਦ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਕੇ ਥੱਲੇ ਗਈ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਬੈਠ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਰਿਮੋਟ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਬਲੂ (ਅਸਲੀਲ) ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ 'ਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅਨੁਭਵ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ 'ਚੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਲੀ ਬਣਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਭੇਟਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਬੋਲੇ, 'ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਰੱਬ ਹਾਂ।' ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਕੀ ਰੱਬ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ?' ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਬੋਲੇ:

੧. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵੀ ਭਗਵਾਨ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ੩੬੦ ਗੋਪੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ-ਲੀਲਾ ਰਚਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੨. ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਤੇਰੀ ਲਾਸ਼ ਦਬਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਪੱਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।
੩. ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੈਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਲੋਕ ਸਾਥੋਂ ਮਦਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਥੋਂ ਪੈਸਾ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਢਵਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਮਰਵਾ ਖਪਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ। ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗੁੰਡਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮਰਵਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਤਕ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਉੱਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ। ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ੧ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਲੀਡਰਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੇਹ ਖਾਧੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ੨੫-੩੦ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੈਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਡੇਰੇ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ੩੫ ਤੋਂ ੪੦ ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀ ਲੰਘਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੁੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੀ.ਏ., ਐਮ.ਏ., ਬੀ.ਐੱਫ਼. ਆਦਿ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਦੀਆਂ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਟਕਾ ਬੰਨ੍ਹਦੀਆਂ, ਮਰਦਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ੫-੧੦ ਫੁੱਟ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੀ ਜੂਨ ਭੋਗ ਰਹੀਆਂ ਹਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ', ਪਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾਂਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਅੱਛੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਭਗਵਾਨ (ਮਹਾਰਾਜ) ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਡੇਰੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੰਦੀ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਮੈਂ ਇਥੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਡੇਰੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਬਠਿੰਡੇ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀਆਂ ਚੇਲੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਗੀਤ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਿਚ ਫਰੈਕਚਰ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬੈੱਡ 'ਤੇ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਡਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਰਹੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਵੀ ਡੇਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਡੇਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਡੇਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੇਵਾਦਾਰ/ਗੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਡੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਡਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਸਾ, ਹਿਸਾਰ, ਫ਼ਤਿਹਾਬਾਦ, ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੇਰਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਰਹੀਆਂ।

ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਚਾਈ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਜ਼ਰੀਏ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ ੪੦-੫੦ ਕੁੜੀਆਂ ਸੱਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਾਡੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਚੱਲ ਸਕੇ ਕਿ

ਅਸੀਂ ਕੁਆਰੀਆਂ ਚੇਲੀਆਂ ਹਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਆਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਕੁਆਰਾਪਣ ਭੰਗ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏਗੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ, ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਿਰਸਾ ਦੀ ਇਕ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ।

ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਡੇਰੇ ਦੀ ੧੦-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ੧੦ ਜੁਲਾਈ ੨੦੦੨ ਨੂੰ ਕਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਖਾਨਪੁਰ ਕੌੜੀਆਂ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਡਾ. ਅਰਮਾਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਤਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਰਹੇ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਲਏ ਸਨ। ਉਂਵ ਤਾਂ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਹੁਣ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੈਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਚ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਸੈਨ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਗੰਨਮੈਨ ਸਿਪਾਹੀ ਸਬਦਿਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।'

ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਇਕ ਗੱਦਾਰ (ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਲੱਗਭਗ ਡੇਢ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ੧੯੯੬ ਤੋਂ ੨੦੦੪ ਤਕ ਡੇਰੇ ਦੇ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ੧੯੭੦ ਤੋਂ ਹੀ 'ਨਾਮ' ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡੱਬਵਾਲੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ 'ਚੋਰਮਾਰ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਕੋਠੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਸੀ। ਬਿਆਨ 'ਚ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਰਹੂਮ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ੧੯੯੦ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਭੈਣ 'ਸੰਜੀਵਨ' ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸੰਜੀਵਨ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ੨੦੦੧ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸੰਜੀਵਨ ਨਾਲ ਡੇਰੇ 'ਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ੨੬ ਦਸੰਬਰ ੨੦੦੬ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੰਬਰ ਆਰ.ਸੀ.੮ (ਐੱਸ) ੨੦੦੩-ਐੱਸ.ਸੀ.ਬੀ.-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਈ ੨੦੦੨ 'ਚ ਇਕ ਸਾਧਵੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਕੁਝ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਡੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਦਫੈਲੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ੧੬ ਜੂਨ ੨੦੦੨ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ,

ਪਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਉਣ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ।

ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਸੈਨ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਦੇ ਬਾਬੇ ਕੋਲ ਵੀ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡੇਰੇ 'ਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ, ਓਸੇ ਸ਼ਾਮ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਸੈਨ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਪਾਹੀ ਸਬਦਿਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖੁਦ (ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ) ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਂ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਆਓ, ਤਾਂ ਜੋ ਡੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੂੰਹ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕੇਵਲ ਡਾ. ਅਰਮਾਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਨੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਅਦਿਤਿਆ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਇਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸ. ਖੱਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਡੇਰੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਗ਼ਰੀਬ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਰਚਾ ਕੇ, ਅਸਮਾਨੀ ਕ੍ਰੋਧੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਬਸਤਰ ਵੰਡ ਕੇ, ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਖੂਨ-ਦਾਨ ਆਦਿ ਕਰ ਕੇ ਢੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਾਵਨ ਪੰਕਤੀਆਂ ਜੋ ਜਗਤ-ਜਲੰਦੇ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਖ-ਸਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਈਰਖਾ-ਦ੍ਵੈਸ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ/ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਹਿਤ ਅਰਥ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੇਖਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਧਰਮ-ਈਮਾਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ

ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਨੋਟਾਂ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਕਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਡੇਰੇ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਸਿਰਸਾ ਵਿਖੇ ੨੧ ਅਪ੍ਰੈਲ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਾਖੰਡੀ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰ ਕੇ ਸਵਾਂਗ ਰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵਰਗੀ ਪੋਸ਼ਾਕ-ਚੋਲਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਅਤੇ ਕਲਗੀ ਲਾ ਕੇ, ਬੀਰ ਆਸਣ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਤੇ ਰੂਹ ਅਫਜ਼ਾ ਪਾ ਕੇ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਜਾਮ-ਏ-ਇੰਸਾਂ’ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ) ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਇਆ। ਇਸ ਰਚੇ ਨਵੇਂ ਪਾਖੰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਖ਼ੁਦ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ। ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਰਚੇ ਪਾਖੰਡ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਚੱਲਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਿੜਾਉਣ, ਲਲਕਾਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ-ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਸਲਾਬਤਪੁਰ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਾਲੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ੧੨ ਮਈ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਹੀ ਸਵਾਂਗ-ਪਾਖੰਡ ਰਚਿਆ। ੧੩ ਮਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਤੇ ਇਕ-ਦੋ ਹੋਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਕਰਮੀ ਸਾਧ ਦੀ ਫੋਟੋ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗਾ ਚੋਲਾ-ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕਲਗੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ) ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਿਆਂ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਿਆਂ, ‘ਜਾਮ-ਏ-ਇੰਸਾਂ’ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਭਾਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਮਗਰ ਜਾਤ-ਗੋਤ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ‘ਖਾਲਸਾ’ ਸ਼ਬਦ ਲਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਵਾਂ ਮਗਰ ‘ਇੰਸਾਂ’ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਰਚਾਇਆ ਪਾਖੰਡ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਪੌਂ-ਬਾਰਾਂ ਸਨ। ਭਾਵ ਉਸ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ (ਪਾਖੰਡੀਆਂ) ਵਿਚ ‘ਕਾਣਾ’ ਰਾਜਾ (ਗੁਰੂ) ਬਣ ਬੈਠਣਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਇਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਖੌਲ ਉਠਿਆ ਤੇ ਉਹ ਸੜਕਾਂ ’ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥਾਈਂ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ। ੧੭ ਮਈ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਿਖੇ ਭਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦਾ ਰੋਹ-ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੇਰ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਅਸਾਧ ਦੇ ਭੂਤਰੇ ਚੇਲੇ-ਚੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਝੜਪ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ

ਸ. ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਸਲਾਬਤਪੁਰ ਵਾਲੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕੁ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ। ਲੇਕਿਨ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਸਨ। ਪਰ ਕੁਝ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅਸਾਧ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਦੱਸ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਅਦਿਤਿਆ ਨੂੰ ਇਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੋਲਦਾ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ-ਪਿਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਏਨੀ ਊਰਜਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਕ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

੨੨ ਮਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਅਸਾਧ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੇ ਤਿੰਨ ਸੰਗੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਰਿਪੋਰਟ ਜਦੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ੨੫ ਮਈ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਾ ਸੌਂਪੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਈਆਂ। ਹੁਣ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਂਚ-ਰਿਪੋਰਟ ੩੧ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਾਜਨ ਗੁਪਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਐਮ ਨਾਰਾਇਣਨ ਤੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲੀਸ ਐੱਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ। ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੭੬ (ਜਬਰ-ਜਿਨਾਹ), ਧਾਰਾ ੩੦੨ (ਕਤਲ) ਤੇ ਧਾਰਾ ੧੨੦ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਥਾਣਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਧਾਰਾ ੨੯੫-ਏ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ੨੭-੨੮ ਜੂਨ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਗਿੱਦੜ ਲਲਾਰੀ ਦੇ ਮੱਟ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਚੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਰਚ ਲਿਆ। ਹਿਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੇ ਉਹ ਝੂਠ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਹੰਕਾਰ-ਆਕੜ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਗਿੱਦੜਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਦ ਵੀ ਬੋਲ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਹਿਰਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਗਿੱਦੜ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਇਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਵੇਖੋ, ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ!

ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੁਖਾਰ

—ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ*

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਖਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ—

ਤੀਨੇ ਤਾਪ ਨਿਵਾਰਣਹਾਰਾ ਦੁਖ ਹੰਤਾ ਸੁਖ ਰਾਸਿ ॥

ਤਾ ਕਉ ਬਿਘਨੁ ਨ ਕੋਊ ਲਾਗੈ ਜਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਆਗੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥੧॥

(ਪੰਨਾ ੭੧੪)

ਇਹ ਤਾਪ ਹਨ: ਆਧੀ (ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ), ਬਿਆਧੀ (ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ) ਅਤੇ ਉਪਾਧੀ (ਵਹਿਮ)। ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੁਖਾਰ ਉਪਾਧੀ ਤਾਪ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਗ਼ਲ ਸਮਰਾਟ ਅਕਬਰ ਦੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ‘ਦੀਨੇ ਇਲਾਹੀ’ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਲੇਮਾਅ ਅਕਬਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਅਸਲੀ ਪੈਗੰਬਰ ਸਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਵਿਚ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਖ਼ਰ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਜਦੋਂ ਬੁਖਾਰ ਉਤਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਦਰਅਸਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਦਭਾਗੇ ਕਾਂਡ ਪਿੱਛੇ ਪੈਗੰਬਰੀ *illusion* ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਤੋਂ ਆਰਥਕ ਲਾਭ ਲੈਣ ਅਤੇ ਮੌਜਾਂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਰਿਹਾ ਹੈ।

੧੯੨੫ ਈ. ਵਿਚ ਭਾਈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਐਬ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ’ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਥਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਨੇ ਹਟਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾ ਲਈ। ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਵਾਲੇ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਜਾਬਤੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਜੋ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਬੇਕਰੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਖੀ ਬਣਿਆ। ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਜਿਹੜੇ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ

* # ੮ ਦਸਮੇਸ਼ ਨਗਰ, ਪੁਲੀਸ ਲਾਈਨ ਰੋਡ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਸਨ, ਉਹ ਇਥੇ ਭੀ ਆ ਜੁੜੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਪੁੱਤਰ) 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਖੌਤੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੁਖਾਰ ਦਾ ੧੯੭੮ ਵਿਚ ਤਗੜਾ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਪੈਗੰਬਰ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਪੂਜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤ ਸਿਤਾਰੇ ਥਾਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਹੋਇਆ। ੧੩ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ੧੫੦ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਲੁਕ-ਲੁਕਾ ਕੇ ਜਾਨ ਬਚਾਈ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਡੇਰਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁਖਾਰ ਉਤਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਅਸਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਨ ਪਰ ਨਕਲੀਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੂਬ ਚੱਲੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਤੀਜੀ ਮਿਸਾਲ ਮੈਂ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਗੰਗਾਨਗਰ ਦੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਖੌਤੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੁਖਾਰ ਦੀਆਂ ਇਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਗੁਰਮੀਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਰਾਮ (ਦਸ਼ਰਥ ਦਾ ਬੇਟਾ) ਬਣਿਆ, ਫਿਰ ਉਹ ਰਹੀਮ ਵੀ ਬਣਿਆ ਜੋ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰੱਬ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਦਾ ਚਾਉ ਸੀ। ਸਲਾਬਤਪੁਰ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰੀਸੇ, ਜਾਮੇ-ਇਨਸਾਨੀ ਦਾ ਢਾਂਗ ਰਚ ਕੇ ਰੂਹ ਅਫ਼ਜ਼ਾਹ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕੜਾਹਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਰਗੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨ ਕੇ ਪੂਰਾ ਸ੍ਵਾਂਗ ਬਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਇਸ ਸ੍ਵਾਂਗ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਾਪ ਕੇ ਵੰਡੇ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਰਾਮ, ਫਿਰ ਰਹੀਮ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਲਾਲਸਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਪਈ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵੇਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਡੇਰੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਪਿਛੋਕੜ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਸਕਾਂਗਾ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਸ੍ਵਾਂਗ (drama) ਕਰ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵਾਂ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਡਰ ਕੇ ਕੀਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੁਖਾਰ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਇਹ ਢੇਰ ਚਿਰ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਪੈਰੋਕਾਰ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ

ਕਿ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਸੀ? ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਤਾਂ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਪੀਤੇ ਪਰ ਕਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਸੂਫੀ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰਬੰਸ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਜੋ ਖ਼ਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੁਗਲ ਸਮਰਾਟ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ ‘ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ’ ਭਾਵ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪੈਗਾਮ। ਉਸ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖਾਲਸ ਜਾਂ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਤੇ ਉੱਚੀ ਪੈਗੰਬਰੀ ਝਲਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਕਲੀ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਂਡ ਉੱਤੇ ਖ਼ੇਦ (sorry) ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਰਮਾਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ’ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕੀਤਾ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਐਸੀ ਦੰਭੀ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਕੀ ਲਿਖਾਂ?

—ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ*

ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਸੌਦੇ ਸਾਧ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?
 ਘੋਰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਬਜਰ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?
 ਭੋਲਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਐਵੇਂ ਸਿਰ ’ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ,
 ਹੰਸਾਂ ’ਤੇ ਲਿਖਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਕਾਗ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?
 ਤੋੜੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਬੇਰਹਿਮ ਨੇ ਕਲੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ,
 ਰੋਲੀ ਜੋ ਇੱਜ਼ਤ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਕ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?
 ਕੀ ਪਤਾ ਕੀ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕੀ ਮਗਰ ਇਹਦੇ ਲੱਗ ਤੁਰੇ,
 ਤਾਲੋਂ ਖੁੰਝੀ ਡੂਮਣੀ ਦੇ ਰਾਗ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?
 ਜਿਸ ਦਾ ਡੇਰਾ ਕਤਲਗਾਹ, ਅੱਡਾ ਹੈ ਇਕ ਵਿਭਚਾਰ ਦਾ,
 ਓਸ ਕਾਤਲ, ਲੋਕ-ਵੈਰੀ ਨਾਪਾਕ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?
 ਵਰਗਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਲੋਕਾਈ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?
 ਘਾਗ, ਸ਼ਾਤਰ, ਚੁਸਤ ਇਸ ਚਲਾਕ ਬਾਰੇ ਕੀ ਲਿਖਾਂ?

* ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕਾਲਜ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਗੁਰੂ-ਡੰਮੂ ਦਾ ਸਹੀ ਹੱਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ

-ਗਿਆਨੀ ਧਰਮ ਸਿੰਘ (ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ)*

ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਧੂਰੇ ਗੁਰੂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੁਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਾਤਰ ਲੋਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸੱਚੀ ਮੱਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਇਸ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਰਥਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ-ਡੰਮੂ, ਇਸ ਗਿਆਨ-ਖੜਗ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਜਾਣੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਘਬਰਾਹਟ ਅਤੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਹੀ ਅੱਜ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਮਨਮੱਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜੇ ਵੇਖਿਆ-ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮਨਮੱਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਇਸ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਅੱਗੇ ਸੁਟਵਾਉਣ ਜਿਹੇ ਕਾਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਦਰਅਸਲ ਅਜਿਹੇ ਦੰਭੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਸੀ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਂਡੇ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਢੇਡ (ਅਤਿ ਨੀਚ) ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੂਠੀ ਮੱਤ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਗੁਰੂ-ਡੰਮੂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹਾਰ ਮੰਨਣੀ ਪਈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭਗਤ ਜੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਡੰਡਉਤ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ! ਇਹ ਮੇਰੀ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਗਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ-ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮੱਤੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ

* ਸੱਚ ਖੋਜ ਅਕੈਡਮੀ, ਸਮਰਾਲਾ ਰੋਡ, ਖੰਨਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ)- ਫੋਨ ਨੰ: ੦੧੬੨੮-੨੦੩੩੬੨

ਲਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮੱਤ ਚਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੰਭ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਅਡੋਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੂੜ-ਕਪਟ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੱਤ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅੱਜ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ।

ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਰਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਰਸਤਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਤਾਂ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਮੱਤ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ। ਬੁਰਾ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮਨਮੁਖ ਉੱਲੂ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ ਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗੁਰੂ-ਡੰਮ੍ਹ ਤਾਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਫਲਦਾ-ਫੁਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖ-ਮਾਤਰ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਆਦਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਖੰਡਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ 'ਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਭੀ ਅਖੌਤੀ ਆਪ੍ਰੂ ਬਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ— ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ।

ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਰਮ ਨਾਸ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਬਸ਼ਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਸੂਝਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਇਤਨਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਮੈਥੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਲੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਅਲਪ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਨਾ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਅਲਪ ਗਿਆਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਝਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਗੁਰੂ-ਡੰਮ੍ਹ ਦਾ ਬਚਾਅ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਅਨਮੱਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ

ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਮੱਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਲਈ।

ਅੱਜ ਇਹ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਬਣੀਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ-ਢਾਈ ਸੌ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਖੱਟਿਆ ਅਤੇ ਗਵਾਇਆ ਹੈ ਅੱਜ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤਲਵਾਰ, ਤੁਪਕਾ, ਤੀਰ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਮੁੱਠੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ-ਵਸੀਲੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ। ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਪੀ ਗਿਆਨ-ਖੜਗ ਦੀ ਧਾਰ ਇਸ ਕਦਰ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੱਤ ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਪਰ ਅੱਜ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਉਹ ਸੋਝੀ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸੋਝੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਟੀਕੇ ਲਿਖੇ, ਉਹ ਦੂਜੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਗੁਹਜ ਕਥਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਘੱਟ ਅਤੇ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਪੈਣੀ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਲੜਾਈ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਪੈਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ, ਬੁੱਝਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਬੁੱਧੀ, ਵਿਵੇਕ ਬੁੱਧੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਬੁੱਧੀ ਹੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਮ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੰਭੀ-ਪਾਖੰਡੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਵੇਕ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਿੱਝ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਗਲੀਆਂ ਸਫ਼ਾ 'ਚ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆਨ-ਖੜਗ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਰੰਤੂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਤਕ ਸਾਡੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਜਾਂ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੁੱਝਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਣ।

ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਡੰਮੀਆਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਮਤਿ/ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਅਰਥ-ਬੋਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਟੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਟੀਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਚੈਨਲ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ-ਪ੍ਰਸਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਤਭੇਦ ਰਹਿਣਗੇ ਹੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਹੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਅੱਜ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਾਹਦ ਹੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਕ ਥਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਾਂਗ ਬੈਠੀਏ ਅਤੇ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼, ਭਨਿਆਰੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਮਨਮੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਸੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚੋਂ ਲੱਭੀਏ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਦੰਭੀਆਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ■

ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਬੁਰਜ ਸਾਹਿਬ ਧਾਰੀਵਾਲ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਬੁਰਜ ਸਾਹਿਬ ਧਾਰੀਵਾਲ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ:

ਮਿਤੀ

੧੩-੪-੦੫

੧੩-੪-੦੬

੧੩-੪-੦੭

ਪ੍ਰਾਣੀ

੧੫੦

੧੬੮

੧੧੦

ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਜਾਲ

-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ*

ਬਾਬਾ, ਸੰਤ, ਸਾਧ ਆਦਿ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਸਤਿਕਾਰਤ, ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾ-ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਪਰ ਅਖੌਤੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਜਿਹੇ ਵੈਲੀਆਂ-ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੂਲ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜਦੀ ਹੈ।

ਅਖੌਤੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਨਾਮਕ ਡੇਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੇ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ, ਕੋਝੇ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ-ਵਿਰੋਧੀ, ਅਨੈਤਿਕ, ਅਸਮਾਜਕ, ਅਸਭਿਆ, ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਸਮਕਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾਵਾਂ 'ਚ ਬਹੁ-ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮੱਗਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚੋਂ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਚਾਰ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਸੁਝਾਅ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਦੇ ਚਿਤਰਪਟ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ 'ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕਾਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ/ਸਿੱਖ ਪੰਥ/ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ, ਇਸ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰੱਖਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਬ-ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਈ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਕੁਝ ਇਕ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ੋਸ਼ੇਬਾਜ਼ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੋਝੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਪਰਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਆਏ ਦਿਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੇ ਕੋਝੇ ਕਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚਿਰ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਡੇਰੇ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੋਝੇ ਕਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਉਸ ਰੂਪ 'ਚ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕੇ ਜਿਸ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ-ਸਾਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬੇ, ਸੰਤ ਜਾਂ ਸਾਧ ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਾ ਕੇ ਵਰਗਲਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁੱਟਿਆ, ਮੁੱਛਿਆ, ਕੁੱਟਿਆ, ਪੁੱਟਿਆ ਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਤਕ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ

* ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ, ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼/ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ।

ਸਨ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤਾਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਚੇਤਨਾ ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੇ ਲਹਿਰ’ ਜਿਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਘਰ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ’ਚ ਵਾਪਸੀ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਹਿਤ ਦੇਖਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਸਦਕਾ ਸੁਧਾਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਸ਼ੋਸ਼ੇਬਾਜ਼ ਤੇ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੇ ਚੰਗਲ ’ਚੋਂ ਹੋਰ ਕਈ ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੰਦ-ਖਲਾਸੀ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੰਦ-ਖਲਾਸੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਭਰਾਵਾਂ/ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੰਦ-ਖਲਾਸੀ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੋਸ਼ੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨੇੜਿਓਂ ਤੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਅੱਖ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜੋ ਹੁਣ ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ’ਚ ਉਸਾਰੂ ਯੋਗਦਾਨ ਸੰਭਵ ਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ’ਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਨਾਪਾਕ ਚੰਗਲ ’ਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਹਨ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੰਧ-ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਸਲਾਬਤਪੂਰੇ ਵਾਲਾ ਡਰਾਮਾ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਫੀ ਜਾਗੇ ਹਨ। ਐਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਆਉਣ ਤਕ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬੇ-ਕਮਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸੁਆਂਗ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੌਂਸਲਾ ਪਿਆ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸਰਲ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਆਂਗ ਉਤਾਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਸੰਨ ੧੬੯੯ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਅਵਸਰ ’ਤੇ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਗਤੀ ਇਕੱਠ ’ਚ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ’ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਅਤੇ ਜਾਤ ਪਾਤ, ਛੂਤ-ਛਾਤ, ਤੇ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਵਖਰੇਵੇਂ ਮਿਟਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ

ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਬਾਟੇ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚੋਜ ਤੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਨਕਲ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਣੇ ਤਕ ਦੀ ਨਕਲ ਇਕ ਐਸਾ ਬੱਜਰ ਕਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਗ਼ੈਰ-ਸੁਭਾਵਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੋੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫੀ ਸਫਲਤਾ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਾਜੇ-ਨਿਵਾਜੇ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ/ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬੱਜਰ ਗ਼ਲਤੀ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਗ਼ਲਤੀ ਮੰਨ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਪੱਖੋਂ ਕਾਫੀ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਦਿਖਾਈ ਪਰ ਜਿਸ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਕੁੜ-ਕੁਸ਼ਤ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਫ ਮਨ ਨਾਲ ਖਿਮਾ ਮੰਗਣਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਭਵ-ਸੰਭਾਵੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਢਿੱਲੀ, ਮੱਠੀ ਤੇ ਖਚਰੀ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਦਰੁਸਤ ਤੇ ਦਲੇਰਾਨਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਤਦ ਤਕ ਇਵੇਂ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਦੇ ਮਹਾਂਜਾਲ 'ਚੋਂ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਨਾ ਫਸਣ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਨੀਂਦ 'ਚੋਂ ਜਗਾਇਆ ਸੀ। ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਫਿਰ ਉਠੀ ਆਖਿਰ ਸਦਾਅ ਤੋਹੀਦ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸੇ।

ਹਿੰਦ ਕੋ ਇਕ ਮਰਦੇ-ਕਾਮਿਲ ਨੇ ਜਗਾਯਾ ਖ਼ਾਬ ਸੇ।

ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੇਖੇ ਲਾ ਕੇ ਤੇ ਮਹਾਨ ਘਾਲਨਾਵਾਂ ਘਾਲ ਕੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਦਸੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ/ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਿੰਨਾ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਖਬਰਦਾਰ ਸੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚੋਂ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਸ਼ਾਇਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਪਰਖ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵ ਸਹਿਤ ਦਾਦੂ ਫਕੀਰ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਤੀਰ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਚੋਜ, ਹਾਜ਼ਰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ, ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ, ਕਬਰ ਨੂੰ ਤੀਰ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਲਾਈ ਗਈ ਹਾਜ਼ਰ ਖਾਲਸੇ ਵੱਲੋਂ ਤਨਖਾਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਦੁੱਤੀ ਘਟਨਾ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਹਿਬੇ-ਕਮਾਲ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਨਕਲ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਜੋ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਨੇ ਤਕੜਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿਰਕਾਲੀਨ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਅਪਣਾਈ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰੀ ਮਹਾਨ ਕਦਮ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਸਦਾ

ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਥੇ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੇ ਕੋਝੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੋਂ ਸਭ ਦੇਸ਼-ਵਾਸੀ ਜਾਣੂ ਤਾਂ ਹੋਣ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਾਖੰਡੀ ਵੀ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੁੜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ, ਸੁਖਾਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ!

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਂਜਾਲ 'ਚ ਨਾ ਫਸਣ ਪੱਖੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਭੋਲਾਪਨ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਜੋ ਚੁਸਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਪਰੋਂ ਬੀਬੇ ਬਾਣੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਖੰਡੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਰਮਗਰਮ ਹਨ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਇਵੇਂ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਫਿਰ ਵੀ ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਤੇ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਮੂਲ ਹੱਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵਾਲੀ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤੀ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਣ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚ ਨਾ ਫਸਣ ਪੱਖੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਸਕਣ।

ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ 'ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਇੰਸਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ' ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਛਪਵਾਏ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪ ਹੀ ਧੱਜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਡਾ ਰਿਹਾ? ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ

(੨) ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ। (੩) ਮਾਸ-ਆਂਡੇ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। (੪) ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਨੂੰ ਉਮਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਡੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਮਾਨ, ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੇਟਾ-ਬੇਟੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਮੰਨਣਾ।...(੮) ਠੱਗੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਚੋਰੀ, ਡਕੈਤੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ।...(੨੦) ਦੀਨਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ...(੩੯) ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ (ਜਿਵੇਂ ਟੀ.ਵੀ. 'ਚ ਅਸ਼ਲੀਲ ਫਿਲਮ ਜਾਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਰਸਾਲੇ ਆਦਿ ਵਿਚ)...(੪੨) ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ।...(੪੫) ਕੁਝ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਨਾ ਕਰੋ...।

ਇਹ 'ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦ ਖਾਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇ ਵਿਖਾਉਣ ਨੂੰ ਹੋਰ' ਹਨ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਚਨ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਕਸਵੱਟੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੂ ਅਕਲਿ ਲਤੀਫੁ ਕਾਲੇ ਲਿਖੁ ਨ ਲੇਖ॥

ਆਪਨੜੇ ਗਿਰੀਵਾਨ ਮਹਿ ਸਿਰੁ ਨੀਵਾ ਕਰਿ ਦੇਖੁ॥

(ਪੰਨਾ ੧੩੭੮)

ਅਖੌਤੀ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਡੇਰਾ ਕਾਂਡ : ਸਮੱਸਿਆ ਤੇ ਹੱਲ

ਪਾਖੰਡੀਆਂ-ਫ਼ਰੇਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਪਵੇਗਾ!

-ਭਾਈ ਜੈਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ*

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਣ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ੧੪੬੯ ਈ. ਤੋਂ ੧੭੦੮ ਈ. ਤਕ ਤਲਵੰਡੀ (ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ੧੦ ਸਰੀਰਕ ਜਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰੇ ਹਨ ਪਰ ਮਹਾਨਤਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ੧੭੦੮ ਈ. ਵਿਚ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ-ਚੇਤਨਤਾ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ, ਗੁਰੂ ਸਾਖੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਹਿਰਦੇ-ਦੀਪ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਸੂਝਵਾਨ ਗਿਆਨ ਧਾਰਨੀ ਜਗਿਆਸੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ-ਡੰਮੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਪਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਅਧਰਮ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਸਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਮੀਡੀਏ, ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਨਸ਼ਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਨਿੱਤ-ਨਵੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਭੱਠੀ ਅੰਦਰ ਤਪਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ-ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ

* ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕੇਂਦਰ, ਫਗਵਾੜਾ। ਮੋਬਾ: ੯੮੮੮੮੩-੮੬੨੩੩

ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਫੈਲ ਗਿਆ।

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰੋਹ-ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਇਕੱਠ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ, ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ।

ਸਿਰਸੇ ਵਾਲਾ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਸਾਂਝਾ ਗੁਰੂ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਲੁਕਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਇਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਡਿੱਗਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੈਤਾਨੀਅਤ ਤੇ ਹੈਵਾਨੀਅਤ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਮੈਗ਼ਜ਼ੀਨਾਂ, ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਅੰਦਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਧ ਜਨ ਤਾਂ ਪਰਾਏ ਤਨ ਵੱਲ ਮੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੱਕਣਾ ਵੀ ਪਾਪ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨਿਮਾਣੀਆਂ-ਨਿਤਾਣੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਤੇ ਜਬਰ ਜਿਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਛੱਤਰਪਤੀ ਵਰਗੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਹੈ! ਸਾਧ ਜਨ ਤਾਂ ਆਪ ਕਸ਼ਟ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ-ਆਰਾਮ ਦੇਣ ਵਿਚ ਆਨੰਦਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਉਲਟਾ-ਪੁਲਟਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੇ ਕੁਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸੱਚੇ ਸੋਚੇ ਵਾਲਾ ਸਾਧ' ਅਖਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਅਤਿ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੀ ਅਤਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਤ ਸਰੀਰ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਲੋਕ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਇਹੀ ਕੁਝ ਅੱਜ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਕਰਮ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਮੀਡੀਏ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਰਿਪੋਰਟਰ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਵੀਰ ਜਨਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਟੀ.ਵੀ. ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚਾਈ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਨਾਲ

ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇਈ ਜਾਈਏ, ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਹੀ ਨਾ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਭਾ-ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੇਹਧਾਰੀ ਪੂਜਾ, ਕਬਰਾਂ, ਸਮਾਧਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਫੋਕਟ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਜੁਗੋ-ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾਣੀਆਂ-ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ/ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਲਾਈ-ਕਾਰਜਾਂ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਪਕਿਆਈ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਆਦਿਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰ-ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ-ਡੰਮ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ, ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਪਾਖੰਡੀਆਂ, ਫਰੇਬੀਆਂ, ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਦਰਜ ਪਰਮ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਵੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਆਓ! ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ।

ਗੁ: ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ ੨੯-੧-੦੭ ਨੂੰ ੧੦੨ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਮਿਤੀ ੧੨-੬-੦੭ ਨੂੰ ੧੫੪ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾ: ਛੇਵੀਂ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾ: ਛੇਵੀਂ ਭਾਈ ਰੂਪਾ (ਬਠਿੰਡਾ) ਤੋਂ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਕਰਵਾਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਿਤੀ ੧-੫-੦੭ ਨੂੰ ੪੨ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ੫-੭-੦੭ ਨੂੰ ੪੦ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਬਉਰੀ ਮੈ ਰਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿਓ

—ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ*

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸੁਖ-ਨਿਧਾਨ, ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਹੋ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਪਾਪ-ਨਾਸ਼ਕ, ਰੋਗ ਵਿਨਾਸ਼ਕ, ਭਰਮ ਅਤੇ ਦਵੈਤ-ਭਾਵ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਸ਼ਧੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮੁਕਤੀ-ਦਾਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਭੈ-ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀਤਲਤਾ ਭਾਵ ਠੰਢ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ ਸਮੂਹ ਭਗਤਾਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਥਾਂ ਪੁਰ ਥਾਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਅਮੁਲ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਅਜਿਹੀ ਅਗਨੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਨਵਨਿਧੀ ਹੈ, ਨਿਧਾਨ ਹੈ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਿਧੀਆਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਕਿਲਵਿਖ ਭਾਵ ਪਾਪ ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਵੀ ਹੈ, ਦੁੱਖ-ਭੰਜਨ ਹੈ, ਭੈ-ਨਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਗ-ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਵੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਤ੍ਰਾਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਨਇੱਛਤ ਫਲ-ਦਾਤਾ ਹੈ, ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਤੇ ਮਾਣਿਕ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰੰਜਨ ਹੈ, ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ, ਮਹਾਂ-ਰਸ ਵੀ ਹੈ, ਮਿੱਠਾ ਹੈ, ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਮੁਕਤੀ-ਦਾਤਾ ਹੈ, ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਛ ਵੀ ਹੈ। ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਅਤੇ ਮੋਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੱਤਰੂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਮਾਣ-ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਹੈ, ਬੰਧਨ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ਼ਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਥਕ ਤੇ ਪੱਕੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੱਚਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਤੁਕ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ‘ਰਾਗ ਆਸਾ’ ਵਿਚ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅੰਗ ੪੮੨ ‘ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ-ਨਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨ ਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਧਨ

* ਪਿੰਡ ਜੌਹਲ, ਡਾਕ. ਬੇਲੀਨਾ ਦੁਆਬਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ।

ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਖੁਆਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰਿਕ, ਮਾਇਕ ਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸੁਖ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੀਮਤੀ ਜਨਮ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਕੋਲ ਸਿਮਰਨ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਨਹੀਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਪੰਜੇ ਚੋਰ ਭਾਵ ਪੰਜੇ ਵਿਕਾਰ ਆ ਕੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਸਾਸੁ ਕੀ ਦੁਖੀ ਸਸੁਰ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ਜੇਠ ਕੇ ਨਾਮਿ ਡਰਉ ਰੇ॥

ਸਖੀ ਸਹੇਲੀ ਨਨਦ ਗਹੇਲੀ ਦੇਵਰ ਕੈ ਬਿਰਹਿ ਜਰਉ ਰੇ॥

ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਬਉਰੀ ਮੈ ਰਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿਓ ਕਿਨ ਬਿਧਿ ਰਹਨਿ ਰਹਉ ਰੇ॥

ਸੇਜੈ ਰਮਤੁ ਨੈਨ ਨਹੀ ਪੇਖਉ ਇਹੁ ਦੁਖੁ ਕਾ ਸਉ ਕਹਉ ਰੇ॥

ਬਾਪੁ ਸਾਵਕਾ ਕਰੈ ਲਰਾਈ ਮਾਇਆ ਸਦ ਮਤਵਾਰੀ॥

ਬਡੇ ਭਾਈ ਕੈ ਜਬ ਸੰਗਿ ਹੋਤੀ ਤਬ ਹਉ ਨਾਹ ਪਿਆਰੀ॥

ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਪੰਚ ਕੋ ਝਗਰਾ ਝਗਰਤ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥

ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਾਧਿਆ ਮੈ ਰਾਮ ਰਮਤ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ॥

(ਪੰਨਾ ੪੮੨)

ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ, ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਹੈ, ਜੋ ਸਰੀਰਿਕ ਮੋਹ, ਜਾਤ-ਅਭਿਮਾਨ, ਕੁਸੰਗ, ਨਿੰਦਿਆ, ਈਰਖਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਆਦਿ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ‘ਰਾਗ ਜੈਤਸਰੀ’ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਥ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ:

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧਪ ਇਸਟ ਮੀਤ ਅਰੁ ਭਾਈ॥

ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਕੇ ਮਿਲੇ ਸੰਜੋਗੀ ਅੰਤਹਿ ਕੋ ਨ ਸਹਾਈ॥ (ਪੰਨਾ ੭੦੦)

ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਨਬੰਧੀ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੇਵਲ ਮਾਇਆ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ:

ਮਾਇਆ ਕੇ ਸਨਬੰਧ ਸੈਨ ਸਾਕ ਕਿਤ ਹੀ ਕਾਮਿ ਨ ਆਇਆ॥ (ਪੰਨਾ ੪੮੭)

ਦੀ ਅਟੱਲ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਕ-ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਦਾ ਮੋਹ ਅਤੇ ਠੱਗੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਜੀਵ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਪਦਾਰਥਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਦੋੜ ਵਿਚ ਨੀਮ-ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋੜਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੂਰ

ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਾ ਘਰ-ਬਾਰ, ਮਹਿਲ-ਮਾੜੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਵੀ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਮਾਇਆ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਭਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲਚ-ਅੱਟਿਆ ਜੀਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਾਇਆ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਕੇ, ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਕਾਰ ਰੂਪ ਉੱਗੇ ਹੋਏ ਝਾੜ-ਬੂਟ ਤੇ ਕੰਡਿਆਲੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਔੜੜੇ ਪਿਆਂ ਮਨ ਰੂਪੀ ਮਸਤ ਹੋਇਆ ਹਾਥੀ ਦੌੜਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਕੂਨ ਜਾਂ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਕੇਵਲ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ। ਸੁਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹੋ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਔਖੀ ਘੜੀ ਸਾਰੇ ਸਾਥ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ‘ਰਾਗ ਸੋਰਠਿ’ ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:

ਪ੍ਰੀਤਮ ਜਾਨਿ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮਾਹੀ॥

ਅਪਨੇ ਸੁਖ ਸਿਉ ਹੀ ਜਗੁ ਫਾਂਧਿਓ ਕੇ ਕਾਹੁ ਕੇ ਨਾਹੀ॥

ਸੁਖ ਮੈ ਆਨਿ ਬਹੁਤੁ ਮਿਲਿ ਬੈਠਤ ਰਹਤ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਘੇਰੈ॥

ਬਿਪਤਿ ਪਰੀ ਸਭ ਹੀ ਸੰਗੁ ਛਾਡਿਤ ਕੋਊ ਨ ਆਵਤ ਨੇਰੈ॥ (ਪੰਨਾ ੬੩੪)

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹਰ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨਦਰਿ-ਕਰਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਧੋਖਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਧੋਖਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਸ ਸੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਧੋਖਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਮਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਲਈ ਉੱਦਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਦਮ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਫਿਟਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਾਮ-ਵਿਹੁਣੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੋਕ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ‘ਵਾਰ ਸੋਰਠਿ’ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੁੰਜ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ:

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨਾ ਨਿੰਦਕਾ ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਵਿਹੁਣਿਆ ਨਾ ਉਰਵਾਰਿ ਨ ਪਾਰਿ॥

(ਪੰਨਾ ੬੪੯)

ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਿਰਤਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਦਾ

ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਸੁਆਰਦਾ ਹੈ? ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝ ਕੇ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਿਆਂ ਨਿਰੀ ਖੁਆਰੀ ਹੀ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ‘ਰਾਗ ਗਉੜੀ’ ਵਿਚ ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਜੀਵਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ:

ਮਰਿ ਨ ਜਾਹੀ ਜਿਨਾ ਬਿਸਰਤ ਰਾਮ॥

ਨਾਮ ਬਿਹੁਨ ਜੀਵਨ ਕਉਨ ਕਾਮ॥

ਖਾਤ ਪੀਤ ਖੇਲਤ ਹਸਤ ਬਿਸਥਾਰ॥

ਕਵਨ ਅਰਥ ਮਿਰਤਕ ਸੀਗਾਰ॥

(ਪੰਨਾ ੧੮੮)

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਤੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੀ ਸੁਰਤਿ-ਸੰਜੋਗ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣਨਾ ਤੇ ਨਾਮੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਐਸੀ ਕਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣਾ ਸਮੁੱਚਾ ਆਪਾ ਨਾਮ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਕਲਾ ਹੀ ਕਲਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਲਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਦੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮਰ-ਮਿਟਣਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ-ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮਰਨਾ ਹੀ ਨਾਮ ਵਿਚ ਜਿਊਣਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਅਸਲ ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ-ਸੰਜੋਗ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ :

ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮੀਠਾ ਸਬਦੇ ਪਾਵੈ ਕੋਈ॥

(ਪੰਨਾ ੬੦੪)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਜਾਈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਉੱਜੜੇ ਹੋਏ ਮਹਿਲਾਂ ਤੇ ਹਵੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ‘ਜੈਤਸਰੀ ਰਾਗ’ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੁਕਮ ਹੈ :

ਜਿਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਨ ਬਸਿਓ ਤਿਨ ਮਾਤ ਕੀਜੈ ਹਰਿ ਬਾਂਝਾ॥

ਤਿਨ ਸੁੰਵੀ ਦੇਹ ਫਿਰਹਿ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਓਇ ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੁਏ ਕਰਾਂਝਾ॥

(ਪੰਨਾ ੬੯੭)

ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਨਾਮ ਇਕ ਖਿਨ ਜਾਂ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਇਕ ਖਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਵਾਗਵਨ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਚੱਕਰ ਵੀ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥ ਕਾਲ ਫਾਸਿ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ? ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੁਕਮ ਹੈ:

ਜਾ ਕਉ ਮੁਸਕਲੁ ਅਤਿ ਬਣੈ ਢੋਈ ਕੋਇ ਨ ਦੇਇ॥

ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਦੁਸਮਨਾ ਸਾਕ ਭਿ ਭਜਿ ਖਲੇ॥

ਸਭੋ ਭਜੈ ਆਸਰਾ ਚੁਕੈ ਸਭੁ ਅਸਰਾਉ॥

ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਓਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਲਗੈ ਨ ਤਤੀ ਵਾਉ॥ (ਪੰਨਾ ੭੦)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਪਰ ਵਧੀਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੰਕਾਰੀ ਮਨਮੁਖ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗ਼ਰੀਬ ਮਨੁੱਖ ਕਿਤੇ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੋਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸੁਖੈਨ ਢੰਗ ਸਾਧਸੰਗਤ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ‘ਸਿਰੀਰਾਗ’ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ:

ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਨਾਮੁ ਨ ਭਾਵਈ ਤਿਤੁ ਤਨਿ ਹਉਮੈ ਵਾਦੁ॥

ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਪਾਈਐ ਬਿਖਿਆ ਦੂਜਾ ਸਾਦੁ॥ (ਪੰਨਾ ੬੧)

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਨਿਭਣ ਵਾਲਾ ਸਾਥੀ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਸਾਥੀ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਮਾਇਆ ਵੀ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਉੱਤੇ ਉਸ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ‘ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ’ ਵਿਚ ਤੀਸਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਨ ਲਾਇਓ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸਿਓ ਮਨਿ ਆਇ॥

ਪ੍ਰਿਗੁ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਕਿਆ ਜੁਗ ਮਹਿ ਪਾਇਆ ਆਇ॥ (ਪੰਨਾ ੫੧੦)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮੁਖਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਗੁਰੂ-ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੈ? ‘ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ’ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ

ਜੀ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਹੁਕਮ ਹੈ:

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨ ਸੇਵਿਓ ਸਬਦੁ ਨ ਰਖਿਓ ਉਰ ਧਾਰਿ॥

ਧਿਗੁ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ ਕਿਤੁ ਆਏ ਸੰਸਾਰਿ॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੧੪)

ਅਜਿਹੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਾਮ-ਵਿਹੂਣੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗਾ ਮਿੱਠਾ ਦੁੱਧ ਸਾਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ‘ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ’ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ :

ਪਸੂ ਮਿਲਹਿ ਚੰਗਿਆਈਆ ਖੜੁ ਖਾਵਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਦੇਹਿ॥

ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣ ਕਰਮ ਕਰੇਹਿ॥ (ਪੰਨਾ ੪੮੯)

ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ, ਸੱਜਣ-ਮਿੱਤਰ, ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕਦਾ। ਜਿਸ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਹਰ ਦੁੱਖ-ਸੁਖ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਾ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ‘ਗੋਂਡ ਰਾਗ’ ਵਿਚ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ:

ਜੋ ਸੰਸਾਰੈ ਕੇ ਕੁਟੰਬ ਮਿਤ੍ਰ ਭਾਈ ਦੀਸਹਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸਭਿ ਅਪਨੈ ਸੁਆਇ ਮਿਲਾਸਾ॥

ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਉਨ ਕਾ ਸੁਆਉ ਹੋਇ ਨ ਆਵੈ ਤਿਤੁ ਦਿਨਿ ਨੇੜੈ ਕੋ ਨ ਢੁਕਾਸਾ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਅਪਨਾ ਹਰਿ ਸੇਵਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਜੋ ਤੁਧੁ ਉਪਕਰੈ ਦੂਖਿ ਸੁਖਾਸਾ॥

(ਪੰਨਾ ੮੬੦)

ਇਸ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਨਾਮ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਹੋ ਨਾਮ ਹੀ ਅਸਲ ਜੀਵਨ-ਮਾਰਗ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਾਗਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਤੇ ਖਾਲੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਖ ਦਾ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ-ਸਿਮਰਨ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਰੁੱਖ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰਾ-ਭਰਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ‘ਰਾਗ ਭੈਰਉ’ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਲਾਜ ਮਰੈ ਜੋ ਨਾਮੁ ਨ ਲੇਵੈ॥ ਨਾਮ ਬਿਹੂਨੁ ਸੁਖੀ ਕਿਉ ਸੋਵੈ॥

ਹਰਿ ਸਿਮਰਨੁ ਛਾਡਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਚਾਹੈ॥ ਮੂਲ ਬਿਨਾ ਸਾਖਾ ਕਤ ਆਹੈ॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੪੮)

ਬੈਠਾ ਸੋਢੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ... ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰਿ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ ਜਗਾਵੈ

—ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ*

ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੩੧ ਵਿਚ ‘ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ’ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਸਿਰਜਿਆ। ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਰਤੀ, ਹੁਨਰਮੰਦ, ਵਪਾਰੀ, ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਆਦਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਸਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ‘ਚੱਕ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰ’ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਮਤ ੧੬੪੩ ਵਿਚ ਇਥੇ ਇਕ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਰੋਵਰ ਅਤੇ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ+ਸਰੋਵਰ ਅਰਥਾਤ ‘ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ’ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ੨੫ ਅੱਸੂ, ਸੰਮਤ ੧੫੯੧ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਦਾਸ ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਅਨੂਪ ਦੇਵੀ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ, ‘ਜੇਠਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ‘ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ’ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਬਖਸ਼ੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਕੱਦ ਲੰਮਾ, ਕੰਵਲ ਨੈਨ (ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ), ਮੁਖੜਾ ਸੁਹਣਾ ਆਕਰਸ਼ਕ, ਸਰੀਰ ਪਤਲਾ, ਦਾਹੜਾ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਮੁੱਖ ਦੇ ਬੋਲ ਮਿੱਠੇ-ਮਿੱਠੇ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤਿ ਕੋਮਲ ਸੀ:

ਕਵਲ ਨੈਨ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਕੋਟਿ ਸੈਨ ਸੰਗ ਸੋਭ

ਕਹਤ ਮਾ ਜਸੋਦ ਜਿਸਹਿ ਦਹੀ ਭਾਤੁ ਖਾਹਿ ਜੀਉ॥

ਦੇਖਿ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾ ਮਗ ਭਈ

ਕਿੰਕਨੀ ਸਬਦ ਝਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ॥

ਕਾਲ ਕਲਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹਾਥਿ ਕਹਹੁ ਕਉਨੁ ਮੇਟਿ ਸਕੈ

ਈਸੁ ਬੰਮੁ ਗੁਨੁ ਧਾਨੁ ਧਰਤ ਹੀਐ ਚਾਹਿ ਜੀਉ॥

ਸਤਿ ਸਾਚੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਸਦਾ ਤੁਹੀ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ॥

(ਪੰਨਾ ੧੪੦੨)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜੁਗਤੀ ਅਰਥਾਤ ਦਰਸ਼ਨ-ਉਪਦੇਸ਼ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ’ਚ ਵਰਣਨ ਗੁਰਮੁਖਤਾ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਕੂੜ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ

* ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਖੇਤਰੀ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ-੧੪੩੫੨੧

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਜਾਗ ਲਗਾ ਕੇ, ਸੱਚ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ, ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਥੰਮ੍ਹ ਬਣ ਕੇ, ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਅਥਰਵਵੇਦ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਜੋ-ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਜਲ ਜਗਤ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਨਹੀਂ ਖਾਣੇ ਪਏ। ਐਸੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ, ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਮਨੁੱਖ, ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ (ਬਾਬੇ) ਦੀ ਕੁਲ ਵਿੱਚੋਂ, ਨਿਰਲੇਪ ਕੰਵਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ:

ਪੀਉ ਦਾਦੇ ਜੇਵੇਹਾ ਪੜਦਾਦੇ ਪਰਵਾਣੁ ਪੜੋਤਾ।

ਗੁਰਮਤਿ ਜਾਗਿ ਜਗਾਇਦਾ ਕਲਿਜੁਗ ਅੰਦਰਿ ਕੌੜਾ ਸੋਤਾ।

ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਥੰਮ੍ਹ ਹੁਇ ਭਾਰੁ ਅਥਰਬਣ ਥੰਮ੍ਹ ਖਲੋਤਾ।

ਭਉਜਲੁ ਭਉ ਨ ਵਿਆਪਈ ਗੁਰ ਬੋਹਿਥ ਚੜਿ ਖਾਇ ਨ ਗੋਤਾ।...

ਬਾਬਾਣੈ ਕੁਲਿ ਕਵਲੁ ਅਛੋਤਾ॥ (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੪:੧੫)

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਤਕੜੇ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸੇਵਕਾਂ (ਦਾਸਾਂ) ਵਿੱਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਦੇ ਸਭ ਗ਼ਰੀਬ-ਅਮੀਰ, ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ, ਰਾਜੇ-ਸਾਧੂ, ਸੰਤ, ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਆਂ ਮਤਾਅ ਉਲਵਾਰਾ।

ਜਹਾਂਬਾਨਿ ਅਕਲੀਮਿ ਸਿਦਕੋ ਸਫਾ।

ਹਮ ਅਜ਼ ਸਲਤਨਤ ਹਮਜਿ ਫਕਰਸ ਨਿਸ਼ਾਂ।

ਗਿਰਾ ਮਾਯਾ ਤਰ ਅਫਸਰੇ ਅਫਸਰਾਂ।...

ਹਮਾ ਸਾਜਦਜ਼ ਦਾਂ ਬਸਿਦਕਿ ਜ਼ਮੀਰ।

ਚਿ ਆਲਾ ਚਿ ਅਦਨਾ ਚਿ ਸ਼ਾਹ ਚਿ ਫਕੀਰ।

(ਤੌਸੀਫੋ ਸਨਾ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ, ਚਹੂੰ ਕੂਟਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਹਨ। ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਵਤੇ, ਮਨੁੱਖ, ਸਿੱਧ, ਨਾਥ, ਸਾਰੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਸਰਬ-ਕਲਾ-ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨੇ, ਮੋਹ ਨੂੰ ਮਲ ਕੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਮ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਥੱਲੇ ਪਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਖੰਡ-ਖੰਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਭ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰ ਕੇ, ਝਾੜ ਕੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਕਾਲ (ਮੌਤ) ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੁਕਮ ਕਰੋਗੇ, ਉਹੀ ਮੰਨਾਂਗਾ ਜੀ!” ਪ੍ਰਸੰਨਚਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਵਾਰਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨਿਹਚਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ:

ਮੋਹੁ ਮਲਿ ਬਿਵਸਿ ਕੀਅਉ ਕਾਮੁ ਗਹਿ ਕੇਸ ਪਛਾੜਉ॥

ਕ੍ਰੋਧੁ ਖੰਡਿ ਪਰਚੰਡਿ ਲੋਭੁ ਅਪਮਾਨ ਸਿਉ ਝਾੜਉ॥

ਜਨਮੁ ਕਾਲੁ ਕਰ ਜੋੜਿ ਹੁਕਮੁ ਜੋ ਹੋਇ ਸੁ ਮੰਨੈ॥

ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਬੰਧਿਅਉ ਸਿਖ ਤਾਰੇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨੈ॥

ਸਿਰਿ ਆਤਪਤੁ ਸਚੋ ਤਖਤੁ ਜੋਗ ਭੋਗ ਸੰਜੁਤੁ ਬਲਿ॥

ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਸਚੁ ਸਲੁ ਭਣਿ ਤੂ ਅਟਲੁ ਰਾਜਿ ਅਭਗੁ ਦਲਿ॥ (ਪੰਨਾ ੧੪੦੬)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣੇ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ, ਆਪ ਜੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਵੇਖੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ (੯੧ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ) ਜਦੋਂ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੇਹ ਛੱਡਣੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ) ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ੪੦ ਸਾਲ ਸੀ, ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਯੋਗ ਸਮਝ ਕੇ, ਪੁੱਤਰਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ 'ਗੁਰ ਜੋਤਿ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਜ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ, ਗੁਰਗੱਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਛਤਰ ਸਿੰਘਾਸਣ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ।

ਬਾਣੀ ਰਚਨਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਸ਼ਬਦ ੨੪੬

ਛੰਤ ੨੮

ਸਲੋਕ ੧੩੫

ਵਣਜਾਰਾ ੧ ਸ਼ਬਦ

ਘੋੜੀਆਂ ੨

ਅਸ਼ਟਪਦੀਆਂ ੩੩

ਪਹਰੇ ੧ ਸ਼ਬਦ

ਕਰਹਲੇ ੨

ਸੋਲਹੇ ੨ (ਰਾਗ ਮਾਰੂ)

ਕੁੱਲ ੮ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਉੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੧੮੩;

ਲਾਵਾਂ ੧ ਸ਼ਬਦ (ਚਾਰ ਬੰਦ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ੩੦ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਰਚੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਉਸੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹੈ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੱਖ, ਬਾਕੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਕੂਲ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਸਤਰਾਂ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹਨ:

ਮਨੁੱਖਾ-ਜਨਮ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ। ਇਹ ਨੇਕ ਅਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ-

ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ-ਜਨਮ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸਿਮਰਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ:

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ॥ (ਪੰਨਾ ੪੫੦)

ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਲਿਆਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ‘ਹਰਿ ਜਨ’, ‘ਹਰਿ’ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ:

ਗੁਰ ਤੁਠੈ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਚੁਕੇ ਧਕ ਧਕੇ॥

ਹਰਿ ਜਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੋਇਆ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਇਕੇ॥ (ਪੰਨਾ ੪੪੯)

ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜਨ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਕੇ ਮਨ-ਚਿਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਮਹਾਰਸ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਵਰਸਦਾ ਹੈ:

ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਨਿ ਭਾਈ ਹਰਿ ਰਸਨ ਰਸਾਈ ਵਿਚਿ ਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਹੋਇ ਜੀਉ॥

(ਪੰਨਾ ੪੪੬)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ

(ਸਫਾ ੨੦ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ)

ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਐਸੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ-ਸਾਧਣੀਆਂ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧੂਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਉਹ ਉੱਲੂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਲੂ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਉਂ ਕੀਤਿਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ, ਸੁਣਨ ਤੇ ਮੰਨਣ ਤਾਂ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਹ ਪਾਖੰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ-ਚਾਟਤਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਖੰਡ-ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਗੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧੂਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਹਲਵਾ-ਮੰਡਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ!

ਡਿਠੇ ਸਭੇ ਥਾਵ ਨਹੀ ਤੁਪੁ ਜੇਹਿਆ

—ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)

ਧਾਰਮਿਕ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ, ਖੁਦਾ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਜਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਦਰ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ:

ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ॥ (ਪੰਨਾ ੬)

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਣੂ ਸੱਜਣ ਦਾ ਘਰ ਭਾਲੀਏ ਤੇ ਉਥੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਬੀਆਬਾਨੀ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੰਦ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬਾਲੀਏ।

ਮਨੁੱਖੀ ਰੂਹ ਵੀ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ‘ਸਜਣੁ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ’ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੱਜਣ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮਨ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਘਟ-ਘਟ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਏਹੁ ਜਗਤੁ ਹੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰੰਧਾਰ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੪੬)

ਫਿਰ ਨਾਲ ਹੀ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਹੈ ਗਿਆਨਿ ਰਤਨਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੪੬)

ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਤਾਤਪਰ੍ਯ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਹਰਿ ਕਾ ਮੰਦਰ ਹੈ:

ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੈ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ॥ (ਪੰਨਾ ੪੬੩)

ਸਾਡੀ ਦੇਹੀ ਵੀ ਉਸੇ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੀ ਜਾਂ ਓਪਰੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ-ਹਜ਼ੂਰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਧਰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰ-ਬਿੰਦੂ ਹੈ:

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਵੇਖੁ ਤੂ ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਤੇਰੈ ਨਾਲਿ॥

ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਸਬਦੇ ਖੋਜੀਐ ਹਰਿ ਨਾਮੋ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲਿ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੪੬)

ਪਰ ਇਸ ਨਿਸਚੇ ’ਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਸਕਣਾ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਲੰਮੀ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਮਨ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ ਤੇ ਏਸ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਪੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਂ-ਥਾਂ ‘ਧਰਮਸਾਲਾ’ ਬਣਾਈਆਂ ਤੇ ਉਥੇ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਇਆ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਦਰਾਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਇਸ਼ਟ ਜਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਮੰਦਰ, ਸ਼ਿਵ-ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਚੰਡੀ-ਮੰਦਰ ਆਦਿ। ਰੱਬ ਦਾ ਐਸਾ ਸਾਂਝਾ ਮੰਦਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸਰਬ-ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵਰਣ-ਭੇਦ ਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ-ਖਾਸ ਅਖੌਤੀ ਸਵਰਣ ਜਾਤੀਆਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗ਼ਰੀਬ-ਗ਼ੁਰਬੇ ਤੇ ਨਿੱਕਾ-ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਉੱਥੇ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ-ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਠਾਕੂਰ-ਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਵੜਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਆਪ-ਬੀਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ 'ਸੂਦਰ-ਸੂਦਰ' ਆਖ ਕੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਦੇ ਵਿੱਠਲ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਫੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਦ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਹਸਤ ਖੇਲਤ ਤੇਰੇ ਦੇਹੁਰੇ ਆਇਆ॥

ਭਗਤਿ ਕਰਤ ਨਾਮਾ ਪਕਰਿ ਉਠਾਇਆ॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੬੪)

ਅਜਿਹਾ ਗ਼ਲਤ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਮ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕਿਰਤੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ 'ਸੂਦਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਵੀ ਐਸੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 'ਮੋਮਨ' ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸਤਰੀਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਧਰਮਸਾਲਾ' ਬਣਵਾਈਆਂ, ਉਹ ਸਭ ਲਈ ਸਨ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ 'ਰਾਣਾ ਰੰਕ ਬਰਾਬਰੀ' ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਧਰਮ-ਮੰਦਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਸਭ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ:

ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਦਰਿ ਆਵਤ ਜਾਤਿਅਹੁ ਹਟਕੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਸੇ ਦਰੁ ਕੈਸੇ ਛੋਡੀਐ ਜੋ ਦਰੁ ਐਸਾ ਹੋਇ॥

(ਪੰਨਾ ੧੩੬੭)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਚਲਾਈ ਇਸ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਤੇ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ 'ਧਰਮਸਾਲਾਂ' ਬਣੀਆਂ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਸਾਰੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 'ਹਰਿਮੰਦਰ' ਰਚ ਕੇ ਪੂਰਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ੧ ਮਾਘ, ੧੬੪੫ ਬਿ: ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ' ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿੜੇ ਕੁੱਲ ਫੁੱਲ ਦੇ ਸਮਾਨ 'ਹਰਿਮੰਦਰ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਕਾਜ ਅਰੰਭਿਆ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਘਾਲ ਘਾਲੀ ਗਈ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ

ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਇਹ ਸੇਵਾ-ਭਾਵ ਦੀ ਇਕ ਲੰਮੀ ਬਚਿੱਤਰ ਕਥਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੱਸ ਕੇ ਇਉਂ ਕ੍ਰਿਤਗਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ:
ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ॥

(ਪੰਨਾ ੭੮੩)

ਇਕ ਵਾਰ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਰੂਹਾਨੀ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਚਿਰੋਕਣੀ ਲੋਚਾ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਇਹ ‘ਹਰਿਮੰਦਰ’ ਰਚ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਆ-ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ-ਨਿਰਪੱਖ ਧਰਮ-ਮੰਦਰ ਐਸਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ’ਤੇ ਹਰੇਕ ਦੀ ਰੂਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ:

ਹਰਿ ਜਪੇ ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਸਾਜਿਆ ਸੰਤ ਭਗਤ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ ਰਾਮ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਸਗਲੇ ਪਾਪ ਤਜਾਵਹਿ ਰਾਮ॥

ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਤਮ ਬਾਣੀ॥

ਸਹਜ ਕਥਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਅਤਿ ਮੀਠੀ ਕਥੀ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ॥

ਭਲਾ ਸੰਜੋਗੁ ਮੂਰਤੁ ਪਲੁ ਸਾਚਾ ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ ਰਖਾਈ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਦਇਆਲਾ ਸਰਬ ਕਲਾ ਬਣਿ ਆਈ॥ (ਪੰਨਾ ੭੮੧)

ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਵਿਲੱਖਣ ਨਜ਼ਾਰਾ ਇਸ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬੈਠਾ ਚੌਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਰਬਾਬੀ ਭਾਈ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰਬ-ਸਾਂਝ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਮਲੀ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਜਾਂ ਹਰੀ ਵੀ ਇੱਕ ਹੈ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਮਾਨ-ਸਰੋਵਰ ਉੱਤੇ ਮੋਤੀ ਚੁਗਣ ਵਾਲੇ ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਸੰਮੇਲਨ ਅਦਭੁਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਏਕੋ ਸਰਵਰੁ ਕਮਲ ਅਨੂਪ॥ ਸਦਾ ਬਿਗਾਸੈ ਪਰਮਲ ਰੂਪ॥

ਉਜਲ ਮੋਤੀ ਚੂਗਹਿ ਹੰਸ॥ ਸਰਬ ਕਲਾ ਜਗਦੀਸੈ ਅੰਸ॥ (ਪੰਨਾ ੩੫੨)

ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸਥਾਪਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਗੋਂ ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ਏਕਮ ੧੬੬੧ ਬਿ: ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸੂ ਆਪਣਾ ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਢੂੰਡੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੰਜ਼ਲ ’ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ:

ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਕਰਮਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਏ॥ (ਪੰਨਾ ੬੭)

ਤੀਜੀ ਗੱਲ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਸਦਾ ‘ਹਰਿ-ਕੀਰਤਨ’ ਦੀ ਗੂੰਜ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬੇਚੈਨ ਅਤੇ ਤੜਪਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਸਿਵਾਇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰਮਾਨ ਹੈ:

ਓਥੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੰਡੀਐ ਸੁਖੀਆ ਹਰਿ ਕਰਣੇ॥

ਜਮ ਕੈ ਪੰਥਿ ਨ ਪਾਈਅਹਿ ਫਿਰਿ ਨਾਹੀ ਮਰਣੇ॥ (ਪੰਨਾ ੩੨੦)

ਚੌਥੀ ਗੱਲ, ਇਹ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੇਵਲ ਧਰਮ-ਮੰਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਵਨ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ, ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ, ਮੀਨਾਕਾਰੀ, ਮੋਹਰਾਕਸ਼ੀ, ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀ ਜੜ੍ਹਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਲ-ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਦਾ ਅਦਭੁਤ ਸੰਗਮ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸਦੀਵੀ ਕੀਮਤਾਂ, ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ, ਮੇਲ-ਜੋਲ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਏਕਤਾ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਦੈਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗੁਮਾਨ ਕਾਰਨ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ-ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨਾਪਾਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਲੇਕਿਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਥਿਚਲ ਨੀਂਵ ਰੱਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ’ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਛੱਬ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ’ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ‘ਗੋਲਡਨ ਟੈਂਪਲ’ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅਸਲ ਤੇ ਸਹੀ ਨਾਮ ‘ਹਰਿਮੰਦਰ’ ਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆਤਮਾ ਦਾ ਉੱਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਜਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੱਛਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮਨਮੋਹਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ’ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਹੁਲਾਰਾ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ:

ਡਿਠੇ ਸਭੇ ਥਾਵ ਨਹੀ ਤੁਧੁ ਜੇਹਿਆ॥

ਬਧੋਹੁ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ ਤਾਂ ਤੂ ਸੋਹਿਆ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੬੨)

ਸੋ ਇਸ ਕੀਰਤਨ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉੱਚਤਾ, ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਅਦਭੁਤਤਾ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਸੰਗਮ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਤੇ ‘ਹਰਿ ਮੰਦਰ’ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਨਸ਼ੇ ਨਿਗਲ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ

—ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ*

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ— ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ, ਸਾਧਨਾਂ, ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ, ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਗੜ੍ਹ (ਟੈਕਸਲਾ ਅਤੇ ਨਾਲੰਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ) ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਅਸੀਮ ਖਜ਼ਾਨਾ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਿਲ ਪੰਜਾਬ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਰੁਕਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਜਿੱਤਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੱਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ, ਭਗਤਾਂ, ਸੂਰਬੀਰ ਸੰਗਰਾਮੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ, ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਣ-ਕਣ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੋਹ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਮਹਾਨ ਸਿੰਘਾਂ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ, ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਹਾਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਣਖ, ਗੌਰਵ, ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਤ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਵਿਚ ਰੰਗੀਜ਼ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ-ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੜਗ ਭੁਜਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਪੰਘੂੜਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ, ਮਹਿਮਾਨ-ਨਿਵਾਜ਼ੀ, ਮਹਾਨ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸੁਡੌਲਤਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਜੀਂਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ।

ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਦੀ ਨਿਰਭੈਤਾ, ਨਿਡਰਤਾ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਇਹ ਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਖੌਲਾਂ ਕਰਨ,

* ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਮਰਨ ਥੀਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ,
ਜਾਨ ਕੋਹ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ,
ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰਨ ਗੁਲਾਮੀ,
ਪਰ ਟੈਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਿਸੇ ਦੀ,
ਖਲੋ ਜਾਣ ਡਾਂਗਾਂ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਉਲਾਰ ਕੇ।

ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: “ਮਾਰਦਾ ਦਮਾਮੇ ਜੱਟ ਮੇਲੇ ਆ ਗਿਆ।”

ਮਜ਼ਬੂਤ ਜੁੱਸੇ ਵਾਲੇ ਜੁਆਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ; ਮਹਾਨ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਈਨ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਜਾਬਰ ਕਹਿ ਕੇ ਲਲਕਾਰਨ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ; ਦੱਰਾ ਖ਼ੈਬਰ, ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰ, ਲੋਹ ਲੱਦਾਖ, ਤਿੱਬਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੀਕ ਅਤੇ ਜਮਰੋਦ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾਈ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਜ-ਵਿਆਹੇ ਫੌਜੀ ਗੱਭਰੂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ: ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਵਾਗਾਂ ਛੱਡ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਵਾਲੀਏ ਨੀਂ, ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਰਕਾਬ ਉੱਤੇ।
ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਬਣੀ ਹੈ ਭੀੜ ਭਾਰੀ, ਵੈਰੀ ਟੁੱਟ ਪਏ ਨੇ ਆਣ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ।
ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨਾ ਫੇਰ ਐਵੇਂ, ਮੇਰੇ ਸੁਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬ ਉੱਤੇ।
ਸਰੂ ਵਰਗੀ ਜੁਆਨੀ ਮੈਂ ਫੂਕਣੀ ਏਂ, ਬਹਿ ਗਏ ਭੁੰਡ ਜੇ ਆਣ ਗੁਲਾਬ ਉੱਤੇ।

ਧਰਮ, ਗੌਰਵ, ਗ਼ੈਰਤ, ਨੈਤਿਕਤਾ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਲਈ ਚਰਖੜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਨ, ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚੀਰੇ ਜਾਣ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੁਹਾਉਣ, ਮਾਸੂਮ ਸ਼ੀਰਖੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਕੜੇ-ਟੁੱਕੜੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਝੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ‘ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊ’, ‘ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ’, “ਤਨੁ ਮਨੁ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਸਭੁ ਅਰਪੀ ਵਿਚਿ ਅਗਨੀ ਆਪੁ ਜਲਾਈ” ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ “ਤਪਤਿ ਮਾਹਿ ਠਾਢਿ ਵਰਤਾਈ” ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ। ਅਜੀਬ, ਅਸਚਰਜ, ਅਮੀਰ, ਮਹਾਨ, ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਵਾਰਸ ਪੰਜਾਬ, ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ, ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਭਰਨ ਤੀਕ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ।

ਇਹ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸੀ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖ਼ੁਦ ਵੀ

ਇਸ ਅਧੋਗਤੀ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹਾਂ। ਅਫਸੋਸ! ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸ! ਪੰਜਾਬ ਉੱਜੜ ਚੱਲਿਆ। ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਬੋਝ ਥੱਲੇ ਦੱਬਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੜੇ-ਬੜੇ ਦਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਕੀਂ ਚਣੇ ਚਬਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਹੁਣ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹਾਂ। ਦੁਸ਼ਮਣ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਠੀਕ ਹੀ ਢੁਕਦਾ ਹੈ, ‘ਦਿਲ ਕੇ ਫਫੋਲੇ ਜਲ ਉਠੇ ਸੀਨੇ ਦੇ ਦਾਗ ਸੇ। ਇਸ ਘਰ ਕੋ ਆਗ ਲਗ ਗਈ ਘਰ ਕੋ ਚਰਾਗ ਸੇ।’ ਪ੍ਰੋ: ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਉਂ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ:

ਦੱਸ ਨਾ, ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕਿਸ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਖੋਇਆ?

ਦਵਾਈ ਖਾ ਮਰੀਜ਼ ਹੀ ਮੋਇਆ। ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਕੀ ਆਇਆ?

੧੯੪੭ ਦੀ ਵੰਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ-ਦੋਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਬੁਰਕੇ ਓੜ ਕੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਅਧਰਮੀਆਂ, ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੌੜੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਡ ਰਾਹੀਂ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਅਧੀਨ ਉਸ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੇ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਦੋਫਾੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ-ਦਰ-ਵੰਡ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬ ਛਾਂਗਿਆ ਗਿਆ। ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ। ਸ਼ਾਹਾਂ ਤੋਂ ਫਕੀਰ ਬਣ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ। ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਿਫ਼ੀਊਜ਼ੀ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬੀ। ਉਪਰੰਤ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਰਾਜਧਾਨੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਹੱਥਕੰਡੇ ਵਰਤ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ! ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਫੈਲਾ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਹਾ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਕਰ ਕੇ, ਅਮੀਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਰੀਬ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ (੮੦%) ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ? ਐਸਾ ਪੁੱਛਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦਾ ਹੈ।

੧੯੭੫ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕਰਨ, ੧੫ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਨੇ ਖ਼ੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚਿੱਟਾ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੀ. ਐਲ. ੪੮੦ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਮੈਕਸੀਕਨ ਕਣਕ ਜੋ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਆਉਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋਈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਅੰਨ-ਭੰਡਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਨੇਕ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ। ਬਸ ਸਾਜ਼ਸ਼-ਦਰ-ਸਾਜ਼ਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂਬਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ। ਹਾਂ! ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਮਾਇਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ “ਦੁਖ ਦਾਰੂ ਸੁਖ ਰੋਗੁ ਭਇਆ” ਦਾ ਸੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੌਜੁਆਨ ਐਸ਼ਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਕਿਰਤ ਛੱਡ ਗਏ। “ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹਸਣਾ ਸਉਣਾ ਵਿਸਰਿ ਗਿਆ ਹੈ ਮਰਣਾ” ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਿਚ ਉਲਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਸਲੀਲਤਾ ਅਤੇ ਨੰਗੇਜ਼ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਉਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ:

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥

ਜਿਤੁ ਪੈਯੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰੁ॥...

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਚੜਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥

ਜਿਤੁ ਚੜੀਐ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰੁ॥ (ਪੰਨਾ ੧੬)

ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿੱਧਰ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜੁੱਸਾ? ਕਿੱਧਰ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੁਨੱਖੇ ਸੁਡੌਲ ਸਰੀਰ? ਕਿੱਧਰ ਗਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ? ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਊਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉਡ ਗਈ ਹੈ, ਬਸ ਪਾਖੰਡ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਵਿਖਾਵਾ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਤਮਾ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਅਤੇ ਜੁਆਨੀ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਮਾਯੂਸੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ! ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਕਈ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਹੇਠ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬੇਹੱਦ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖੋਹ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ੧੯੯੫ ਵਿਚ ੩% ਨੌਜੁਆਨ ਸਮੈਕ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ੨੦੦੪ ਵਿਚ ੬੫% ਹੋ ਗਏ। ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ੪੫% ਗਿਣਤੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ੩੦% ਅਨਪੜ੍ਹ, ੨੫% ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ੪੦% ਵਿਦਿਆਰਥੀ,

੨੦% ਮਜ਼ਦੂਰ, ੧੫% ਪੁਲਿਸ, ੧੦% ਕਿਸਾਨ, ੫% ਵਪਾਰੀ, ੫% ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ੧੫% ਹੋਰ ਨੌਕਰੀ-ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ੫੮% ੨੦ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ੨੦ ਸਾਲ ਤੋਂ ੩੦ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ੮੦% ਲੜਕੇ ਨਸ਼ੇੜੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ੬੦% ਲੜਕੀਆਂ ਨਸ਼ੇੜੀ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ੮੦% ਮਰਦ ਅਤੇ ੨੦% ਔਰਤਾਂ ਨਸ਼ਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਸਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ “ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭੋਜਨੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਰਜਿ ਰਜਿ ਜਨ ਖਾਹੁ॥ ਸਭਿ ਪਦਾਰਥ ਪਾਈਅਨਿ ਸਿਮਰਣੁ ਸਚੁ ਲਾਹੁ॥” ਵਿੱਸਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ “ਫਿਟੁ ਇਵੇਹਾ ਜੀਵਿਆ ਜਿਤੁ ਖਾਇ ਵਧਾਇਆ ਪੇਟੁ” ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਭੁੱਕੀ, ਚਰਸ, ਗਾਂਜਾ, ਅਫੀਮ, ਭੰਗ, ਪੋਸਤ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੁਣ ਸਮੈਕ, ਕੋਕੀਨ, ਹੈਰੋਇਨ ਤੇ ਕੈਪਸੂਲ ਆਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਨਸ਼ੇੜੀ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਆਇਓਡੈਕਸ ਅਤੇ ਬੂਟ ਪਾਲਸ਼ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਤਕਰੀਬਨ ੩੦ ਕਰੋੜ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਹੀ ਖਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਹਰ ਸਾਲ। ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਆਏ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੁਆਨੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਰੂਹਾਨੀ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਕਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਸੀ:

ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਮਤਿ ਦੁਰਿ ਹੋਇ ਬਰਲੁ ਪਵੈ ਵਿਚਿ ਆਇ॥

ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਨ ਪਛਾਣਈ ਖਸਮਹੁ ਧਕੇ ਖਾਇ॥ (ਪੰਨਾ ੫੫੪)

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਰਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਹਨ ਉਥੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰ, ਅਜਾਰੇਦਾਰ, ਰਜਵਾੜੇ, ਧਨ ਕੁਬੇਰ, ਤਸਕਰ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉੱਤੇ ਪੱਕੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗ਼ਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣਾ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਦੌਂਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਕੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਈਮਾਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਨਸ਼ੇ ਵੰਡ ਕੇ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਚੋਣ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਤਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗ਼ਰੀਬ ਆਦਮੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਹੌਂਸਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ

ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੜਦੇ ਵੀ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਕਾਵਾਂ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੀ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਨਜ਼ੇੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹੈਰੋਇਨ, ਕੋਕੀਨ, ਸਮੈਕ ਆਦਿ ਮਾਰੂ ਨਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਫੈਕਟਰੀ ਹੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਫ਼ੌਜਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਅਧੀਨ ਤੇ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਿਹੈ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਨਿੱਜੀ ਆਰਥਕ ਲਾਭਾਂ ਹਿਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਲੋਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ?

ਦੂਸਰਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਨਿਤ ਵਧ ਰਹੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗ਼ਾਰੀ। ਪੜ੍ਹੇ-ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਮਾਯੂਸੀ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੀਸਰਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਦਾਚਾਰ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਜਮੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਕਾਰਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੰਗੇਜ ਅਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਨੇ ਅੱਲੜੂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੰਦਰ ਕਾਮ-ਚੇਸ਼ਟਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਕਾਮ-ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਹਿਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਏ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਅਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ-ਦਰ-ਵੰਡ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਗੱਭਰੂ ਤਕਰੀਬਨ ਬੇਜ਼ਮੀਨਾ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗ਼ਾਰ ਹੋ ਗਿਐ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਹਲਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਛੇਵਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸੇਵਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਵਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਏ ਨੈਤਿਕ ਨਿਘਾਰ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੱਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਤੀਕ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਵੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਤਕਰੀਬਨ ਖ਼ਤਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਐ। ਅਠਵਾਂ ਕਾਰਨ ਅਧਿਆਪਕ ਵਰਗ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬਤੌਰ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪੱਥ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਦੇ ਬਣਦੇ ਰੋਲ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ

ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਆਏ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਉਹ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਗਏ ਹਨ, ਭਵਿੱਖ ਧੁੰਦਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਜੀਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਬਸ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਹੀ ਪੱਲੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਕਾਰਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਨੌਵਾਂ ਕਾਰਨ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਰੁਚੀ ਕਾਰਨ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਆਮ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ੇ ਵੰਡੇ ਅਤੇ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਵੇਚ-ਵੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਿਉਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਅਵੇਸਲਾਪਨ ਹੈ ਜਾਂ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਤਿੰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਰਾਜ-ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਤਸਕਰ, ਧਨ-ਕੁਬੇਰ ਅਤੇ ਜ਼ਰਾਇਮ-ਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਲੋਧੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਹਾਲਤ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਮੁਕੰਮਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਵੰਡਿਆ ਉਥੇ ਮੱਲ ਅਖਾੜੇ ਅਰੰਭ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਲਧਾਰੀ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਵੀ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਚਲਾ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖਾਣਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਦਾਚਾਰਕ ਨੈਤਿਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ:

- ਉਦਮੁ ਕਰੇਦਿਆ ਜੀਉ ਤੂੰ ਕਮਾਵਦਿਆ ਸੁਖ ਭੁੰਚੁ॥

ਧਿਆਇਦਿਆ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲੁ ਨਾਨਕ ਉਤਰੀ ਚਿੰਤਾ॥ (ਪੰਨਾ ੫੨੨)

- ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਖਸਮੁ ਵਿਸਰੈ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ॥

ਝੂਠਾ ਮਦੁ ਮੂਲਿ ਨ ਪੀਚਈ ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ ੫੫੪)

ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਰੀਰ (ਕਾਇਆ) ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਉਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ:

- ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਏਹੁ ਸਰੀਰੁ ਹੈ ਗਿਆਨਿ ਰਤਨਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੪੬)

- ਕਾਇਆ ਮਹਲੁ ਮੰਦਰੁ ਘਰੁ ਹਰਿ ਕਾ ਤਿਸੁ ਮਹਿ ਰਾਖੀ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰ॥

(ਪੰਨਾ ੧੨੫੬)

- ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਕਰਮ ਕੀ ਧਰਤੀ ...॥

(ਪੰਨਾ ੮੩੪)

ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਾਤਕ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਵਰਜਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ:

- ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ॥ ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ॥ (ਪੰਨਾ ੧੨੫੬)

- ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਖੁਆਰੀ ਕੀਨੀ ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਨਹੀ ਰਹਣਾ॥ (ਪੰਨਾ ੧੨੫੪)

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅਮਲ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਓ! ਜੇ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਓ, ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ। ਨੌਜੁਆਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾਈਏ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਂਙੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਉਣ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀਏ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਆ ਪੰਜਾਬ-ਪਿਆਰ ਤੂੰ ਮੁੜ ਆ। ਆ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਤੂੰ ਮੁੜ ਆ।

ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਨੱਚਦਾ, ਗਾਉਂਦਾ, ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਦਾਚਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਹੀ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਮਹਾਨ ਉਪਦੇਸ਼—ਇਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼—ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਈਏ। ਜੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਰਬਸਦਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸਮੇਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਉਸੇ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਚਿੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਤੁੜਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨੱਕੀਂ ਚਣੇ ਚਬਾ ਦਿੱਤੇ। ੧੬੯੯ ਵਿਚ ਸਿਰਜੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ੧੭੧੦ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ੧੨ ਮਈ, ੧੭੧੦ ਨੂੰ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਦਸੰਬਰ, ੧੭੧੫ ਤੀਕ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ, ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਢੇਰ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ੧੭੯੯ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ੧੮੪੯ ਤੀਕ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਜੋ ਮਰਯਾਦਾ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀ ਉਸ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਚਾਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ! ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ:

ਸਚਹੁ ਓਰੈ ਸਭੁ ਕੋ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ॥

(ਪੰਨਾ ੬੨)

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ:

ਜਗਿ ਗਿਆਨੀ ਵਿਰਲਾ ਆਚਾਰੀ॥ ਜਗਿ ਪੰਡਿਤੁ ਵਿਰਲਾ ਵੀਚਾਰੀ॥

(ਪੰਨਾ ੪੧੩)

ਉੱਚੇ ਅਚਾਰ ਵਾਲੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਲਵਾਨ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ (ਮੁਕਤਸਰ) ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਵੰਡ ਛਕਣ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਰਤ ਦੀ ਰੁਚੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਉਹ ਨਾ ਹੰਸ ਰਹੇ, ਨਾ ਬਗਲੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖੇ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

- ਪਰ ਨਾਰੀ ਜੂਆ, ਅਸਤ, ਚੋਰੀ, ਮਦਰਾ ਜਾਨ।

ਪਾਂਚ ਐਬ ਯੇ ਜਗਤ ਮੇਂ ਤਜੈ ਸੁ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ। (ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਚੌਪਾ ਸਿੰਘ)

- ਅਧਮ ਬਾਰਨੀ ਜਾਂਹਿ ਤੇ ਜਿਹ ਪੀਵਤ ਸੁਧ ਜਾਇ।

ਹੋਤ ਭੂਪ ਸਮ ਪਸ਼ੂ ਕੇ ਸੁਗਮ ਅਗੇਂ ਤਿਹ ਘਾਇ। (ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬)

ਆਓ ਨੌਜੁਆਨੋ! ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਸੁਯੋਗ ਅਤੇ ਸਹੀ ਵਾਰਸ ਬਣੀਏ। ਇਹ ਵਿਰਸਾ ਜਿੱਥੇ ਖੋਪਰ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਰੰਬੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਜਿੱਥੇ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਜਲਾਦ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਬ ਉੱਠਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਜੰਬੂਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਸ ਨੋਚਣ ਵਾਲਾ ਜੱਲਾਦ ਹੈਰਤਅੰਗੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਚਰਖੀ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ਾਲਮ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵੀ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਦਕੀ, ਸਿਰੜੀ, ਸੂਰਮਿਆਂ, ਉੱਚੇ ਅਚਾਰ ਵਾਲੇ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਓਤਪੋਤ ਹੋਏ ਜਿਉੜਿਆਂ ਦੀ। ਕੀ ਕੋਈ ਨਸ਼ੇੜੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੋਚ ਸਕਦੈ? ਉਹ ਤਾਂ ਆਤਮ-ਘਾਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਹੈ। ਨੌਜੁਆਨੋ! ਜੀਭ ਦੇ ਸੁਆਦ, ਮਨ ਦੀ ਝੂਠੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਸ਼ਈ ਹੋ ਕੇ ਕਮਲਾ ਜਿਹਾ ਬਣਨ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਫੋਕੇ ਸੁਆਦਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਇਹ ਸੁਆਦ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਅਤੇ ਆਲਸੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਆਦਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਉਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

- ਬਹੁ ਸਾਦਹੁ ਦੂਖੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ॥

(ਪੰਨਾ ੧੦੩੪)

- ਅਧਿਕ ਸੁਆਦ ਰੋਗ ਅਧਿਕਾਈ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਹਜੁ ਨ ਪਾਇਆ॥

(ਪੰਨਾ ੧੨੫੫)

ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾ

ਰਹੇਗਾ ਬਾਂਸ ਨਾ ਵੱਜੇਗੀ ਬੰਸਰੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰੀਰ ਫਿਰ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆਪਣੀ ਸੌੜੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤਿਆਗਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ਰੁਤਬਾ 'ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ' ਵਾਲਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਧਾਰਮਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਹਿੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਧਾਰਮਕ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੋਲ-ਮਾਡਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਨਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਜ ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਕਰਨਗੇ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਘਟ ਗਏ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ, ਫਿਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ! ਵੋਟਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣ, ਰਾਜ-ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਪਰ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਹਿੱਤ। ਪਰ ਲੈਣ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਨਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਨਸ਼ਾ ਰੂਪੀ ਜ਼ਹਿਰ ਵੰਡ ਕੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤਸਕਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟੋਲੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੈਤਿਕ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਵਰਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਵਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਅਤਿ ਹਨੇਰੇ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਤੀਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਮਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਚਲਾ ਕੇ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੁਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਭੂਡ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਸ਼ੇੜੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਘਰ-ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਕਲੰਕ ਹੈ। ਨਸ਼ੇੜੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਨਸਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਹੈ। ਨਸ਼ੇੜੀ ਜ਼ਿਹਨੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਨਸ਼ੇੜੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਰਕ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਮਾਣ। ਨੌਜੁਆਨਾ! ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਲਈ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਧਾਰਮਕ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਸਵਰਗ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਨਰਕ ਨਾ ਬਣਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰ, ਜੀਵਨ ਜੀਓ!

ਉਦਮੁ ਕਰਤ ਆਨਦੁ ਭਇਆ ਸਿਮਰਤ ਸੁਖ ਸਾਰੁ॥

ਜਪਿ ਜਪਿ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਪੂਰਨ ਬੀਚਾਰੁ॥

(ਪੰਨਾ ੮੧੫)

ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਬਰਬਾਦੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਬਰਬਾਦੀ ਆਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਿਆਣਾ ਕਹੇਗਾ?

ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਲਾਮਈ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਦਾਤ ਹੈ। ਅਫਸੋਸ! ਕਿ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਮੌਰ ਅਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਜੂਨੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਇਉਂ ਸੀ:

- ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ॥ ਸੇ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ॥

(ਪੰਨਾ ੧੧੫੯)

- ਅਵਰ ਜੋਨਿ ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀ॥ ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ॥

(ਪੰਨਾ ੩੭੪)

ਆਓ, ਨੌਜੁਆਨੋ! ਅਹਿਦ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਨਮ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਗੋਂ ਸੁਹਣੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਵੰਡ ਛਕਣ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਉਪਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਰੋਗ ਰੱਖਾਂਗੇ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਥਨ “ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ” ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਗੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੇਸੇ ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਉਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ:

- ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਕੂੜਿ ਕੁਸਤਿ ਭਰਿਆ ਗਲ ਤਾਈ ਪਾਪ ਕਮਾਏ॥ (ਪੰਨਾ ੨੪੫)

- ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਮਾਇਆ ਕਾ ਪੁਤਲਾ ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਦੁਸਟੀ ਪਾਈ॥ (ਪੰਨਾ ੩੧)

ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਦੁਲਭ ਦੇਹ ਪਾਈ ਵਡਭਾਗੀ॥ ਨਾਮੁ ਨ ਜਪਹਿ ਤੇ ਆਤਮ ਘਾਤੀ॥

(ਪੰਨਾ ੧੮੮)

ਟਾਲਸਟਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ : Man is the only animal, who willfully destroys himself. ਅਰਥਾਤ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਆਪ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ, ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਇਕ ਮਹਾਂਪਾਪ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਘੜਿਆ। ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰੇ? ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ? ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਫ਼ਰਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਤਾਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ : We have no right to neglect our bodies because we did not create them

ourselves.

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਮੁਖ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੰਘਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ੇ ਕਿਉਂ ਲੰਘਣ? ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵੀ ਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੇਹ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ, ਸਨਮਾਨੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਏ। ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ ਸੋਈ ਪਿੰਡੇ ਜੋ ਖੋਜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ॥

ਪੀਪਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਪਰਮ ਤਤੁ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੋਇ ਲਖਾਵੈ॥ (ਪੰਨਾ ੬੯੫)

ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਾ ਜੂਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਾ ਜੂਨ ਸਰਬੋਤਮ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਾ ਜੂਨ ਪੂਰਨ ਜੂਨ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜੂਨ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਸਬਾਈ॥ ਮਾਣਸ ਕਉ ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਈ ਵਡਿਆਈ॥

(ਪੰਨਾ ੧੦੭੫)

ਜੇਕਰ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਸੀਂ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਉੱਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਅੰਧੇ ਕੈ ਰਾਹਿ ਦਸਿਐ ਅੰਧਾ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਇ॥

ਹੋਇ ਸੁਜਾਖਾ ਨਾਨਕਾ ਸੋ ਕਿਉ ਉਝੜਿ ਪਾਇ॥

ਅੰਧੇ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਨਿ ਜਿਨ ਮੁਖਿ ਲੋਇਣ ਨਾਹਿ॥

ਅੰਧੇ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਖਸਮਹੁ ਘੁਥੇ ਜਾਹਿ॥

(ਪੰਨਾ ੯੫੪)

ਅਤੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਸਾਡੀ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਜਾਨੈ ਸਭ ਬਾਤ ਜਾਨਤ ਹੀ ਅਉਗਨੁ ਕਰੈ ॥

ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ਹਾਥਿ ਦੀਪੁ ਕੂਏ ਪਰੈ ॥

(ਪੰਨਾ ੧੩੭੬)

ਆਓ! ਜੀਵਨ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ। ਸੋਨੇ ਵਰਗੇ ਸੁੰਦਰ ਸੁਡੌਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਜੀਵਨ ਅਨੰਦਮਈ ਬਣਾਈਏ। ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮਹਾਨ, ਬਲਵਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾਈਏ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੈ। ਆਓ, ਇਸ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ:

ਦੁਰਮਤਿ ਮਦੁ ਜੋ ਪੀਵਤੇ ਬਿਖਲੀ ਪਤਿ ਕਮਲੀ॥

ਰਾਮ ਰਸਾਇਣਿ ਜੋ ਰਤੇ ਨਾਨਕ ਸਚ ਅਮਲੀ॥

(ਪੰਨਾ ੩੯੯) ■

ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ

—ਸ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ*

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਮਹਾਨ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ੬ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ੧੫ ਭਗਤਾਂ, ੧੧ ਭੱਟਾਂ ਅਤੇ ੪ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਵਿਚ ੪ ਸ਼ਬਦ (ਦੋ ਰਾਗ ਆਸਾ ਅਤੇ ਦੋ ਰਾਗ ਸੂਹੀ ਵਿਚ) ਅਤੇ ੧੧੨ ਸਲੋਕ ਦਰਜ ਹਨ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ੧੩੦ ਸਲੋਕ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ੧੮ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜੀ ਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉੱਪਰ ਅਮਿਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ, ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜਾ, ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਤੜਪ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਲੋੜ, ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਵਸਲ, ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਗੁਣਾਂ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੱਚ ਹੈ; ਉਹ ਅਮਰ, ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, ਅਗਮ-ਅਗੋਚਰ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈ:

ਪਰਵਦਗਾਰ ਅਪਾਰ ਅਗਮ ਬੇਅੰਤ ਤੂ॥

ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ ਸਚੁ ਚੁੰਮਾ ਪੈਰ ਮੂੰ॥

(ਪੰਨਾ ੪੮੮)

ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਅਸਥਿਰ ਹੈ, ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ:

ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆ ਲਗਿ ਨ ਆਪੁ ਵਵਾਈਐ॥

(ਪੰਨਾ ੪੮੮)

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਜੰਗਲ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਥਿਰਤਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਅਸਥਿਰ ਤੇ ਬਦਲਣਹਾਰ ਹੈ:

ਫਰੀਦਾ ਰੁਤਿ ਫਿਰੀ ਵਣੁ ਕੰਬਿਆ ਪਤ ਝੜੇ ਝੜਿ ਪਾਹਿ॥

ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਢੁੰਢੀਆਂ ਰਹਣੁ ਕਿਥਾਊ ਨਾਹਿ॥

(ਪੰਨਾ ੧੩੮੩)

ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਲੋਕ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਆਖਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਵੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਆਏ ਲੋਕ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ:

— ਸੇਖ ਹੈਯਾਤੀ ਜਗਿ ਨ ਕੋਈ ਥਿਰੁ ਰਹਿਆ॥

* ਲੈਕਚਰਾਰ, ਜੇ.ਸੀ. ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਦਸੂਹਾ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)।

ਜਿਸੁ ਆਸਣਿ ਹਮ ਬੈਠੇ ਕੇਤੇ ਬੈਸਿ ਗਇਆ॥ (ਪੰਨਾ ੪੮੮)

- ਫਰੀਦਾ ਕਿਥੈ ਤੈਡੇ ਮਾਪਿਆ ਜਿਨੀ ਤੂ ਜਣਿਓਹਿ॥

ਤੈ ਪਾਸਹੁ ਓਇ ਲਦਿ ਗਏ ਤੂੰ ਅਜੈ ਨ ਪਤੀਣੋਹਿ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੮੧)

ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਰ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸੋਮੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਫਰੀਦਾ ਏ ਵਿਸੁ ਗੰਦਲਾ ਧਰੀਆਂ ਖੰਡੁ ਲਿਵਾੜਿ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੭੯)

ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਮਾਇਆਵੀ ਪਦਾਰਥ ਬਾਹਰੋਂ ਮਿੱਠੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ (ਕੋਠੇ, ਮਹਿਲ, ਮਾੜੀਆਂ, ਧਨ, ਦੌਲਤਾਂ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹਨ:

ਹਥੁ ਨ ਲਾਇ ਕਸੁੰਭਤੈ ਜਲਿ ਜਾਸੀ ਢੋਲਾ॥ (ਪੰਨਾ ੭੯੪)

ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਮਾਣ/ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ:

- ਫਰੀਦਾ ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ ਏਤੁ ਨ ਲਾਏ ਚਿਤੁ॥

ਮਿਟੀ ਪਈ ਅਤੋਲਵੀ ਕੋਇ ਨ ਹੋਸੀ ਮਿਤੁ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੮੦)

- ਫਰੀਦਾ ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ ਉਸਾਰੇਦੇ ਭੀ ਗਏ॥

ਕੂੜਾ ਸਉਦਾ ਕਰਿ ਗਏ ਗੋਰੀ ਆਇ ਪਏ॥ (ਉਹੀ)

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹਨ ਉਥੇ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ :

ਇਹੁ ਤਨੁ ਹੋਸੀ ਖਾਕ ਨਿਮਾਣੀ ਗੋਰ ਘਰੇ॥ (ਪੰਨਾ ੪੮੮)

ਜੀਵ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰੁੱਖ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਦੋਂ ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਮੌਤ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਘੜੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ:

ਜਿਤੁ ਦਿਹਾੜੈ ਧਨ ਵਰੀ ਸਾਹੇ ਲਏ ਲਿਖਾਇ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੭੭)

ਜੋ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ:

- ਬੁਢਾ ਹੋਆ ਸੇਖ ਫਰੀਦੁ ਕੰਬਣਿ ਲਗੀ ਦੇਹ॥

ਜੇ ਸਉ ਵਰਿਆ ਜੀਵਣਾ ਭੀ ਤਨੁ ਹੋਸੀ ਖੇਹ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੮੦)

- ਕੰਧੀ ਉਤੈ ਰੁਖੜਾ ਕਿਚਰਕੁ ਬੰਨੈ ਧੀਰੁ॥

ਫਰੀਦਾ ਕਥੈ ਭਾਂਡੈ ਰਖੀਐ ਕਿਚਰੁ ਤਾਈ ਨੀਰੁ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੮੨)

- ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਜਾਣਾ ਤਿਲ ਥੋੜੇ ਸੰਮਲਿ ਬੁਕੁ ਭਰੀ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੭੮)

ਅਰਥਾਤ ਆਪ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਵਾਸਾਂ ਰੂਪੀ ਤਿਲ ਥੋੜੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮਤਾ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਸਦਉਪਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਬੁਲਾਵੇ 'ਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਰੂਪੀ 'ਹੰਸ' ਨੇ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਣੀ ਹੈ:

ਕੋਲ ਕਰੇਦੇ ਹੰਝ ਨੋ ਅਚਿੰਤੇ ਬਾਜ ਪਏ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੮੩)

ਫਿਰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਹੈ:

ਕਹੈ ਫਰੀਦੁ ਸਹੇਲੀਹੋ ਸਹੁ ਅਲਾਏਸੀ॥

ਹੰਸੁ ਚਲਸੀ ਡੁੰਮਣਾ ਅਹਿ ਤਨੁ ਢੇਰੀ ਥੀਸੀ॥ (ਪੰਨਾ ੭੯੪)

ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਗੋਦੜੀ ਫਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਂਕੇ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਗੋਦੜੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਟ ਗਈ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਸੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ। ਮੌਤ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਕੋਈ ਵੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ:

ਫਰੀਦਾ ਖਿੰਥਤਿ ਮੇਖਾ ਅਗਲੀਆ ਜਿੰਦੁ ਨ ਕਾਈ ਮੇਖ॥

ਵਾਰੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਚਲੇ ਮਸਾਇਕ ਸੇਖ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੮੦)

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਸਰੀਰਕ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਹੁਸਨ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਰੀਰਕ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਹੁਸਨ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਸਭ ਅਸਥਿਰ ਹਨ, ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹਨ। ਸਰੀਰਕ ਸੁੱਖਾਂ ਲਈ ਜੀਵ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਸ਼ੋ-ਅਰਾਮ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਸਾਰਦਾ ਹੈ:

- ਫਰੀਦਾ ਮੈ ਭੋਲਾਵਾ ਪਗ ਦਾ ਮਤੁ ਮੈਲੀ ਹੋਇ ਜਾਇ॥

ਗਹਿਲਾ ਰੂਹੁ ਨ ਜਾਣਈ ਸਿਰੁ ਭੀ ਮਿਟੀ ਖਾਇ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੭੯)

- ਫਰੀਦਾ ਇਟ ਸਿਰਾਣੇ ਭੁਇ ਸਵਣੁ ਕੀੜਾ ਲੜਿਓ ਮਾਸਿ॥

ਕੇਤਤਿਆ ਜੁਗ ਵਾਪਰੇ ਇਕਤੁ ਪਇਆ ਪਾਸਿ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੮੧)

- ਫਰੀਦਾ ਜਿਨ੍ ਲੋਇਣ ਜਗੁ ਮੋਹਿਆ ਸੇ ਲੋਇਣ ਮੈ ਡਿਨੁ॥

ਕਜਲ ਰੇਖ ਨ ਸਹਦਿਆ ਸੇ ਪੰਖੀ ਸੂਇ ਬਹਿਨੁ॥ (ਪੰਨਾ ੧੩੭੮)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ, ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਵੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹਨ। ਡਾ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ:

ਆਪ (ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ) ਨੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਵੱਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ

ਦਿੱਤੀ ਹੈ। “ਸੇਖ ਹੈਯਾਤੀ ਜਗਿ ਨ ਕੋਈ ਥਿਰੁ ਰਹਿਆ॥ ਜਿਸੁ ਆਸਣਿ ਹਮ ਬੈਠੇ ਕੇਤੇ ਬੈਸਿ ਗਇਆ॥” ਵਰਗੇ ਸਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹ-ਚਿਰੀ ਖੇਡ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਸਰਪਟ ਦੌੜਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਉੱਤੇ ਇਕ ਚਾਬਕ ਵੱਜਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਮੁੜ ਚੇਤਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਝੂਠਾ ਮਾਣ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਹ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰੀਦ-ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠਕ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਝੂਠਾ ਹੈ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ, ਖੋਜ ਦਰਪਣ, ਜੁਲਾਈ ੧੯੯੮, ਪੰਨਾ ੧੧੪-੧੫)

ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ :

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਰਤਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਛਿਨਭੰਗਰ ਹੈ। ਹਰ ਘੜੀ ਆਯੂ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਬੈਠ ਕੇ ਅਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(ਫਰੀਦ ਦਰਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ ੫੦)

ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੁੱਚੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੀਵ ਦੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: “ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿੰਨ੍ਹ ਸੇਈ ਸਚਿਆ॥” ਇਸ ਲਈ “ਫਰੀਦਾ ਜਿਨ੍ਹੀ ਕੰਮੀ ਨਾਹਿ ਗੁਣ ਤੇ ਕੰਮੜੇ ਵਿਸਾਰਿ॥” ਅਰਥਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਨਾ ਕਰ ਜਿਹੜੇ ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ ਸਹਾਈ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਾਰਨ ਕਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਸਕੇ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰੇਮ, ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਨਿਮਰਤਾ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਖਿਆ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਆਦਿ।

‘ਬੂੜੇ’ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

—ਮਾਸਟਰ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ*

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ੭ ਕੱਤਕ ਸੰਮਤ ੧੫੬੩ ਨੂੰ ਕੱਥੂਨੰਗਲ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਗੋਰਾਂ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਭਾਈ ਸੁੱਘਾ ਰੰਧਾਵੇ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਬੂੜਾ’ ਰੱਖਿਆ। ਆਪ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ, ਗੰਭੀਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਆਪ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕੱਥੂਨੰਗਲ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਰਮਦਾਸ ਆ ਵੱਸੇ। ਆਪ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਮ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗਾਵਾਂ-ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਟਾਹਲੀ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ ਤਦੋਂ ਬੂੜਾ ਜੀ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਵਾਂ-ਮੱਝਾਂ ਦੇ ਵੱਗ ਚਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੂੜਾ ਜੀ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਇਆ। ਬੂੜਾ ਜੀ ਦਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨੇਮ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ-ਸਮਝਦੇ। ਆਪ ਭੋਟਾ ਵਜੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੁੱਧ ਲਿਆਉਂਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਾਕਾ, ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ?” ਬੂੜਾ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ‘ਬੂੜਾ’ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਲੈਣ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈਂ? ਬੂੜਾ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਲੋਚਦਾ ਹਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੂੜਿਆ! ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਖੇਡਣ-ਮੱਲਣ ਤੇ ਖਾਣ-ਹੰਢਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ? ਵੱਡਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚੀਂ। ਬੂੜਾ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੌਤ ਦਾ ਕੀ ਭਰੋਸਾ ਕਦੋਂ ਆ ਦਬੋਚੇ! ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਕਾ ਬੂੜਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਕਿਵੇਂ ਆਈ? ਬੂੜਾ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਗਲ ਜਰਵਾਣੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘੇ। ਉਹ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ-ਪੱਕੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੀਏ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਡਰ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਰੋਕ

* ਪਿੰਡ ਬੁਲੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਜਮਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕੇਗਾ? ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਤਾਂ ਬੱਚੇ, ਗੱਭਰੂ, ਬੁੱਢੇ ਇਕ-ਸਮਾਨ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਹ ਡਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮੇਰਾ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਛੋਟੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ “ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਾਲਕ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਬੁੱਢਿਆਂ ਜੈਸੀ ਮੌਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਬੁੱਢਾ ਹੈਂ।” ਇਉਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੂੜਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਦਰੀ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਕੜੇ ਹੋ ਬੱਚੇ! ਰੱਬ ਮੌਤ ਨਾਲੋਂ ਬਲਵਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਉਸ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਮੌਤ ਤੈਨੂੰ ਡਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੇਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਇਉਂ ਤੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦਾ ਗੇੜ ਵੀ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੂੜਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ-ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਆਪ ਘਰ-ਘਾਟ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਹੀ ਟਿਕ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਬੂੜੇ’ ਤੋਂ ‘ਬੁੱਢਾ’ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ‘ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ’ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਉੱਠਦਿਆਂ, ਬਹਿੰਦਿਆਂ, ਸੌਂਦਿਆਂ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇਤਨੀ ਸੇਵਾ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ‘ਤੈਥੋਂ ਉਹਲੇ ਨਾਂਹ ਹੋਸਾਂ’ ਦਾ ਵਰ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਅਚੱਲ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਮਿਰਿਆਂ ਨਾਲ ਰਚਾਈ ਹੋਈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਆਪਣੇ ਪਰਮ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅੱਠ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰਫ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਗੋਂ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਦੂਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤਕ, ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤਿਲਕ ਵੀ ਲਗਾਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਨੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਆਪ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹਨ। ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੀਸ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ

-ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ*

ਗੁਰੂ-ਕਾਲ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕ ਸੱਚੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸੁੱਚੇ ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮਹਿਕਾਂ ਲੱਦੀ ਪਟਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਤੀ ਨਿੱਗਰ ਨੈਤਿਕਚਾਰ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਚਰਨ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਕਸਵੱਟੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਉੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਪੂਜਾ-ਉਪਾਸਨਾ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ, ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਅਤੇ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਕੇ ਲਾਗੂ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬ-ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿੱਥੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਰੱਖੀ, ਉੱਥੇ ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਅਮਲੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਵੀ ਘਾੜਤ ਘੜੀ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ, ਉਹ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਅਖਵਾਏ। ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਰੂ-ਕਾਲ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ-ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਅੰਦਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਜ਼ਰ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸਥਾਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕਮਾ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ 'ਚ ਮਹਾਨਤਮ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ੭ ਕੱਤਕ, ਸੰਮਤ ੧੫੬੩ (੧੫੦੬ ਈ:) ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੁੱਘਾ (ਰੰਧਾਵਾ) ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਗੌਰਾਂ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿੰਡ ਕੱਥੂਨਗਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਬੂੜਾ' ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ੧੫੧੮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਬਚਪਨ

*ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼/ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ।

ਵਿਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤਕ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਸ-ਬੰਸ ਦਾ ਮੋਢੀ ਰੰਧਾਵਾ ਸੀ। ਸਰ ਇੱਬਟਸਨ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬ ਕਾਸਟਸ' ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੱਟੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਰੂਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਖੇਤਰ 'ਚੋਂ ਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਚਹਿਲਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੰਗੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਚਹਿਲਾਂ ਨੇ ਰੰਧਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਾਰਾਤ ਵਿਚ ਘੇਰ ਕੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰੰਧਾਵਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਕੱਥੂਨਗਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਬਾਦ ਹੋ ਗਏ।

ਕੱਥੂਨਗਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਬਟਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ੨੦ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ੧੮ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਕੱਥੂਨਗਲ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਗੱਗੋਨਗਲ ਸੀ। ਗੱਗੋ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਗੱਗੋ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰਾਜਾ ਦਲ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ ਪਿੰਡ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਸੀਨਾ-ਬਸੀਨਾ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੁਰਾਂ, ਅਸੁਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੇਵੀ ਨੇ ਚੰਡ ਅਤੇ ਮੁੰਡ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਾਕਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਇਸ ਨੂੰ ਚਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਉੱਚੇ ਵੀਰਾਨ ਥੇਹ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਦਲ ਨੇ ਇਹ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇਵੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਦਲ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਹੋਈ ਉਹ ਸਥਾਨ ਘਸੀਟਪੁਰਾ (ਬਟਾਲਾ) ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਵੀ ਖੂਹੀ ਅਤੇ ਪਿੱਪਲੀ ਦਾ ਇਕ ਚਰਖ਼ਤ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਦਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੋਪਟ ਨੇ ਬਟਾਲਾ ਵਸਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੱਗੋ ਨੇ ਚਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਸੜਕ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਗੱਗੋਨਗਲ ਪਿੰਡ ਵਸਾਇਆ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਇਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਨੁੱਕਰਾਂ 'ਤੇ ਚਾਰ ਗੋਲ ਮੀਨਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਖੂਹ ਸੀ।

ਗੱਗੋ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ ਸਨ— ਨਿਹਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਗਾਂ। ਨਿਹਾਲੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੱਤੀਆਂ ਨਿਹਾਲੀ ਤੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੱਗੋ ੨੨ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਚਵਿੰਡਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ 'ਬਾਈਵਾਸ ਚਵਿੰਡਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਗੋ ਨੰਗਲ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਗੱਗੋ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਮਾਧ ਵਜੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਠ-ਨੁੱਕਰਾ ਥੜ੍ਹਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਹੀ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ੧੫੧੯ ਈ: ਵਿਚ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ੧੧-੧੨ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਗੱਗੋ ਦੀ ਸਮਾਧ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਾਲਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉੱਧਾਰ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੁੱਖ ਹੈ? ਤਾਂ ਬਾਲਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ-ਪੱਕੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਵੱਢ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਾਢਿਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਕਿਸੇ ਨੇ ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਯਮ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲਕ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰੀ ਮੱਤ ਤਾਂ ਬੁੱਢਿਆਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਤੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਬੂੜਾ' ਤੋਂ 'ਬੁੱਢਾ' ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਲਕ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੁੱਘਾ ਜੀ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਤਾ ਗੋਰਾਂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। 'ਛਜਰਾ ਨਸਬ ਕੈਫ਼ਿਅਤ ਥੇਹ ਮੌਜਯ ਕੱਥੁਨੰਗਲ' ੧੮੬੫ ਈ. ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

“ਮੁੱਸਮੀ ਗੱਗੋ ਕੌਮ ਜੱਟ ਗੋਤ ਰੰਧਾਵਾ ਮਰੂਸ ਨੇ ਚਵਿੰਡਾ ਸੇ ਉਠਕਰ ਜੰਗਲ ਵਿਰਾਨ ਕੋ ਬਾ-ਇਜਾਜ਼ਤ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਪਰ ਗੱਗੋਨੰਗਲ ਰੱਖਾ, ਚੰਦ ਮੁਦਾਤ ਯਹੀ ਨਾਮ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਹਾ, ਮਗਰ ਅਹਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕੇ ਮੁੱਸਮੀ ਕੱਥੁਸ਼ਾਹ ਬੇਟਾ ਮਰੂਸ ਆਹਲਾ ਸ਼ਹਰ ਦਿਹਲੀ ਮੇਂ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾ ਕੀਆ ਕਰਤਾ ਥਾ, ਉਸ ਅਯਾਮ ਸੇ ਗਾਓਂ ਕਾ ਨਾਮ ਕੱਥੁਨੰਗਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੂਆ। ੩੩੮ ਬਰਸ ਉਸ ਜਗਹ ਕਦੀਮ ਪਰ ਆਬਾਦ ਰਹਾ, ੧੧੨ ਬਰਸ ਹੁਏ ਕਿਲਤ ਆਬਾਦੀ, ਮਾਰਧਾੜ ਸਿੱਖਾਂ, ਇਨਕੇ ਦੂਸਰੀ ਜਗਹ ਮਲਕਾਂ ਨੇ ਆਬਾਦੀ ਜਦੀਦ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੀ, ਤਬ ਸੇ ਆਜ ਤਕ ਵਹਾ ਅਬਾਦੀ ਕਭੀ ਵਿਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੂਆ ਔਰ ਏਕ ਥੇਹ ਪੁਰਾਨਾ ਮਲਕੀਅਤ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਥੇਹ ਦਰਮਿਆਨ ਰਕਬਾ ਦੇਹ ਰਜਾ ਕੇ ਵਾਕਿਆ ਹੈ।”

ਇਸੇ 'ਛਜਰਾ ਕੈਫ਼ਿਅਤ ਨਾਮੇ' ਵਿਚ ਅੱਗੋਂ ਗੱਗੋ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ

ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਚੁੰਡਾਂ-ਵੰਡ (ਜਾਇਦਾਦ ਵੰਡ) ਇਤਿਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਗੱਗੋਨੰਗਲ’ ਤੋਂ ‘ਕੱਥੂਨੰਗਲ’ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਗਰ ਵਸਾ ਕੇ ਉਥੇ ‘ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ’ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਅਜਿੱਤਾ (ਰੰਧਾਵਾ) ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ‘ਗਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ’ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਕੋੜੀ ਨਾਂ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਾ ਵੱਸੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ੧੦੦ ਵਿਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨਗਰ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਆ ਕੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵੱਸ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਅਤੇ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹੱਥੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ‘ਲੰਡੇ’ ਅਤੇ ‘ਟਾਕਰੀ’ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸਤਾਰ੍ਹਾਂ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਅੱਚਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬੀਬੀ ਮਿਰੋਆਂ ਜੀ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਗੁਰ-ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਚਾਰ ਸਪੁੱਤਰਾਂ— ਭਾਈ ਸੁਧਾਰੀ ਜੀ, ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਹਿਮੂ ਜੀ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਜੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁੱਘਾ ਜੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਅਜੇ ਸਾਕ-ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ ਘਰ ਹੀ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਗੌਰਾਂ ਜੀ ਵੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਅਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸਭ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ ’ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁਖ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਵਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਬੂਬੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਰਤ ਕਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਵਿਚ ਪਰਵਰਤਿਤ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਖਿਆ। ਜੂਨ ੧੫੩੯ ਈ: ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅੰਗ ਜਾਣ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਜਦਪਿ ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਥੇ ਔਰੈਂ।

ਸ੍ਰੀ ਬੁੱਢੈ ਲੋ ਅਨ ਕੈ ਗੋਰੈਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰਿਆਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ। ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਮਾਤਾ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਪਾਸ ਗੁਪਤਵਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ-ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਉਤਾਵਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮਾਤਾ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਪਤ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਬਲਵੰਡ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਸਥਾਨ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵੱਲ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਰ ਸਾਲ ਹੜ੍ਹ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਨਗਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨਗਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਕਮਲੀਆ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜ ਕੇ ਨਵਾਂ ਨਗਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਰ ਇਕ ਉੱਚੇ ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 'ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ' ਨਾਂ ਦੇ ਨਗਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਿਆਰੀ ਜਾਣ

ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੰਮ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀ।

ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਨਾਮ ਦਾ ਤਪਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਜੰਤਰਾਂ-ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਡਰ ਦੇ ਕੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਦਕਾ ਤਪੇ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਫ਼ਸਲਾਂ ਸੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਪੇ ਅੱਗੇ ਮੀਂਹ ਪਵਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਮੀਂਹ ਪਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਆਏ।

‘ਗੋਇੰਦੇ’ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖੱਤਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਨਗਰ ਵਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗੋਇੰਦਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਗੋਇੰਦੇ ਦੀ ਦੱਸੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ (ਗੁਰੂ) ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਨਗਰ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। (ਗੁਰੂ) ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਆਦਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੋਇੰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੰਨ ੧੫੪੬ ਈ. ਵਿਚ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗੁਰੂ-ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਭਾਨਾ ਤਲਵੰਡੀ’ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮੰਗ ‘ਤੇ ਇਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇਕ ਖੂਹ ਖੁਦਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇੱਠਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਖੂਹ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਖੂਹ’ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅੰਤਮ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ੨੯ ਮਾਰਚ, ੧੫੫੨ ਵਿਚ ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਤਿਲਕ ਲਗਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਦਾਤੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਗੱਦੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸੌਂਪੀ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਇਸ ਨਿਮਾਣੇ ਸੇਵਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਤਿਲਕ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ।

ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਹੱਕ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਦਾਤੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਸਰਕੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਬੂਹਾ ਬੰਦਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਪਰ ਗੁਰੂ-ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਸਰਕੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਕ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੋਠੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਾੜ ਮਾਰ ਕੇ (ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਕੇ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਖ਼ਿਮਾ ਜਾਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਸੇਵਕ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਵੇਖ ਲਉ, ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਹੈ। ਸੇਵਕ ਤਾਂ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਹੈ।” ਗੁਰੂ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਸੂਖਮ ਸੂਝ ਤੇ ਲਿਆਕਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਨਾਲ ਬੜਾ ਮੋਹ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਤਨੇ ਜਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸੁੱਚ-ਭਿੱਟ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਦੀਵੀ ਹੱਲ ਲਈ ਬਾਉਲੀ ਬਣਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਲ ਲੈਣ ਲਈ ਹਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨਾ ਪਵੇ। ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਰੂਪੀ ਚੌਰਾਸੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਾਉਲੀ ਦਾ ਕਹੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾ ਟੱਕ ਲਗਵਾਇਆ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਵਿਚ ਛੇ ਸਾਲ ਲੱਗੇ।

ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵਧਦਾ ਫੈਲਾਅ ਦੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ੨੨ ਮੰਜੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੰਜੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਹੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ‘ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ’ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਲਗਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦ ਤਕ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਹਰ ਸਾਲ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ, ਪੰਝੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਭੇਟਾ ਵਜੋਂ ਭੇਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਿਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ‘ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੱਖ’ ਬਣਾਈ ਜਿੱਥੇ ਪੰਛੀ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਬਾਗ ਵੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਣਵਾਇਆ, ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਉਥੇ ਰੱਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ‘ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲਗਵਾਇਆ ਤੇ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਬਣਾਇਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਸੰਨ ੧੫੭੪ ਈ: ਵਿਚ ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਮੋਹਰੀ ਜੀ ਤਾਂ ਸਨਮੁਖ ਹੋਏ ਪਰ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੋਸ ਮਨਾਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਮਤ ੧੬੨੭ ਨੂੰ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਟੱਕ ਲਗਾਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਸੰਤੋਖ ਸਰ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ‘ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ’ ਨਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਆਪ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੬੩੪ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰ’ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਕੋਲ ਟੱਕ ਲਗਾਇਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਕ ਬੇਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤ (ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਬੇਰ) ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਟੋਕਰੀਆਂ-ਕਹੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ

ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚਕਾਰ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ' ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖਵਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ, ਬਾਬਾ ਮਹਾਂਦੇਵ ਤੇ (ਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਅੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਤਿੰਨੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਪੁੱਛੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਸਪੁੱਤਰ (ਗੁਰੂ) ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੇ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਹੱਕ ਜਤਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁੱਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੇਰੀ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸੰਨ ੧੫੯੦ ਈ. ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। 'ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ' ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕ ਨਗਰ ਵਸਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕ ਚੌੜਾ ਸਰੋਵਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਇੱਛਾ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਨੂਰਦੀਨ, ਖਾਰਾ ਅਤੇ ਪਲਾਸੌਰ ਦੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜੂਹ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ੧੮੦੦ ਵਿਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਸੰਨ ੧੫੯੦ ਵਿਚ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਰੋਵਰ ਬਣਵਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਗੁਰੂ-ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ

ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ (ਮਿੱਥੇ ਪਰਸਾਦੇ, ਲੱਸੀ, ਗੰਢੇ ਆਦਿ) ਲੈ ਕੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬੀੜ (ਝਬਾਲ) ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਾਦਾ ਭੋਜਨ ਛਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਰਸਾਦਾ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹਾਂਬਲੀ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ:

ਤੁਮਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਗਟੇਗਾ ਜੋਧਾ।

ਜਾ ਕੇ ਬਲ ਗੁਨ ਕਿਨਹੂੰ ਨਾ ਸੋਧਾ।

(ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ. ਛੇਵੀਂ)

ਜਦੋਂ ਬਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅੱਖਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਆਦਿ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਆਪ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਾਸ ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ:

ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੀ ਵਿਦਯਾ ਪਾਈ।

ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਮਨ ਅਤਿ ਹਰਖਾਈ।

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬੀੜ ‘ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ:

ਏਕ ਦਿਵਸ ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ।

ਦਇਆ ਭਰੇ ਪ੍ਰਭ ਦੀਨ ਦਯਾਲ।

ਯਹ ਮਨ ਉਪਜੀ, ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਜਗ ਪੰਥ।

ਤਿਹ ਕਾਰਨ ਕੀਜੈ ਅਬ ਗ੍ਰੰਥ॥੨॥

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ ਤੋਂ ਪੋਥੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੋਂ ਲੈਣ ਲਈ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਉਧਾਰ ਹਿਤ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ। ‘ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ’ ਅਨੁਸਾਰ:

ਕਰਤ ਬਿਚਾਰ ਐਸ ਠਹਰਾਈ।

ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸੇਵਾ ਨਿਪੁਨਾਈ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਇਨ ਦਰਬਿ ਕਰਾਏ।

ਕਰਿ ਹੈ ਇਹੁ ਮਨਿ ਅਨੰਦੁ ਪਾਏ॥੧੫॥

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ:

ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਖੋਲਹੁ ਗ੍ਰੰਥਿ।

ਲੇਹੁ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਨਹਿ ਸਭਿ ਪੰਥ॥੩੨॥

ਅਦਬ ਸੰਗ ਤਬਿ ਗ੍ਰੰਥਿ ਸੁਖੋਲਾ।

ਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁੱਢਾ ਮੁਖ ਬੋਲਾ॥੩੩॥

ਜਦੋਂ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ:

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫॥

ਸੰਤਾ ਕੇ ਕਾਰਜਿ ਆਪਿ ਖਲੋਇਆ ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ॥

ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਤਾਲੁ ਸੁਹਾਵਾ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਛਾਇਆ ਰਾਮ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਛਾਇਆ ਪੂਰਨ ਸਾਜੁ ਕਰਾਇਆ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ॥

ਜੈ ਜੈ ਕਾਰੁ ਭਇਆ ਜਗ ਅੰਤਰਿ ਲਾਥੇ ਸਗਲ ਵਿਸੂਰੇ॥

ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜਸੁ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣੀ ਗਾਇਆ॥

ਅਪਨਾ ਬਿਰਦੁ ਰਖਿਆ ਪਰਮੇਸਰਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ॥ (ਪੰਨਾ ੭੮੩)

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਲਾਹੌਰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰੂ-ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲਗਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ (ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ) ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਹਿਤ ਖੁਦ ਕੀਤੀ:

ਕਿਸੀ ਰਾਜ ਨਹਿ ਹਾਥ ਲਗਾਯੋ।

ਬੁੱਢਾ ਔ ਗੁਰਦਾਸ ਬਨਾਯੋ।

(ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ. ਛੇਵੀਂ)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਚੰਗੇ ਸ਼ਸਤਰ, ਵਧੀਆ ਘੋੜੇ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਵਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੇਟਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ। ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦਾ

ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇ? ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੌਂਕੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੀਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਚਲਾਈ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ-ਜੱਸ ਕਰਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ੫੨ ਰਾਜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਘੜ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ 'ਚੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, “ਹੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਬਜ਼ਰਗਵਾਰ! ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੇ ਸਪੁੱਤਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕਰੋ।” ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਰਮਦਾਸ ਆ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਬਿਰਧ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਗੁਰੂ-ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਰਮਦਾਸ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਖ਼ਰੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ੧੪ ਮੱਘਰ, ਸੰਮਤ ੧੬੮੮ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ੧੨੫ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤਾ:

ਚਿਖਾ ਉਪਰ ਜਬ ਹੀ ਧਰੀ, ਸਾਹਿਬ ਬੁੱਢੇ ਦੇਹਿ।

ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਨੈਣ ਤੇ, ਚਲਯੋ ਨੀਰ ਸਨੇਹ।

(ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ)

ਫਿਰ ਉਹ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ, ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ

ਟਿੱਕਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ, ਪ੍ਰਬੰਧ, ਜੰਗੀ-ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਭਾਈ ਭਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਭਾਈ ਜਲਾਲ ਜੀ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ ਪਰ ਉਮਰ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਭਾਈ ਜਲਾਲ ਜੀ ਵੀ ਸੰਤ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਭਾਈ ਜਲਾਲ ਜੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਸਰਵਣ ਜੀ, ਭਾਈ ਝੰਡਾ ਜੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਮੋੜ ਆਇਆ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਭਿੱਜ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੱਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸੱਜ ਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਣ ਗਏ:

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇਹ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੈ ਨਾਮ ਤੁਮਾਰਾ।

ਹਮਰੀ ਤੁਮ ਸਿਉ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰੀਤ। ਦਰਸਨ ਦੇਵਹੁ ਮੁਹਿ ਨਿਤ ਨੀਤ। ੪੮।

(ਕਵੀ ਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ)

ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਮੁਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਭਾਈ ਮੁਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਦਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵੀ ਰੱਖਣ ਲੱਗਾ:

ਮੁਹਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਿਆਈ ਪਾਈ। ਰਾਜ ਜੋਗ ਕੀ ਰੀਤਿ ਕਮਾਈ।

ਏਕ ਓਰ ਅਸ੍ਰ ਰੰਗ ਰਾਤੇ। ਏਕ ਓਰ ਝੂਲੇ ਗਜ ਮਾਤੇ। ੫੦। (ਕਵੀ ਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ)

ਅਗਲਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਭਾਈ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਬ ਦੇ ਭੈਅ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਭਜਨੀਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਹਾਂਦਾਨੀ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ:

ਪਰਸੁਆਰਥ ਮਹਿ ਬਿਕ੍ਰਮ ਜਾਨ।

ਪਰਕਾਰਜ ਮਹਿ ਨਿਸ ਦਿਨ ਧਿਆਨ।

ਵੈਦਨ ਤੇ ਔਖਧ ਕਰਵਾਵੈ। ਰੋਗੀ ਜੋ ਤਾ ਕੇ ਚਲ ਆਵੈ।

ਦਇਆ ਕਰੇ ਤਾ ਕੇ ਵਹੁ ਦੇਇ। ਚੰਗਾ ਕਰੇ ਪਰਮ ਜਸ ਲੇਇ।

ਜੇ ਕੋ ਖੁਧਿਆ ਅਰਬੀ ਹੋਇ। ਤਾ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦੇਵੇ ਸੋਇ। (ਕਵੀ ਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ)

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਗੱਦੀਨਸ਼ੀਨ ਹੋਏ, ਇਹ ਕਵੀ ਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ।

ਨੇੜਿਓਂ ਡਿੱਠੇ ਢਾਡੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੀਤਲ

-ਮਾਸਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਘਰਿੰਡਾ*

ਮੈਂ ੧੯੫੨ ਵਿਚ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਹਰ ਗੁਰਪੁਰਬ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਚੰਗੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੇਖੀ ਜਿਸ ਦਾ ਟਾਈਟਲ 'ਸੀਤਲ ਕਿਰਣਾਂ' ਸੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ 'ਸੀਤਲ'। ਮੈਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੜ੍ਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੀਤਲ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਆਮ ਅਨਪੜ੍ਹ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੀ ਹਰ ਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੱਸਿਆ ਵੇਖਣ ਗਿਆ। ਸੈਂਟਰ ਮਾਝਾ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਪ੍ਰਦੱਖਣਾ ਦੀ ਉੱਤਰ ਵਾਲੀ ਬਾਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਪਿੰਡ ਸੁਰਸਿੰਘ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸੁਣਿਆ। 'ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ' ਦਾ ਲਹੂ-ਭਿੱਜਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਢਾਡੀ-ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ, ਕਈ ਲੋਕ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ੧੯੬੨ ਵਿਚ ਸਰਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ (ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਵੀ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸੀ। ਸੀਤਲ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਾਰਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸਨ ਜਿਵੇਂ 'ਛੱਜਾ ਡਿੱਗਿਆ', 'ਕਿਸਮਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ'। ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨ ਜਾਣਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚੱਲ

* ਜਨਰਲ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਅਟਾਰੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ‘ਹੁਡਿਆਰਾ’ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਬਸਤਰ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਾਂਗਾ। ਉਹ ਕਛਹਿਰੇ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਵੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਹੁਡਿਆਰਾ ਜੀ ਨੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਕੋਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਤਲ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਉੱਠੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਡਿਆਰਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਮਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੋ ਤੇ ਫਿਰ ਮਰੋ ਵੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾਇਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾਉਣਾ ਹੈ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਦੀ ਲੰਮੀ ਹੇਕ ਲਾ ਕੇ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡਿਆ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਜਿਸ ਮਗਰ ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ, ਉਹ ਮੁੜ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।”

ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਬੜੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ੨੨ ਅੱਸੂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ-ਮੇਲੇ ’ਤੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੀੜ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਢੱਡ-ਸਾਰੰਗੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣ ਕੇ ਅਨੰਦ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ’ਤੇ ਆਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਰ ਕੇ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੰਨ ਗੰਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ।” ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਆਤਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਵੀਂ ਤਕ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ’ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਕ ਜਪਾਨੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ, ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵਾਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਬਦਲ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ’ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ, ‘ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ’ ਤੇ ‘ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ?’ ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਟੋਗਰਾਫ਼ ਦੇ ਦਿਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ’ਤੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ‘ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਮਾਸਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ।’ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ, “ਮਾਸਟਰ ਜੀ! ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਲੈ ਲਏ ਨੇ। ਪਿਆਰ ਕਾਹਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ?”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਗੋਰੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਖਰੀਦਿਆ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਜਦ ਮੈਂ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਗੋਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ! ਇਹ ਤੁਸਾਂ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮਲਣ ਵਾਸਤੇ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ (ਪਰ ਉਹ ਮਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ)।” ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਪੈਸੇ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਔਗੁਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਣਾ ਲਏ ਪਰ ਗੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ।

ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣਦੇ ਰਹੀਏ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਸਕੀਏ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਾਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੇ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਾ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਭੈਣਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਵਾਟਰ ਉਣਨ ਦੀ ਜਾਚ ਆ?’” ਸਾਰੀਆਂ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈਆਂ।

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰਿਆ ਕਿ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਪੋਤਰੇ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਜਾਂ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ‘ਪੰਛੀ’ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਭੋਗ ’ਤੇ ਸੱਦਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੋਤਰੇ ਹੋਏ। ਅਸੀਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਇਆ। ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ’ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ‘ਸੀਤਲ ਭਵਨ’ ਲੁਧਿਆਣੇ ਗਿਆ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡਣ ਆਏ। ਇਸ ਈਮਾਨਦਾਰ, ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ, ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਸੂਰੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਐਨੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਸੀ!

ਕਿਸੇ ਦੀਵਾਨ ’ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਢਾਡੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਸੀਤਲ ਜੀ ਵੀ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਢਾਡੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ‘ਤੂਫਾਨ ਮੇਲ’। ਉਸ ਦੀ ਸਕੂਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਦੋ-ਚਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸਨ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਕੋਲੋਂ ਵਾਹਵਾ ਪੈਸੇ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ‘ਤੂਫਾਨ ਮੇਲ’ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਹੋਏ ਤੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਘੱਟ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ’ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਤੂਫਾਨ ਮੇਲ ਨੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਢਾਡੀ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਜੇ! ਮੈਨੂੰ ਟੱਪ ਰੁਪਏ

ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ੧੩ ਰੁਪਏ।” ਸੀਤਲ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ੧੩ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ੬੫ ਮੂਰਖ ਬੈਠੇ ਸਨ।” (ਸੀਤਲ ਜੀ ਦਾ ਮਨੋਭਾਵ ਦੀਵਾਨ ’ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸ਼੍ਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਲਹਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਅਹੰਕਾਰ-ਭਾਵ ’ਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਅਹੰਕਾਰ-ਭਾਵ ’ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਸੀ।) ਇਸ ਗੱਲ ’ਤੇ ਬਹੁਤ ਹਾਸਾ ਪਿਆ।

੨੩ ਸਤੰਬਰ, ੧੯੯੮ ਨੂੰ ਸੀਤਲ ਜੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ੨ ਅਕਤੂਬਰ, ੧੯੯੮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਸੀ। ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਦੇਣ ਹੈ।

ਸੀਤਲ ਜੀ ਆਪਣੀ ਢਾਡੀ-ਕਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਹਾਨ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣਗੇ। ਉਹ ਢਾਡੀ-ਕਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਸਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਢਾਡੀ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸਲ ਕਲਚਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੀਤਲ ਜੀ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਕਰਨੀ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

‘ਸੀਤਲ’ ਸਦਾ ਜਹਾਨ ’ਤੇ ਜੀਵਦਾ ਏ,
ਜੀਹਦਾ ਮਰ ਗਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜੱਸ ਹੋਵੇ।

ਗੁ: ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ ੧੩-੭-੦੭ ਨੂੰ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੧੯੨ ਪ੍ਰਾਣੀ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਗੁ: ਟਾਹਲੀਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਦਸਵੀਂ ਰਾਏਕੋਟ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਾਹਲੀਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਦਸਵੀਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੧੭-੬-੦੭ ਨੂੰ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੧੬੪ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ੧੫-੭-੦੭ ਨੂੰ ੧੭੧ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਗੁ: ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ (ਪਟਿਆਲਾ) ਤੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੫-੧-੦੭ ਨੂੰ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੧੦ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ: ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪਰਿਪੇਖ

—ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੀਰ*

ਅਤਿ ਗੌਰਵਮਈ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਰਸੇ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਮੈਨੂੰ ਅਕਸਰ ਫਿਕਰਮੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰੁਖੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਹੀਣਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਗੁਟਕੇ ਲੈ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਫੜੀ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜੇ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੂਰੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਨਾਲ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਉੱਤੇ ਸੂਰਜ ਕਦੇ ਅਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਇੰਨਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸੀ ਇਹ ਸਾਮਰਾਜ ਕਿ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਿਸਟਰ ਵਿਸਟਨ ਚਰਚਿਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਦੋਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਤੱਕੜੀ ਦੇ ਇਕ ਪੱਲੜੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੱਲੜੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਛਾਬਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੌਮ ਇੱਕੋ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਵਾਲਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਜੇ ਲੇਸ ਮਾਤਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮਾਣ-ਆਦਰ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਇੰਨੀ ਲੰਬੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਲੋੜ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੂਖਮ ਵਿਦਵਤਾ ਨਾਲ ਝਾਤੀ ਪਾਉਣ

* ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਡੀਨ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਮਲੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

** ਮਕਾਨ ਨੰ: ੨, ਗਲੀ ਨੰ: ੯, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਗਰ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਲਈ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਿੰ. ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਨਿਬੰਧ ਵੀ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਨੋਬਲ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਜੇਤੂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਮਾਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸੰਗਠਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਉੱਦਮ ਕੇਵਲ ਡਾਕਟਰ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ' ਪੁਸਤਕ ੨੦੦੧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ। ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਭਾਵ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉੱਚਤਮ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਹਿਤ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤੇ ਵਿਧੀਵਤ ਦੀਰਘ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲੱਗਭਗ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਅੱਠ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਿਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਇਕ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘਰ ਫੂਕ ਕੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ।

ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਅਣਗੌਲੀ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਰਤਾ ਕੁ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਇਥੇ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਰੀਝ ਨਾਲ ਛਾਪੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਨਿਬੰਧ ਹਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੁਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਖੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਿਐਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਪਿੱਛੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਮੂਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਪਸਾਰੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ, ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਜੀਵਨ-ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਉਦੇਸ਼ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ

ਉੱਤਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਧਰਮ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲੀਲ ਪਰੰਤੂ ਸਰਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ 'ਜੜ੍ਹ' ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਮਵਿਥ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਲੇਖਕ ਦਾ ਉੱਦਮ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਲਈ ਇਹ ਉੱਦਮ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਚੇਤਨ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਰਗੁਣ ਕੋਈ ਦੇਹਧਾਰੀ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਗੁਣ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੋਕਾ ਵਿਗਿਆਨ ਜੜ੍ਹ-ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਸੂਖਮ ਛਾਣਬੀਣ ਉਪਰੰਤ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਠ ਲੇਖ ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਮਝਣ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਰੋਆ ਨਜ਼ਾ-ਮੁਕਤ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਗਲੇ ਦੋ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਏ ਬਦਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਕ-ਨੈਤਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਭਿੰਨ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਵਿਕਾਸ, ਵਿਸਤਾਰ ਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅੰਤਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਵੱਖਰਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਮਵਿਥ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਚਿਤਰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਵਿਕਾਸ, ਵਿਨਾਸ਼ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਪੂਰਾ ਥੀਸਿਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਈ ਨਿਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡਾ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੱਛ, ਸਾਰਥਕ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੁਮੇਲ

ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਖਾਸੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ, ਮਨੋਰੰਜਨ, ਖੇਡਾਂ, ਦੇਹ-ਅਰੋਗਤਾ, ਸੁਭ ਅਮਲ, ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼, ਸਦਭਾਵਨਾ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦਾ ਤੋਰਦਾ ਹੈ।

ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ-ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਭਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ‘ਬਿਗ ਬੈਂਗ ਸਿਧਾਂਤ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਦੀਰਘ ਖੋਜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਗਿਆਨ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹਰਫ਼-ਏ-ਆਖ਼ਿਰ ਆਖਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਇਸ ਅਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਅਸੀਮ ਪਸਾਰੇ ਵੱਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਹਿਤ ਵਰਤਣ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਜੀਵਨ-ਮਨੋਰਥ, ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਕਿਰਤ ਦਾ ਫਲ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣ, ਦੇਹ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਆਸਥਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਬਰੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਅੰਕੁਸ, ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ, ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼, ਜਥੇਬੰਦਕ ਜੀਵਨ, ਪਰਉਪਕਾਰ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਆਸਥਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਨਿਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਖਲੋਤੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਪਰੰਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਲਝਣਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਪਾਠਕ ਲਈ ਮੁੱਲਵਾਨ ਨਿਧੀ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਸਬੰਧੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੋਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਭ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ’ਚ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੌਲਣਾ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਵਾਸਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ

—ਭਾਈ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ*

ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ, ਸ਼ਹੀਦ, ਸਿੰਘ-ਸੂਰਮੇ, ਭਗਤ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਦਾ ਸੋਧ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ, ਸਿੰਘ-ਸੂਰਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਾਵਨ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਲ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਏਨਾ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੀ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਪਿਆਰਿਉ! ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਦੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕੀਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਸਿੱਖ ਲਈ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ ਇਸ ਮਾਤਲੋਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਚਖੰਡ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਸ਼ਬਦ-ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਸਚਖੰਡ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰਿਉ! ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਮਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਸਿੱਖੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ

* # ੨, ਸਰਦਾਰ ਐਵੀਨਿਊ, ਮਜੀਠਾ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਫੋਨ : ੦੧੮੩-੨੪੨੨੮੪੩

ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹੁ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਜ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਬਾਣੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਕਰੋ ਜੀ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਗੁਰਮਤਿ ਰਿਦੈ ਗਰੀਬੀ ਆਵੈ। (ਵਾਰ ੧੨:੪)

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਰ ਰਾਹੀਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰ-ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੱਠੇ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਬਚਨ ਨਿਕਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਹਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਨਾਰੀ ਦੇ ਨੇੜਿ ਨ ਜਾਵੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਆਪ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਨੂੰ ਧੀ, ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਨੂੰ ਭੈਣ ਅਤੇ ਆਪ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਧੀ-ਭੈਣ ਵੱਲ ਮਾੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਹਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਦਰਬੈ ਨੋ ਹਥੁ ਨ ਲਾਵੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਾਰ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪਿਆਰੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਹੱਥ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤੀਜੀ ਅਹਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਸੁਣਿ ਆਪੁ ਹਟਾਵੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਗਲੀ ਪਿਆਰੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਿਆ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਵੀ

ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਚੌਥੀ ਅਹਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸੁ ਕਮਾਵੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਅਗਲੀ ਪਿਆਰੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸਦਾ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ-ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਐਸੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ 'ਤੇ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਅਹਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਥੋੜਾ ਸਵੈ ਥੋੜੇ ਹੀ ਖਾਵੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਈ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ॥

(ਵਾਰ ੧੨:੪)

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਰ ਦੀ ਅਖੀਰਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਖਾਂਦਾ ਵੀ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸੌਂਦਾ ਵੀ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਜਿਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਪਹਿਨਣਾ, ਬੋਲਣਾ, ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਵੇਖਣਾ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ, ਐਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਅਹਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਛੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਦਾ, ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ, ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ 'ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ' ਮੁਤਾਬਕ ਅਜੇ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਮਾਈ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਧਾਰ ਲਵੇ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਇਹ ਛੇ ਅਹਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਐਸੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ, ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ■

ਆਓ! ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਸਾਰ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਪਣਾਈਏ!

—ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ*

ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ 'ਚ ਭਿੱਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ-ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਹਿੱਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਗਰ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਜੁਗਤਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੁੱਝਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਦ-ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਭਰੀ ਕਿਰਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਹ ਨਿਭਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫਰਵਰੀ ੧੯੨੩ ਨੂੰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਧਿਐਨ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕੋਰਸ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਾਰ ਹੀ ਕਰ ਕੇ 'ਹੋਣਹਾਰ ਬਿਰਵਾ ਕੇ ਚਿਕਨੇ ਚਿਕਨੇ ਪਾਤ' ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਕੋਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਪਾਸਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਢੰਗ ਦਾ ਇਕ ਅਨਿੱਖੜ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਵੇਂ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ੧੯੫੪ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਅਹਿਦਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੁੱਲ ਵਕਤ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਸੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਨ ੧੯੫੭ 'ਚ 'ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਰੰਭ ਕਰਾਇਆ। ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ 'ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਿੱਖੀ-ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਜੁਗਤ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸੁੱਝੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਸਦਾ ਲਈ ਨਿਭਾ ਕੇ ਇਕ ਸੁਚੱਜੀ ਉਦਾਹਰਣ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ।

ਛੇਵੇਂ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ-ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਕਾਫੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦੇ ਆਉਂਦੇ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ

* ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼/ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ।

ਦਾਇਰਿਆਂ 'ਚ ਆਪ ਨੇ ਧਨ ਰੂਪ 'ਚ ਸ਼ਗਨ ਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ 'ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੀ ਜੀਵਨ-ਮੈਂਬਰੀ ਰੂਪੀ ਸ਼ਗਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਐਸਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਪੱਸਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 'ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਘਰਾਂ-ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ 'ਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ-ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਵੇਂ 'ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਜੀਵਨ-ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਕਈ ਵੀਰਾਂ, ਭੈਣਾਂ, ਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ 'ਸ਼ਗਨ' ਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਣ/ਮੰਨਣ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਨ ਦੀ ਇਸ ਰੂਪ 'ਚ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਰੰਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਧ-ਪਦਾਰਥ ਹੀ ਐਸੇ ਅਵਸਰਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ-ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਧਨ ਰੂਪ 'ਚ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ 'ਚ ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਬਦਲਾਉ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਲੋਭ, ਲਾਲਚ, ਦਿਖਾਵਾ, ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਅਣਇੱਛਤ ਤੱਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘੁੰਮਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣੇ। ਆਪ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ। ਆਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਡਿਵੈਲੋਪਮੈਂਟ ਵੀ ਰਹੇ। ਪੰਥ-ਰਤਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਟੋਹੜਾ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਮਾਣਨ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘੁੰਮਣ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਪੈੜ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਕਰਨ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ-ਸਨੇਹ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਹਰੇਕ ਚੇਤਨ ਤੇ ਸਜੱਗ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜੁ ਹੈ।

ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਨੌਵੀਂ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਨੌਵੀਂ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੧-੮-੦੭ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੪੨੫ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਬਾਬਾਣੀਆ ਕਹਾਣੀਆ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੋਨਿ-੨੪

ਮਲਣ ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਹਿਤਕਾਰੀ

-ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਸਿੰਘਾ*

ਡੱਲੇ ਵਾਸੀ ਸੰਗਤ ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ-ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰਨ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਰਹਿਮਤ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਮੰਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਰਕੀਬਾਂ ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਸੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਲਈ ਝੋਲੀ ਅੱਡੀ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਥੀ ਮੱਲ ਤੇ ਭਾਈ ਤੁਲਸਾ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਮੱਲਣ ਆਇਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, 'ਹੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ! ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਨ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਮਿਟ ਜਾਵਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਹੀ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ।' ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਨੇ ਮਿਹਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੱਕਦਿਆਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, 'ਹੇ ਭਾਈ! ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤ ਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰ ਕੇ ਭੋਜਨ ਬਣਾ ਕੇ, ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਬਸਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋੜਵੰਦ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਮਿਤ ਦੇਣੇ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਅਹਿਸਾਨ ਦੇ ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੇਗੀ':

ਮੱਲਣ ਆਨਿ ਪਰਜੋ ਗੁਰ ਸ਼ਰਨੀ। ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪਦ, ਬਿਨਤੀ ਬਰਨੀ।

‘ਮੋਕਹੁ ਕੁਛ ਦੀਜਹਿ ਉਪਦੇਸ਼। ਜਿਸ ਤੇ ਮਿਟੈਂ ਕਲੇਸ਼ ਅਸ਼ੇਸ਼’॥੧੪॥

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਜੋ ‘ਤਯਾਗ ਹੰਕਾਰਾ। ਸੰਤਨ ਸੇਵੋ ਹੋਹਿ ਸੁਖਾਰਾ।

ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਅਹਾਰ ਕਰਿਵਾਵਹੁ। ਚਰਨ ਪਖਾਰਹੁ ਰੁਚਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਹੁ॥੧੫॥

ਬਸਤ੍ਰ ਬਨਾਇ ਗੁਰਨ ਹਿਤ ਦੇਹੋ। ਛੁਧਤਿ ਨਗਨ ਤੇ ਆਸਿਖ ਲੇਹੋ।

ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹੁ ਤਜਿ ਕਾਨ। ਹੋਹਿ ਅੰਤ ਕੋ ਤੁਵ ਕੱਲਯਾਨ’॥੧੬॥

(ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਰਾਸਿ ੧, ਅੰਸੂ ੪੦, ਪੰਨਾ ੧੪੮੬-੮੭)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਮੱਲਣ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਚਿਤ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰ ਗਿਆ।

* ਇੰਚਾਰਜ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰੀਸਰਚ ਬੋਰਡ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ

-ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ*

ਵੇਚ ਘੁੰਛਣੀਆਂ ਆਪਣਾ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਕਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ,
ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਆਇਆ ਏ।
ਸੋਭਾ ਸੁਣੀ ਸੀ ਉਸ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੀ,
ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ ਏ।
ਬਖਸ਼ੋ ਸੇਵਾ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜੇਠਾ ਜੀ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,
ਹੱਥ ਜੋੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨੀਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਏ।
ਐਸੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ,
ਤਨੋ ਮਨੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਿਭਾਇਆ ਏ।
ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਵਰਗਾ ਨਾ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਿੱਸਿਆ,
ਰਿਸ਼ਤਾ ਲੜਕੀ ਦਾ ਜੋੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਇਆ ਏ।
ਦਾਸ ਬਣ ਗਏ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਭਾਈ ਜੇਠਾ,
ਤਾਹੀਓਂ 'ਰਾਮਦਾਸ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਗੁਰਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਏ।
ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ,
ਤਿਲਕ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਏ।
ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਕ ਨਵਾਂ ਵਸਾਓ ਜਾ ਕੇ,
ਜਿਹੜਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੱਜ ਅਖਵਾਇਆ ਏ।
ਉਚ-ਨੀਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਭੇਦ ਕੋਈ,
ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਬਣਵਾਇਆ ਏ।
ਉਪਮਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਰੇ ਦੁਨੀਆਂ,
ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ 'ਬਲਦੇਵ' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪਾਇਆ ਏ।

* ਵਾਰਡ ਨੰ: ੫, ਘੋੜ ਮੁਹੱਲਾ, ਜ਼ੀਰਾ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ)।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ

-ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਮਰ*

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਹਰਿਮੰਦਰ ਪਿਆਰਾ।

ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਵੇਖੋ! ਝੁਕਦਾ ਏ ਜੱਗ ਸਾਰਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਦੀ ਤਾਂ, ਵੱਡੀ ਏ ਵਡਿਆਈ।

ਰਾਮਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਇਹ, ਹੱਥੀਂ ਆਪ ਵਸਾਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਤਾਈਂ, ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਸੀ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ, ਜਨਮ ਏਸ ਥਾਂ ਲੀਤਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਦਾ ਤਾਂ, ਹੈ ਇਤਿਹਾਸ ਨਿਰਾਲਾ।

ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਭਰੇ ਗਵਾਹੀ, ਬਾਗ ਇਹ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਰਗੀ, ਨਗਰੀ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ।

ਰਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ, ਏਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਹੋਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵੀਰੋ! ਸਭ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਭਾਏ।

‘ਗੁਰੂਆਂ’ ‘ਸੰਤਾਂ’ ਅਤੇ ‘ਸ਼ਹੀਦਾਂ’, ਭਾਗ ਏਸ ਨੂੰ ਲਾਏ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ।

ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਸਾਨੂੰ, ਜਾਨੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਦੀ ਹੈ, ਵੀਰੋ ਸ਼ਾਨ ਨਿਆਰੀ।

ਇਸੇ ਲਈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ, ਆਉਂਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਰੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨਗਰੀ ਦੀ ਜੋ, ਧੂੜੀ ਮੱਥੇ ਲਾਵੇ।

‘ਅਮਰ’ ਕਹੇ ਉਹ ਬਸ਼ਰ, ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਬਣਾਵੇ।

* # ੧੩੦, ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ-੪.

ਦਿਲੋਂ ਇਹ ਸੱਚ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾਂ

—ਸ. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ*

ਪਤੈ ਮੈਨੂੰ ਦਰ 'ਤੇ, ਕਿਉਂ ਆਉਂਦਾਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਢਹਿੰਦਾਂ।
 ਬੜੇ ਖਾਬਾਂ ਦਾ ਸਿਰਜਕ ਹਾਂ, ਕਿਆਫੇ ਬਹੁਤ ਲਾ ਬਹਿੰਦਾਂ।
 ਗੁਆਚੇ ਨਾ ਜੋ ਮੇਰਾ ਹੈ, ਮਿਲੇ ਜੋ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ।
 ਲਵਾਂ ਸੁਣ ਹੁਕਮ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ, ਸੁਣਾਵਾਂ ਸੁਣ ਜੋ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾਂ।
 ਰਹਾਂ ਮੰਗਦਾ ਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਰਜ਼ਾ ਤੇਰੀ, ਹੁਕਮ ਤੇਰਾ।
 ਬੜਾ ਹੈ ਮਾਣ ਅਕਲਾਂ ਦਾ, ਜੇ ਭੁੱਲਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਸਹਿੰਦਾਂ।
 ਜੇ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹੀ, ਬਿਗਾਨਾ ਕੀ ਮੇਰਾ ਲੱਗਦੈ?
 ਇਹ ਨੇ ਸਭ ਮੇਲ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੇ, ਜੇ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾਂ।
 ਮੈਂ ਲੋੜਾਂ ਮਾਰਿਆ ਆਉਂਦਾਂ ਤੇ ਥੋੜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਝੁਕਦਾਂ,
 ਸ਼ੁਕਰ ਵਿਚ ਜੀਣ ਨਾ ਆਉਂਦਾ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਨਦੀ ਵਹਿੰਦਾਂ।
 ਮੈਂ ਪੁੱਤਾਂ ਲਈ ਤੇ ਧੀਆਂ ਲਈ, ਸੁਆਣੀ ਲਈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ,
 ਸੁਖ ਮੰਗਦਾ ਨਾ ਦੁੱਖ ਆਵੇ, ਜੇ ਦਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਬਹਿੰਦਾਂ।
 ਇਹ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੌਲਤਾਂ ਮਗਰੇ, ਕਲਪਦਾ ਹਾਂ ਦਿਨੇ ਰਾਤੀਂ,
 ਤੇ ਆਸਾਂ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਤੇ, ਕਦੇ ਚੜ੍ਹਦਾਂ ਕਦੇ ਲਹਿੰਦਾਂ।
 ਹੈ ਜੇ ਸ਼ਰਧਾ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਤੁਰਿਆਂ ਨਾ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ,
 ਹੈ ਕੀ ਮਕਸਦ ਇਹ ਜੀਵਨ ਦਾ, ਪਿਆ ਅਕਲਾਂ ਥੀਂ ਨਿੱਤ ਖਹਿੰਦਾਂ।
 ਕਦੇ ਰਹਿਮਤ ਤੇਰੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਤੇਰਾ ਹੋ ਜਾਂ ਮੈਂ ਪੁਰ ਅੰਦਰੋਂ,
 ਬਿਗਾਨਾ ਨਾ ਦਿੱਸੇ 'ਕੋਮਲ', ਦਿਲੋਂ ਇਹ ਸੱਚ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾਂ।

* # ੨੪੮, ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ-੧੦ ਫ਼ੋਨ : ੦੧੬੧-੨੬੭੦੮੯੪

ਸਰੂਪ-ਏ-ਖਾਲਸਾ (ਯੱਕਮ ਵੈਸਾਖ-੧੬੯੯)

-ਜਨਾਬ ਹੁਸਨ-ਉਲ-ਚਰਾਗ਼*

ਸਨਮੁਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਖਲੋ, ਵਿਖਾਉਣ ਖਾਲਸਈ ਜਲੋ।
 ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵੇਸ, ਫੁੱਟਣ ਦਾਹੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਕੇਸ।
 ਕੁਦਰਤ ਕੂਵਤ 'ਚੋਂ ਨਰ, ਦਾਹੜੀ ਮੁੱਛ ਬੀਜ ਵਰ।
 ਰੂਪ ਚੜ੍ਹੇ ਰੋਹਬ ਧਾਰ, ਦਗੇ ਨਰਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ।
 ਤੈਨੂੰ ਤੱਕ ਨਾ ਕੋਈ ਪਾਏ, ਵੇਖ ਰੋਹਬ ਕੰਬ ਜਾਏ।
 ਦਾਹੜੇ ਮੁੱਛਾਂ ਦਾ ਜੋ ਰੋਹਬ, ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਤੇਜ਼ ਅੱਖ ਚੋਭ।
 ਸਿਰੀਂ ਕੇਸ ਪੱਗ ਟਿਕਾਅ, ਬੰਦਾ ਉੱਚਾ ਹੋਰ ਉਚਾਅ।
 ਦਗੇ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ, ਵੇਖ ਖਾਲਸਈ ਨਿਸ਼ਾਨ।
 ਹੋਂਦ ਖਾਲਸਾ ਸਰੂਪ, ਚੜ੍ਹ ਕਰਾਰਾ ਦਗੇ ਰੂਪ।
 ਦਸਤਾਰ ਕੇਸਰੀ ਰੋਹਾਬ, ਨਾ ਜਾਏ ਝੱਲਿਆ ਸ਼ਬਾਬ।
 ਦਾਹੜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਨੁਹਾਰ, ਲੱਗੇਂ ਸ਼ੇਰ ਰੋਹਬਦਾਰ।
 ਚੌੜੇ ਮੁਖੜੇ 'ਚੋਂ ਆਪ, ਦਗੇ ਖਾਲਸਈ ਪ੍ਰਤਾਪ।
 ਦਸਤਾਰ ਖਾਲਸਈ ਤਾਜ, ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਰਾਜ।
 ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ, ਜੋ ਵੇਖੇ, ਲਵੇ ਅੱਖ ਫੇਰ।
 ਤੇਰੇ ਮੱਥੇ ਦੀ ਲੱਲਾਟ, ਅਣਖ ਉਭਰਦੀ ਤਰਾਟ।
 ਤੇਰਾ ਰੋਹਬ ਆਫਤਾਬ, ਪਵੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਡੁੱਲ੍ਹ ਸ਼ਬਾਬ।
 ਕੇਸ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਰੂਪ, ਮਿਲ ਸਾਜਿਆ ਸਰੂਪ।
 ਤੇਰਾ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰੂਪ, ਤੂੰ ਏਂ ਭੂਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੂਪ।
 ਕੁਲਬੀਰਾਂ 'ਚੋਂ ਤੂੰ ਵੀਰ, ਤੂੰ ਏਂ ਮਾਲਕ ਤਕਦੀਰ।
 ਤੇਰਾ ਵੱਖਰਾ ਸੁਭਾਓ, ਤੂੰ ਏਂ ਮਾਨਸ ਜਲੋ।
 ਤੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ, ਤੇਰੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ।
 ਇਸਪਾਤੀਂ ਜੜੇ ਹੋਣ ਜੋੜ, ਦੇਵੇਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਮਰੋੜ।
 ਹੱਥਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾ, ਡਾਹਢਾ ਕਰੜਾ ਸ਼ਿਕੰਜਾ।
 ਮਾਰੇਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪਕੜ, ਜੀਹਦੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਨਾ ਜਕੜ।
 ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਸਵਾ ਲੱਖ, ਇਕੱਲਾ ਛਟੇਂ ਪ੍ਰਤੱਖ।
 ਭਾਵੇਂ ਹੋਣ ਦਸ ਕਰੋੜ, ਡਰਨ ਅੱਗੇ ਤੇਰੇ ਜ਼ੋਰ।
 ਲੱਗੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ, ਜੁਲਮ ਨੱਸੇ ਦਮ ਤੋੜ।

* ੧੪-ਸੀ, ਰੇਸ ਕੋਰਸ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਤੂੰ ਏਂ ਵੱਖਰਾ ਨਿਰਾਲਾ, ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ ਡਾਹੜੀ, ਆਹਲਾ।
 ਤੇਰੀ ਬਣਤਰ ਏ-ਖੁਦਾਈ, ਮਨ ਸੰਤ, ਦਿਲ ਸਿਪਾਹੀ।
 ਤੇਰੇ ਝੂਲਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਛੱਤਾਂ ਛੂਹਣ ਅਸਮਾਨ।
 ਜਾਤ, ਕੁਲ, ਵਰਨ, ਭੇਦ, ਹੋਏ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅਭੇਦ।
 ਸਥਾਨ, ਕਿਰਤ, ਕਿਸਬ ਨਾਸ਼, ਗੋਤ, ਕੌਮ, ਅਹੁਦੇ ਫਾਸ।
 ਖਾਲਸਈ ਪਹਿਚਾਨ, ਟੇਕ ਸੰਗਤ, ਸ਼ਬਦ ਗਿਆਨ।
 ਇਸ਼ਟ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਰਹਿਤ ਸਾਬਤੀ ਸੁ-ਰੱਖ।
 ਕੇਸ, ਕੜਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਕੰਘਾ, ਕੱਛ ਪੰਜ ਨਿਸ਼ਾਨ।
 ਕਰਨੀ ਦੱਸੀ ਨਵੀਂ ਕਾਰ, ਰੱਖ ਉੱਦਮ, ਮਨ ਵਿਚਾਰ।
 ਧਰਮ-ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਬਹਾਲ, ਮੈਂ ਦਿੱਤਾ, ਖਾਸ ਰੂਪ ਭਾਲ।
 ਰਹੇ ਕੂਵਤ ਖਾਲਸਈ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਵਿਚ ਸਾਬਤੀ ਸਬੂਤ।
 ਦੇਗ ਤੇਗ ਹੋ ਚੜ੍ਹੇ, ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਮੇਂ ਫਤਹਿ।
 ਦਸਤਾਰ ਖਾਲਸਈ ਤਾਜ, ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਰਾਜ।

ਗੁ: ਬਾਬਾ ਗਾਂਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁ: ਬਾਬਾ ਗਾਂਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਰਨਾਲਾ (ਸੰਗਰੂਰ) ਤੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੩੦-੬-੦੭ ਨੂੰ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੧੨੦ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂਬਰ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਭਾਈ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ ਨੇ ਅਥਾਹ ਸੇਵਾ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਮਿਤੀ ੧੫-੭-੦੭ ਨੂੰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੇ ਲਹਿਰ' ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂਸਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਵੀਂ ਧਨੌਲਾ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਨੌਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ੮੫੦ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ। ਮਿਤੀ ੧੩-੮-੦੭ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਪਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਖੇੜੀ ਚਹਿਲਾਂ ਵਿਖੇ ੩੮ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ। ਮਿਤੀ ੧੬-੮-੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਗਾਂਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੭੫ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਸੱਚਾ ਵਣਜ

-ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਜੀਤ'*

ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਕਮਾਏਂਗਾ।

ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ, ਮਿੱਟੀ ਤੂੰ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ।

ਪਾਪ ਦੀ ਨਗਰੀ, ਝੂਠੇ ਵਣਜ, ਕਰਦਾ ਮਾਰਾ-ਮਾਰੀ ਏਂ,

ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤੂੰ, ਅਕਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਾਰੀ ਏ।

ਦਾਗ ਲਗਾਉਂਦੈਂ ਰਾਮ-ਰਹੀਮ ਨੂੰ, ਕੀ ਖੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਏਂਗਾ?

ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ...

ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ, ਕੀਤੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਸੀ,

ਸੱਚ ਦੀ ਰਾਹ ਦਿਖਾਵਣ ਲਈ, ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਈ ਸੀ।

ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ, ਤੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਕਰ ਪਾਏਂਗਾ?

ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ...

ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਪਿਤਾ ਪਠਾਇਆ ਸੀ,

ਦੇਸ਼-ਕੌਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਖਾਤਰ, ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਲੁਟਾਇਆ ਸੀ।

ਜਿਹੜੇ ਤਸੀਹੇ ਸਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਕੀ ਤੂੰ ਉਹ ਸਹਿ ਪਾਏਂਗਾ?

ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ...

ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਬਾਣੀ ਨਿਰਮਲ, ਜਿਹੜੀ ਧੁਰ ਤੋਂ ਆਈ ਏ,

ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਲਈ, ਠੰਡ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਾਈ ਏ।

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ, ਕਦ ਤੂੰ ਸਮਝ ਇਹ ਪਾਏਂਗਾ?

ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ...

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਨੂੰ, ਬਾਣੀ ਆਪ ਸੁਣਾਈ ਸੀ,

ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ, ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ ਸੀ।

ਤਪਦੀ ਤਵੀ ਦਾ ਸੇਕ ਉਹ ਸਹਿ ਗਏ, ਕੀ ਤੂੰ ਵੀ ਸਹਿ ਪਾਏਂਗਾ?

ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਕਮਾਏਂਗਾ।

* ਸੈਕਟਰ ੩੦-ਈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਕਲੰਕ

—ਵੈਦ ਗਿ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ‘ਦਿਲਦਾਰ’*

ਡੇਰੇ ਬਹੁਤ ਚੱਲਦੇ ਨੇ, ਬੜੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ,
ਇਕ ਡੇਰਾ ਸਰਸੇ 'ਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਆਇਆ ਹੈ।
ਨਾਨਕ ਨੇ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਚੁਹੜਕਾਣੇ ਵਿਚ,
ਵੀਹ ਰੁਪੈ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਲੈ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ ਹੈ।

ਏਸੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਨੇ,
ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖ ਸਰਸੇ ਟਿਕਾਇਆ ਹੈ।
ਹਰਿ ਕੇ ਇਹ ਸੰਤ ਨਾਹੀਂ, ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਠੱਗ ਹਨ,
ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤਾਈਂ ਠੱਗ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਕਰ ਕੇ ਨਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ,
ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਇਆ ਹੈ।
ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਹਰ ਨਸਾ, ਕਰਦੇ ਨੇ ਰਲ ਸਾਰੇ,
ਨਸੇ ਵਿਚ ਧੂਤ ਹੋ ਕੇ ਗੰਦ ਬੜਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਕੀਤੀ ਸਖਤਾਈ ਹੈਸੀ,
ਆਮ ਨਰ ਨਾਰੀ ਤਾਈਂ ਡੇਰੇ 'ਚੋਂ ਭਜਾਇਆ ਹੈ।
ਚਿਹਰਾ ਤੇ ਲਿਬਾਸ ਦੇਖ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਹੱਥ ਜੋੜ,
ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਭਾਵਨਾ 'ਚ ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਇਆ ਹੈ।

ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਚੇਲੇ ਬੜੇ, ਚੇਲੀਆਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਨੇ,
ਖਾਸ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ 'ਚ ਲਿਆਇਆ ਹੈ।
ਗੁਰਮੀਤ ਸਾਧ ਫੋਰ, ਨਸੇ 'ਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ,
ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਨਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਬਿਠਾਇਆ ਹੈ।

ਕਰਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਬਣ ਕੇ ਦਰਿੰਦਾ ਜਨ,
ਮੰਨੇ ਨਾ ਹੁਕਮ ਕੱਢ, ਪਿਸਟਲ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।
ਨਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਤ ਤੋੜ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਤ ਤੋੜ,
ਆਪਣਾ ਵੀ ਜਤ ਤੋੜ, ਕਲੰਕ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ, ਮਾਰਨੇ ਨੂੰ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ,
ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸੱਦ ਉਹਨੂੰ, ਮਾਰ ਕੇ ਮੁਕਾਇਆ ਹੈ।
ਚੱਲਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀ, ਕੇਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ,
ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ, ਸਬੂਤ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ।

* ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਬੰਦੇ ਜੋ ਕਤਲ ਕੀਤੇ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਰੇ ਜਾਂਚ,
ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ, ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਹੈ।
ਭਰ ਗਿਆ ਬੇੜਾ ਜਦੋਂ, ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਾਲਾ,
ਸਾਧ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਨੂੰ, ਨਸ਼ਰ ਕਰਾਇਆ ਹੈ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਾ ਕਲਗੀ ਨੂੰ,
ਸਲਾਬਤਪੁਰ ਡੇਰੇ ਵਿਚ, ਸਵਾਂਗ ਨੂੰ ਰਚਾਇਆ ਹੈ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਂਗ ਸਾਰੀ, ਕਰ ਕੇ ਨਕਲ ਸਾਧ,
ਜਾਮ-ਏ-ਇੰਸਾਂ ਨਾਮ, ਰੱਖ ਦਿਖਲਾਇਆ ਹੈ।

ਗਿਆਨਹੀਨ ਲੋਕਾਂ ਤਾਈਂ, ਆਪੂੰ ਗੁਰੂ ਦੱਸਦਾ ਏ,
ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਪਾਣੀ ਉਹ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ।
ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਤੋਂ, ਨਰ-ਨਾਰੀ ਦੂਰ ਰਵ੍ਹੇ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ, ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਸੱਚ ਕਹਾਂ ਭਾਂਬੜ ਵੀ ਬਲਦੇ ਨੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ,
ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦਾ ਰਸਤੇ 'ਚ ਠੀਕਰਾ ਤੁੜਾਇਆ ਹੈ।
ਕਹੇ 'ਦਿਲਦਾਰ' ਹਰੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਖਰੀ ਖਰੀ,
ਸੁਣੇ ਸਭ ਸਭਾ ਭਰੀ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਸਬ ਆਫਿਸ (ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ) ਹਰਿਆਣਾ (ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ) ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ:

ਮਿਤੀ	ਅਸਥਾਨ	ਪ੍ਰਾਣੀ
੧੨-੮-੦੭	ਗੁ: ਕਪਾਲ ਮੋਚਨ, ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ	੧੮੦
੧੪-੮-੦੭	ਗੁ: ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਕਰਨਾਲ	੧੧੭
੨੫-੮-੦੭	ਗੁ: ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਕਾਲਕਾ	੧੨੫
੨੭-੮-੦੭	ਗੁ: ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ, ਨੀਸਿੰਗ	੩੩
੨੮-੮-੦੭	ਗੁ: ਨਾਢਾ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਚਕੂਲਾ	੫੮

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਰਘੂਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਰਕ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਾਨੋਖੇੜੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਹਿਰਵਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਕਕਾਰ ਭੇਟਾ ਰਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਬਾਬਾ

—ਸ. ਕਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ*

“ਵੇ ਪੁੱਤ ਜੋਗੇ, ਵੇ ਉੱਠ! ਅੱਜ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ?” ਭਜਨ ਕੌਰ ਨੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ‘ਤੇ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਂਦੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਜੋਗਾ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। “ਆਇਆ ਮਾਂ!” ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉੱਠ ਜੋਗਾ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ।

“ਪੁੱਤ! ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਤੇ ਤੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਏਂ।” ਮਾਂ ਬੋਲੀ।

“ਮਾਂ! ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।” ਜੋਗਾ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ।

“ਵੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨ ਨੇ, ਨਾਲੇ ਤੇਰੇ ਪੇਪਰ ਵੀ ਨੇੜੇ ਨੇ, ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ?” ਮਾਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।

“ਮਾਂ, ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਮੈਨੂੰ ‘ਬਾਬਾ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੈੜਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਦਾ ਵੀ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਨੇ।”

“ਵੇ ਮੇਰੇ ਸਰਦਾਰ ਪੁੱਤਰਾ! ਉਹ ਤਾਂ ਕਮਲੇ ਨੇ, ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਭਲਾ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਸੀ?”

“ਮਾਂ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਸੀ।” ਜੋਗਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ੭ ਅਤੇ ੯ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਖ਼ਾਤਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣੇ ਜਾਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੇ ਤੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮਖੌਲ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਲੱਗਾ ਏਂ? ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪੱਗ ਦੀ ਰਾਖੀ ਖ਼ਾਤਰ ਆਪਣਾ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੋਈ ਵਡਮੁੱਲੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ।”

ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਜੋਗੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਮਾਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ।

* ਟੇਲਰ ਮਾਸਟਰ, ਭੱਟੀਆਂ (ਖੰਨਾ)।

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ ਮਹੀਨਾ ਸਤੰਬਰ ੨੦੦੭ ਸਫ਼ਾ ੮੮

ਤਪਾ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ

-ਸ: ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ*

- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੇ... ਇਸੇ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੈ... ਹਉਮੈ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦੋਖੀ ਨਹੀਂ। ... ਪਰ... ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰੋਪੀ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਤਪਾ ਕੋਈ ਸਰਾਪ ਈ ਨਾ ਦੇ ਦੇਵੇ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਪਰ... ਬਾਬੇ ਦੇ ਘਰ ਸਹਿਜ ਹੈ... ਨਿਮਰਤਾ ਹੈ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਓਥੇ ਸੰਗਤ ਕੀਤਿਆਂ ਬੁੱਧੀ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦੀ ਏ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਵਿਕਾਰ ਮਰਦੇ ਨੇ... ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਏ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਮੀਂਹ ਦੀ ਗੱਲ... ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
- ਚੇਲਾ-I : ਫੇਰ... ਪਵਾ ਦੇਣਗੇ ਮੀਂਹ?
- ਤਪਾ: ਕੀ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ... ‘ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ’।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ... ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ।
- ਚੇਲਾ-I : ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ? ਨਹੀਂ ਪਵਾ ਸਕਦੇ?
- ਤਪਾ : ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਣੀ ਸੀ।
- ਚੇਲਾ-I : ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੀ... ਜੇ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਜਾਓ।
- ਤਪਾ : (ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਹਿੱਕ ’ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ) ਮੀਂਹ ਅਸੀਂ ਪਾਵਾਂਗੇ! ਤਪਾ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਲਾ ਦਏਗਾ! ਛਹਿਬਰ ਵਰਖਾ ਦੀ! ਤੁਸੀਂ ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਛੱਡੋ!
- (ਚੇਲਾ II ਆਉਂਦਾ ਹੈ... ਉਦਾਸ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-I : ਓਏ ਤੂੰ... ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ ਏਂ?

*ਲੇਨ ਨੰ: ੩, ਨਿਊ ਸਤਿਨਾਮਪੁਰਾ, ਫਗਵਾੜਾ।

- ਤਪਾ : ਓਏ ਤੂੰ...
- ਚੇਲਾ-II : ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਡੂਰ ਛੱਡ ਗਏ ਨੇ।
- ਚੇਲਾ-I : (ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ) ਛੱਡ ਗਏ... ਖਡੂਰ।... ਸੁਆਮੀ ਜੀ! ਸੁਣਿਐ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੱਜ ਗਏ। (ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ) ਓਏ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਨੇ।
- ਤਪਾ : (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ) ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਈ... ਬੜੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਲਿਆਇਆ ਏਂ। (ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-I : ਓਏ ਤੂੰ ਉਦਾਸ ਕਾਹਤੋਂ ਏਂ?... ਮੀਂਹ ਦੇ ਤਿਲੁਕੇ ਦਾ ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਝਿੜਕੇ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ।
- ਤਪਾ : (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ) ਤੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਬੇਟਾ! ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ। (ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ) ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ... ਜਿਹੜਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਉਡੀਕ ਨੂੰ ਅੱਜ ਫਲ ਲੱਗਾ ਏ... (ਚੇਲਾ-II ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ) ਮੇਰਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਫਲ।... ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ... ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ।...ਮੰਗ ਲੈ ਜੋ ਮੰਗਣਾ ਏ।
- ਚੇਲਾ-II : ...ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ...ਬਸ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਥਾਂ ਦਿਓ। (ਪੈਰ ਫੜਦਾ ਹੈ)
- ਤਪਾ : (ਚੁੱਕ ਕੇ) ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਤੈਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਵੇ! ...ਤੂੰ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਏ ਮੈਨੂੰ। ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਗਏ ਨੇ ਓਹ?
- ਚੇਲਾ-II : ਉਹ ਖਡੂਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਨੇ... ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ।
- ਤਪਾ : ਖਾਨ ਰਜ਼ਾਦਾ ਵੱਲ ਨੂੰ?
- ਚੇਲਾ-II : ਹਾਂ.. ਖਾਨ ਰਜ਼ਾਦਾ ਹੀ ਗਏ ਹੋਣਗੇ।
- ਚੇਲਾ-I : (ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ) ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭਾਜੜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।
- ਤਪਾ : ਅਜੇ ਤਾਂ ਖਡੂਰੋਂ ਨਿਕਲੇ ਨੇ।... ਮੈਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਉਸ ਦਿਨ ਆਉ... ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਲਾਕੇ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗਾ।
- ਚੇਲਾ-I : ਦੇਖਿਆ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਦਾ ਪਰਤਾਪ। ...ਡਰਦੇ ਈ ਖਿਸਕ ਗਏ!
- ਪੇਂਡੂ-I : ਡਰ ਕਾਹਦਾ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗਏ ਨੇ...।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਪਤਾ ਨਹੀਂ... ਕੀ ਚੋਜ ਵਰਤਾ ਰਹੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ!
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੁਹਾਡਾ ਡਰ ਕਾਹਦਾ?

- ਤਪਾ : (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ ਪੁਚਕਾਰ ਕੇ) ਜਾਓ... ਬੇਟਾ! ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰੋ। ... ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਈਦਾ। ਜਾਓ! (ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਇਹਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਲੋਅ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਏ ਨਾਂਹ... ਤਾਂ ਲੁਕੇ ਦੇ... ਡੱਕ ਦੇ...।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਡੱਕ ਦੇ ਇਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਖੂੰਜੇ 'ਚ...।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਕਿਤੇ... ਸੱਚ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾ ਪੁੱਜ ਜਾਏ... ਇਹਦੇ ਤਕ।
- ਚੇਲਾ-I : ਕੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਓ ਤੁਸੀਂ?
- ਤਪਾ : ਕਿਹੜਾ ਸੱਚ?... ਕਿਹੜੀ ਰੋਸ਼ਨੀ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਸੱਚ ਇਹ... ਕਿ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ ਰਜ਼ਾ ਚੱਲਦੀ ਹੈ... ਡਰ ਨਹੀਂ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਇਹ... ਕਿ ਡਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ... (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕਰ ਕੇ) ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਉਹ ਨਾ ਡਰਦੇ ਨੇ... ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਨੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਚੇਤਾ ਹੈ... ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ? ...ਅਜੇ ੨੫ ਕੁ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਨੇ...।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ... ਉਹਦੀ ਖੂੰਖਾਰ ਫੌਜ ਦੇ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਕੇ ਡਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮ ਗਿਆ ਸੀ...।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਜੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ।
- ਚੇਲਾ-I : ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਜੇ ਡਰਦੇ ਹੁੰਦੇ... ਤਾਂ ਬਾਬਰ ਦੇ ਖੁਰਾਸਾਨੀ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਪਾਪ ਦੀ ਜੰਵ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੇ... ਚੇਤੇ ਹੈ... ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ... ਖਡੂਰ ਦੀ ਗੱਲ।
- ਤਪਾ : ਦਸ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ?
- ਚੇਲਾ-I : ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹੁਮਾਯੂੰ ਦੀ। ...ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ... ਉਹ... ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ... ਖਡੂਰ ਪੁੱਜਾ ਸੀ ...ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ...।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤਾਂ...ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ... ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਲਿਖਣੀ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਸਨ।

- ਪੇਂਡੂ-II : ਨਾਲ ਹੁਮਾਯੂੰ ਦੀ ਭੈਣ ਗੁਲਬਦਨ ਵੀ ਸੀ। ...ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਮੇਰਾ ਇਸਤਕਬਾਲ ਕਰਨਗੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਪਰ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ ਸਭੇ ਬਰਾਬਰ ਨੇ। ਵੱਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚੇਚ ਨਹੀਂ...ਤੇ ਛੋਟੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਓਪਰਾਪਨ ਨਹੀਂ।
- ਚੇਲਾ-I : ਸਾਡੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਧ-ਘਾਟ ਨਹੀਂ।
- ਤਪਾ : ਸਾਡੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ, ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਆਏ, ਸਵਾਲੀ ਹੋ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹੋਰ ਅਸੀਂ ਮੰਗਣਾ ਵੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ? ...ਰੱਬੀ ਪੂਜਾ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨ ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਆਸਰਾ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਹੁਮਾਯੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਮੰਗਣ ਹੀ ਤਾਂ ਆਇਆ ਸੀ... ਪਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸਵਾਗਤ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ, ਸਲਾਮ-ਆਦਾਬ ਨੂੰ ਭੁੱਲ, ਉਹਨੇ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਲਈ।
- ਚੇਲਾ-I : ਤਲਵਾਰ?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਹਾਂ... ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਲਈ ਸੀ। ਪਰ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਸੀ?
- ਚੇਲਾ-I : ਹੈਂ... ਇੰਨੀ ਜੁਰਅਤ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹਾਂ... ਸ਼ਾਹਾਂ-ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦੇਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਗੁਰੂਆਂ ਵਰਗੀ ਉੱਚ ਆਤਮਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਤਪਾ : ਹੂੰਅ! ਜਾਣਦਾਂ ਮੈਂ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਜੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਡਰ ਕਾਹਦਾ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਹੋ।
- ਚੇਲਾ-I : ਇਮਤਿਹਾਨ?
- ਤਪਾ : ਮੇਰਾ ਇਮਤਿਹਾਨ? ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਓ?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਖਡੂਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹੁਣ... ਮੀਂਹ ਪਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ।
- ਤਪਾ : (ਘਬਰਾ ਕੇ) ...ਮੇਰੀ? ... ਮੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਮੀਂਹ ਪਵਾਵਾਂ?
- ਚੇਲਾ-I : ਇਹ ਕੋਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਖੇਲ ਏ?
- ਤਪਾ : ਮੀਂਹ ਕਿਹੜਾ ਮੇਰੀ ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਬੰਦ ਆ ਕਿ ਮੁੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤੇ ਕਣੀਆਂ ਕਿਰ ਪਈਆਂ।

- ਪੇਂਡੂ-I : ਜੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਤਾਂ...
- ਪੇਂਡੂ-II : ਸ਼ਰਤ ਐਵੇਂ ਲਾਈ ਸੀ?... ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ?
- ਤਪਾ : ਨਾ! ਨਾ! ਭਗਤੇ ਨਾ! ਧੋਖਾ ਕਿਉਂ? ਤੁਸੀਂ ਧੀਰਜ ਤਾਂ ਰੱਖੋ...।
- ਚੇਲਾ-I : ਪਵਾ ਦਿਆਂਗੇ ਮੀਂਹ ਵੀ।
- ਤਪਾ : ਏਡੀ ਕਾਹਲ ਵੀ ਕਾਹਦੀ ਆ?
- ਚੇਲਾ-I : ਜ਼ਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆ ਤਾਂ ਲੈਣ ਦਿਓ ਸਾਡੇ ਡੇਰੇ।
- ਤਪਾ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿੰਦਾਂ ਲੱਗੂ ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ? ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ। ਹੂੰਅ! ਤਪੇ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਜਾਓਗੇ ਕਿੱਥੇ? (ਹੱਸਦੇ ਹਨ)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਲੋਕ ਵਿਚਾਰੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਨੇ। ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਨਹੀਂ, ਫਸਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏਗੀ?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਖਾਣਾ ਕਿੱਥੋਂ? ਨਾ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਲਈ ਪੱਠੇ... ਨਾ ਟੱਬਰ ਲਈ ਦਾਣੇ...।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਫਿਰ... ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁੱਧ-ਦਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੂਗਾ?
- ਤਪਾ : ਮਿਲੇਗਾ... ਭਗਤਾ ਮਿਲੇਗਾ! ...ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਧ-ਦਹੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੂਗਾ!
- ਚੇਲਾ-I : ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਭਗਤਣੀਆਂ!
- ਪੇਂਡੂ-II : ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀਆਂ ਜੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਖਿੱਚ-ਖੋਹ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਾਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਠੱਗੋ! ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੇ ਓ... ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਰਦੇ ਓ...?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੇ ...ਬੇਈਮਾਨੀ ਵੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਨਾਲ, ...ਤਿਆਗ ਦੇ ਉਸ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਰੱਬੀ ਰੂਪ ਨਾਲ? ...ਜਿਹਨੇ ਆਪ ਤਾਂ... ਭੁੱਖ ਕੱਟ ਲਈ ਪਰ... ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੇ ਸਿਦਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਪਹਿਲਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਰੇ ਲਾਏ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ...ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਿਆ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੇ, ਹੁਣ ਜਦ ਮੀਂਹ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ... ਤਾਂ
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮੁੱਕਰ ਗਏ।
- ਤਪਾ : ਅਸੀਂ ਮੁੱਕਰੇ ਨਹੀਂ।
- ਚੇਲਾ-I : ਪਰ, ਕੱਲੇ-ਕੱਲੇ ਦੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਕਢਾਵਾਂਗੇ।

- ਤਪਾ : ਜਦੋਂ... ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਲਾ... ਹਾੜ੍ਹੇ ਕੱਢਣਗੇ... ਤਰਲੇ ਕਰਨਗੇ...।
- ਚੇਲਾ-I : ਫਿਰ... ਸੋਚ ਲਵਾਂਗੇ... ਮੀਂਹ ਬਾਰੇ ਵੀ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਬਦਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗਾ। ...ਸੁਚੇਤ ਕਰਾਂਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। (ਤੁਰਦਾ ਹੈ) ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ... ਮੀਂਹ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕ... ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੀ ਲੀਕਾਂ ਕਢਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। (ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਤਪਾ : ਜਾਹ! ਜਾਹ! ਵੱਡਾ ਆਇਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
- ਚੇਲਾ-I : ਹੁਣ... ਬਾਜ਼ੀ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਆ।... ਜਿੰਦਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਖੇਲਾਂਗੇ।
- ਤਪਾ : ਚੱਲ... ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ... ਇਹ ਚਲਾ ਗਿਆ। ...ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ... ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਬੇਲੀ... ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੱਖ ਪੂਰੇਗਾ।
- ਚੇਲਾ-I : ਪਰ... ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਨਿਕਲਿਆ।
- ਤਪਾ : (ਪੇਂਡੂ-I ਨੂੰ) ਜਾਹ!... ਤੂੰ ਵੀ ਉਹਦਾ ਈ ਸਾਥੀ ਏਂ। ਜਾਹ... ਤੂੰ ਵੀ ਜਾਹ।
(ਪੇਂਡੂ-I ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-II : (ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ) ਸੁਆਮੀ ਜੀ!... ਸੁਆਮੀ ਜੀ!
- ਤਪਾ : ਓਏ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਡੂਮਣਾ ਲੜ ਗਿਐ?
- ਚੇਲਾ-II : ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਈ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ।
- ਚੇਲਾ-I : ਓਏ ਹੁਣ ਦੱਸ ਲੈ!
- ਤਪਾ : ਹਾਂ... ਦੱਸ! ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ?
- ਚੇਲਾ-II : ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਖਡੂਰ ਛੱਡ ਜਾਣ ਨਾਲ... ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਛਾ ਗਈ ਏ।
- ਤਪਾ : ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਈ। (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ) ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ... ਤਪਾ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਏ। (ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ) ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।
- ਚੇਲਾ-I : ਤੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਬੜੀਆਂ ਵਧੀਆ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਏਂ।
- ਤਪਾ : ਹੋਰ ਦੱਸ।... ਉਥੋਂ ਹੋਰ ਕੀ ਵੇਖ-ਸੁਣ ਕੇ ਆਇਐਂ?
- ਚੇਲਾ-II : ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਗਏ ਨੇ।
- ਚੇਲਾ-I : ਕਿੱਥੋਂ?
- ਪੇਂਡੂ-I : (ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ) ਉਹ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਨੂੰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ।

- ਤਪਾ : ਤੂੰ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ? ... ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰ ਲਊ ਆ ਕੇ?
- ਚੇਲਾ-I : ਆਪ ਤਾਂ ਕੁੜਮਾਂ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦਾ, ਉਹ...
- ਪੇਂਡੂ-I : (ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ) ਚੁੱਪ! ...(ਤਪੇ ਵੱਲ ਤੁਰਦਾ ਹੈ) ਚੰਗੀ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੀ ਤਮੀਜ਼ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਨਿੰਦਾ ਈਰਖਾ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ... ਕੋਈ ਚੱਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੁਸੀਂ? ਕੋਈ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲ ਬੋਲਿਆ?
- ਤਪਾ : ਓਏ... ਕੀ ਫੱਟ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇਰੇ?
- ਚੇਲਾ-I : ਚਾਕਰ ਨੂੰ ਚਾਕਰ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਹਾਂਗੇ? ਕਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ ਢੋਂਦਾ। ...ਕਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕੰਮ... ਕਦੇ ਦੂਜਾ। ਚਾਕਰ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ।
- ਚੇਲਾ-II : ਨਹੀਂ ਵੀਰ ਜੀ! ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਚਾਕਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਸੇਵਕ ਹਨ... ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ... ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਬਾਬਾ ਅਮਰ ਦਾਸ ਨੇ ਛੋਹ ਲਈਆਂ ਨੇ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਚਾਈਆਂ ਤੀਕ ਪੁੱਜੇਗਾ।
- ਤਪਾ : (ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ) ਛੱਡੋ ਇਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ। ਔਹ ਦੇਖੋ। (ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ) ਔਹ ਦੇਖੋ ਲੋਕ ਇੱਧਰ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। (ਸਾਰੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ)
- ਚੇਲਾ-I : ਹਾਂ... ਇੱਧਰ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਨੱਸਦੇ ਹੋਏ... ਦੌੜਦੇ ਹੋਏ।
- ਤਪਾ : ਭੱਜ-ਭੱਜ ਕੇ... ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।
- ਚੇਲਾ-I : ਹਾਂ... ਡੇਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ) ਔਹ ਦੇਖ।
- ਚੇਲਾ-II : ...ਹਾਂ...!
- ਤਪਾ : (ਪੇਂਡੂ-I ਨੂੰ) ਹੁਣ ਇਹ ਨੱਕ ਰਗੜਨਗੇ!
- ਚੇਲਾ-I : ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣਗੇ!
- ਤਪਾ : ਤਰਲੇ ਕਰਨਗੇ!
- ਚੇਲਾ-I : ਐਦਾਂ ਆਉਂਦੇ ਆ ਸੂਤ! ਹੋਏ ਕਿ ਨਹੀਂ ਸਿੱਧੇ?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਲਾ ਕਰੇ!
- ਤਪਾ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ... ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ! ਬਚਨ ਸ਼ਾਮ ਢਲੀ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।

- ਪੇਂਡੂ-I : ਸ਼ਾਮ ਤਾਂ ਢਲ ਰਹੀ ਏ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ।
(ਤਪਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-II : (ਪੇਂਡੂ-I ਨੂੰ) ਨਾ...ਏਦਾਂ ਨਾ ਆਖੋ।
- ਚੇਲਾ-I : ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਕਹੀ ਜਾਂਦੈ... ਇਹਦਾ ਕੀ ਏ? ਔਹ ਦੇਖ... ਆ ਗਏ। ...ਆ ਗਏ ਨੇ... ਸਾਡੇ ਗਾਹਕ।
(ਚੇਲਾ-I ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਆਹੋ ਤੂੰ ਜਾਹ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਹਾਂ... ਆ ਗਏ ਤਪੇ ਦੇ ਗਾਹਕ...। (ਪੇਂਡੂ-III ਤੇ ਪੇਂਡੂ-IV ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।)
- ਪੇਂਡੂ-III : ਪਿੱਛੇ ਹਟ! ਮੈਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋਣ ਦੇ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਤੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਖਾਂ!
- ਪੇਂਡੂ-III : ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ। (ਬਾਕੀ ਹੈਰਾਨ ਦੇਖਦੇ ਹਨ)
- ਚੇਲਾ-I : ਭਗਤੋ! ਝਗੜਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ ਡੰਡੋਤ ਕਰਨ ਦਾ। ਪਰਣਾਮ ਕਰਨ ਦਾ।... ਪਰ ਉਡੀਕਣਾ ਪਏਗਾ।
- ਪੇਂਡੂ-III,IV : ਉਡੀਕਣਾ ਪਏਗਾ?
- ਚੇਲਾ-I : ਹਾਂ... ਸ਼ਾਮਾਂ ਤਕ।
- ਪੇਂਡੂ-III,IV : ਸ਼ਾਮਾਂ ਤਕ? ...ਅਸੀਂ ਏਨਾ ਨਹੀਂ ਉਡੀਕ ਸਕਦੇ।
- ਚੇਲਾ-I : (ਪੇਂਡੂ-I ਨੂੰ) ਦੇਖਿਆ? ਇਹ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਆ... ਅਸਲੀ! ਹਾਂ ਬਈ! ਫਿਰ ਕਰਾਵਾਂ ਦਰਸ਼ਨ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਹਾਂ!... ਅਸੀਂ ਦੂਰੋਂ ਨੱਸੇ ਆਏ ਆਂ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਆਂ।
- ਚੇਲਾ-I : ਹਈ ਸ਼ਾਵਾ (ਪੇਂਡੂ-I ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ)।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਸਾਹੋ-ਸਾਹ ਹੋਏ ਪਏ ਆਂ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਦੱਸ... ਤਪਾ ਕਿੱਥੇ ਆ?
- ਚੇਲਾ-I : ਦੱਸਦਾਂ... ਬਈ, ਦੱਸਦਾਂ। ਏਡੀ ਕਾਹਲ ਵੀ ਕਾਹਦੀ ਆ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਕਾਹਲ ਆ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਭੱਜੇ ਆਏ ਆਂ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਫਿਰ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆ ਜਾਣੈ।
- ਚੇਲਾ-I : ਅੱਛਾ! (ਪੇਂਡੂ-I ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ) ਹੋਰ ਵੀ ਆਉਣਗੇ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਖੂਬ ਸੇਵਾ ਹੋਊ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਹਾਂ! ਕਾਫੀ ਸੇਵਾ ਹੋਏਗੀ। ਪਹਿਲੀ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰੂੰ।

- ਪੇਂਡੂ-IV : ਨਹੀਂ... ਮੈਂ ਕਰੂੰ।
- ਚੇਲਾ-I : ਹਈ ਸ਼ਾਵਾ! ...ਓਏ ਦੋਨੋਂ ਈ ਕਰ ਲਿਓ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਓਏ... ਏਨੀ ਸੇਵਾ ਝੱਲ ਵੀ ਲਏਂਗਾ?
- ਚੇਲਾ-I : ਝੱਲ ਲਊਂਗਾ... ਝੱਲ ਲਊਂਗਾ। ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਝੱਲਣਾ ਈ ਪੈਂਦਾ। ਕਿਉਂ ਬਈ? ਹਾਂ, ਸੱਚ ਦੱਸੋ, ...ਕੋਈ ਦੱਛਣਾ ਵੀ ਲਿਆਂਦੀ ਆ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਦੱਛਣਾ?... (ਹੱਸਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-I : ਹਾਂ, ਦੱਛਣਾ। ... ਹੋਰ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਆ ਗਏ ਹੋ... ਮੂੰਹ ਚੁੱਕੀ?
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਨਹੀਂ... ਨਹੀਂ... ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਰ (ਪੇਂਡੂ-III ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਾ ਕੇ) ਪਰ ਜੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਵੀ ਹੋਏ... ਤਾਂ ਵੀ ਦੱਛਣਾ ਤਾਂ ਦਿਆਂਗੇ ਹੀ। (ਚੇਲਾ-II ਆਉਂਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-I : ਲਿਆਓ ਫਿਰ। ਝਿਜਕੋ ਨਾ। ਲਓ, ਦੱਛਣਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਏ। ... ਪਰ, ਤਪੇ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਦਾ ਅਸਲੀ ਚੇਲਾ ਮੈਂ ਆਂ ਭਗਤੋ! (ਚੇਲਾ-II ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ) ਇਹ ਨਹੀਂ।
- ਚੇਲਾ-II : ਮੈਨੂੰ ਦੱਛਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਾ!
- ਚੇਲਾ-I : ਕਰ ਲਊਂ ਮੈਂ ਆਪੇ ਹਜ਼ਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਕਾਹਦੀ? ਸਾਂਭ ਲਊਂ ਮੈਂ ਆਪੇ! ਲਿਆਓ ਬਈ ਭਗਤੋ! ਦੇਰ ਨਾ ਕਰੋ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਦੇਰ ਕਾਹਦੀ? ਅਸੀਂ ਆਪ ਕਾਹਲੇ ਆਂ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਨਾਲੇ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਤੈਨੂੰ ਦੱਛਣਾ ਮਿਲੂ ਓਨੀ ਛੇਤੀ ਤਪੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਏਂਗਾ।
- ਚੇਲਾ-I : (ਹੱਸਦਾ ਹੈ) ਹੂੰ...ਹੂੰ...ਹੂੰ। ਇਹ ਤੇ ਹੈ ਈ ਭਗਤੋ!
- ਪੇਂਡੂ-III,IV : ਲੈ ਇਹ ਦੱਛਣਾ! (ਚੇਲੇ-I ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਘੜੀਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੇਲਾ-II ਤੇ ਪੇਂਡੂ-II ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?
- ਚੇਲਾ-II : ਬਸ ਕਰੋ। ਇਹਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲਓਗੇ? (ਉਹ ਰੁਕਦੇ ਹਨ)
- ਚੇਲਾ-I : ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਦੱਛਣਾ ਹੈ, ਭਗਤੋ? (ਰੋਂਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਕਰ ਲਾ ਹਜ਼ਮ। ਤੇਰੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਆ।

- ਚੇਲਾ-I : ਹਾਏ... ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ ! (ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਘੁੱਟਦਾ ਹੈ)
ਹਾਏ ! ਹਾਏ !
- ਪੇਂਡੂ-III : ਲੈਣੀ ਹੋਰ ਦੱਛਣਾ ?
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਦੇਈਏ ਦਾਖ਼ ਦਾਣਾ ?
- ਚੇਲਾ-I : ਨਹੀਂ ! ਨਹੀਂ ! (ਰੋਂਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-II : ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਓ.. ਤੁਸੀਂ ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਤੋਂ ਆ ਗਏ ਨੇ ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਆ ਗਏ !
- ਚੇਲਾ-II : ਇਹ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਈ ਹੋਇਆ । ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾਯੂਸ ਸਨ ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਹਾਂ...ਉਦਾਸ ਤੇ ਦੁਖੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਜਦ ਤਪੇ ਦੀਆਂ ਕੁਚਾਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ...
- ਪੇਂਡੂ-III : ਤਾਂ, ਧੀਰਜ ਦਾ ਸਹਜ ਰੂਪ... ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ... ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤਪੇ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਭਾਂਡਾ... ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਨਣਾ ਤਾਂ ਪਏਗਾ ਹੀ ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ... ‘ਮੀਂਹ ਪਏਗਾ’ ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਮੀਂਹ ਪਏਗਾ ?
- ਚੇਲਾ-II : ਵਰਖਾ ਹੋਏਗੀ ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਹਾਂ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ... ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਤਪੇ ਨੂੰ ਘੜੀਸ ਕੇ ਲੈ ਜਾਓਗੇ ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਨੱਠੇ ਆਏ ਆਂ ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਤਪੇ ਨੂੰ ਘੜੀਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਵਾਂਗੇ ।
- ਚੇਲਾ-II : (ਦੁਖ ਵਿਚ) ਨਾ... ।
- ਚੇਲਾ-I : ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਘੜੀਸੋਗੇ ?
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਹਾਂ... ਔਹ ਦੇਖ... ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਦੇਖ... ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਹਾਂ... ਸਚਮੁੱਚ ਬੱਦਲ ਆ ਗਏ ਨੇ । ਕਮਾਲ ਹੈ... ਔਹ ਦੇਖੋ... ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਤੈਨੂੰ ਘੜੀਸਿਆ ਤਾਂ ਬੱਦਲ ਛਾ ਗਏ ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਤਪੇ ਨੂੰ ਘੜੀਸਾਂਗੇ ਤਾਂ ਘਟਾ ਆਏਗੀ ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਮੀਂਹ ਵਰਸੇਗਾ ਛਮ ਛਮ ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਤੂੰ ਲੈਣੀ ਹੋਰ ਦੱਛਣਾ ?
- ਚੇਲਾ-I : ਨਾ ਭਗਤੋ ਨਾ... ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਹਜ਼ਮ ਨੂੰ ਹੋਈ । ਬੱਸ ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਦੱਸ... ਤਪਾ ਕਿੱਥੇ ਆ ?

- ਚੇਲਾ-I : (ਡਰ ਡਰ ਕੇ) ਅੰਦਰ...ਅੰ..ਦ..ਰ।
(ਪੇਂਡੂ-III ਤੇ ਪੇਂਡੂ-IV ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਨੱਸਦੇ ਹਨ)
- ਚੇਲਾ-II : ਹੁਣ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਘੜੀਸਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਦੱਸਿਆ?
- ਚੇਲਾ-I : ਫਿਰ ਤੂੰ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਦੱਛਣਾ! (ਅੰਦਰ ਰੋਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਮੰਦੇ ਕੰਮੀ ... ਜਦ ਕਦ ਮੰਦਾ ਈ ਹੁੰਦਾ ਵਾ। ... ਭੈੜੀ ਨੀਤ ਨੂੰ,
ਮਾੜੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਦੇ ਹੀ ਫਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਸੱਜਣਾ! (ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ਿਵ
ਨਾਥ ਦੀ ਹਾਏ-ਹਾਏ ਤੇ ਰੋਣ-ਧੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-II : (ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ) ਉਹ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਘੜੀਸੀ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ
ਹਨ। ...ਨਾਲੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਆ ਰਲੇ ਹਨ।
- ਚੇਲਾ-I : ਇਹ ਤਾਂ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ...ਕਿ ਸਾਡੀ ਬਿੱਲੀ ਸਾਨੂੰ
ਹੀ ਮਿਆਉਂ ਕਰੁਗੀ। ...ਜਾਪਦੈ... ਇਹ ਬਿੱਲੀਆਂ ਤਾਂ ਹੁਣ
ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ। (ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬੀਜਿਆ ਹੀ ਵੱਢਣਾ ਹੈ। ... ਤੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ
ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ ਏਂ?... ਜੋ ਕਰਨਗੇ... ਸੋ ਭਰਨਗੇ, ਤੁਮ
ਕਿਉਂ ਭਏ ਉਦਾਸਾ...।
- ਚੇਲਾ-II : (ਰੋ ਕੇ) ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੇ ਸੁਆਮੀ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਗੂੰਜ
ਰਹੀਆਂ ਨੇ। (ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਉਹਨੇ ਡਰਾਵੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣਗੇ... ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਸਰਾਪ
ਦਾ ਭੈ ਦਿੱਤਾ ਹੋਏਗਾ... ਪਰ ਉਹਦੀ ਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ
ਗਰਜ ਹੇਠ ਦੱਬ ਗਈ ਹੈ। ... ਮੀਂਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ...ਉਹਦੀ
ਬਦ-ਦੁਆ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ। ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ
ਹੋਏਗੀ।
- ਚੇਲਾ-II : ਜਿਸ ਤਪੇ ਤੋਂ ਲੋਕ, ਅੱਜ ਤਕ ਹੱਥ ਜੋੜ-ਜੋੜ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ
ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ... ਉਹ ਤਪੱਸਵੀ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਨ
ਦੀ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗ ਰਿਹੈ... ਵਾਸਤੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਏ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ... ਖਚਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ
ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ...। ਅੱਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਬੜਾ
ਭਿਆਨਕ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਹ! ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਬਲੀਆ,
ਰਿੱਧੀ ਖੀਰ ਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਦਲੀਆ!
- ਚੇਲਾ-II : ਬੜੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ... ਕਿਸਮਤ ਨੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋ ਰਹੀ ਏ ਤਾਂ ਉਹਦਾ

- ਅਸਲੀ ਚੇਲਾ ਵੀ ਉਹਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਗਿਆ ਏ।
- ਚੇਲਾ-II : ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ, ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ। (ਰੋਂਦਾ ਹੈ) ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ... ਮੇਰੀ ਭਾਵੇਂ ਜਾਨ ਕੱਢ ਲੈਣ। ਰੋਕੋ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੋ! (ਪੇਂਡੂ-I ਦੇ ਪੈਰ ਫੜਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : (ਉੱਤੇ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ) ਉੱਠ! ਬੇਟਾ ਉੱਠ! ਕਿੱਡਾ ਤਰਸ ਹੈ... ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ! ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਵਰਗੇ ਤਪੋ ਅੱਧੀ ਉਮਰ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ... ਤਪੱਸਿਆ ਵਿਚ, ਯੋਗ ਅਭਿਆਸ ਰਾਹੀਂ... ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ... ਤੇ ਜੇ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲ ਗੀ ਜਾਏ... ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਉਮਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ... ਹਉਮੈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ... ਹੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।...ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।... ਅਸਲੀ ਯੋਗੀ ਤੂੰ ਏਂ... ਰੱਬੀ ਡਰ ਵਾਲਾ, ਭੈ ਤੇ ਭਉ ਵਾਲਾ। (ਮੋਢੇ ਪਲੋਸਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-II : (ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ) ਆਓ! ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਈਏ।... ਔਹ ਦੇਖੋ! ਔਹ ਦੇਖੋ! ਮੀਂਹ ਵੀ ਵਰ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਏ ਹੁਣ ਤਾਂ। ਬੜੇ ਤੇਜ਼ ਛਰ੍ਹਾਟੇ ਨੇ ਮੀਂਹ ਦੇ। ਏਧਰ ਵੀ। ਓਧਰ ਵੀ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੀਂਹ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਏ। ਆਓ! ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹੀਏ ਕਿ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ... ਹੁਣ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦੇਣ! ਮੀਂਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਬਖਸ਼ ਦੇਣ!
- ਪੇਂਡੂ-I : ਹਾਂ.... ਮੀਂਹ ਕਾਫੀ ਤੇਜ਼ ਹੈ। (ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖ ਕੇ) ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਏ। (ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ) ਬੱਦਲ ਘੁਲੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਅਜੇ ਹੋਰ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਏਗੀ। ਚਲੋ! ਆਪਾਂ ਚੱਲੀਏ... ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈਏ।
(ਚੇਲਾ-I ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-I : ਪਰ ਲੋਕ ਸਮਝਣਗੇ ਨਹੀਂ।... ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ... ਇਹ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਛਰ੍ਹਾਟੇ ਆ।... ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਵਿਸਾਹ?...ਬੰਨੇ ਨਾਲ ਬੰਨਾ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਏ... ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਮੀਂਹ।
- ਚੇਲਾ-II : ਫੇਰ?
- ਚੇਲਾ-I : ਅਜੇ ਹੋਰ ਘੜੀਸਣਗੇ। (ਰੋਂਦਾ ਹੈ)

- ਪੇਂਡੂ-I : ਹੈਂ! ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਓਹ?
- ਚੇਲਾ-I : ਹਰ ਕੋਈ ਕਾਹਲਾ ਏ... ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਘੜੀਸਣ ਲਈ। ਕੋਈ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦਾ ਏ ਤੇ ਕੋਈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ।
- ਚੇਲਾ-II : ਹਾਏ! ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ... ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਦੀ?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਇਸ ਧੂ-ਘੜੀਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਹੀ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇ। ਚੱਲੋ! ਸਾਰੇ ਚੱਲੀਏ। (ਦੋਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਫੜ ਕੇ) ਛੇਤੀ ਚੱਲੀਏ ਤੇ ਰੋਕੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।
- ਚੇਲਾ-I : ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ... ਮੈਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦਿਓ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਕਿਉਂ?... ਤੇਰਾ ਸੁਆਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਓਹ?
- ਚੇਲਾ-I : ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਉ ਭਗਤਾ!... ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਿਰਪਾ ਹੈ।... ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ... ਡੇਰੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਾਣ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ... ਭੋਲੇ ਨਾਥ...! ਮੈਂ
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੈਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਹੈ।... ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੀਂ ਮੁੜ ਆਇਆ ਏਂ?... ਤੇ ਹੁਣ ਇਥੋਂ ਹਿੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।
- ਚੇਲਾ-II : ਔਹ ਦੇਖੋ! ਮੀਂਹ ਘਟ ਗਿਆ ਏ। ਆਓ! ਚੱਲੀਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਈਏ।
(ਪੇਂਡੂ-II ਆਉਂਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹਾਂ... ਆਓ! ਤਪੇ ਨੂੰ ਲੈ ਆਈਏ। ਮੈਂ ਇਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਦਣ ਆਇਆ ਹਾਂ।... ਆਓ, ਲੈਣ ਚੱਲੀਏ। (ਰੋਂਦਾ ਹੈ) ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਬੇਲੀ ਨੂੰ।... ਪਰ, ਇਕ ਮੰਜਾ ਲੈ ਚੱਲੀਏ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਕੀ ਹੋਇਆ?
- ਚੇਲਾ-II : ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਹੈ?... ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਠੀਕ ਤਾਂ ਹਨ?
- ਚੇਲਾ-I : ਕੁਝ ਦੱਸ ਵੀ... ਭਗਤਾ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ... ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ, ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ... ਆਪਣੇ ਹੀ ਤਾਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਆਪੇ ਹੀ ਫਸ ਗਿਆ ਏ... ਤੇ ਫਸਿਆ ਵੀ ਅਜਿਹਾ...।
- ਚੇਲਾ-II : ਕੀ ਮਤਲਬ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਉਹਦੇ ਪ੍ਰਾਣ-ਪੰਖੇਰੂ ਉੜ ਗਏ ਨੇ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਉਫ... (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ ਬਗਲ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ)
- ਚੇਲਾ-II : (ਰੋਂਦਾ ਹੈ) ...ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ!

- ਚੇਲਾ-I : ਹਾਏ! ਸੁਆਮੀ ਜੀ!... ਤੁਹਾਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਕੌਣ ਸਹਾਰਾ? ਇਹ ਡੇਰਾ ਸੁੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਲੋਕੋ!... ਇਸ ਸੁੰਨੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਰੌਣਕ ਹੁਣ ਕੌਣ ਬਣੂੰ?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਓਏ ਤੂੰਹੀਓਂ ਬਣ ਜਾਈਂ ਰੌਣਕ ਡੇਰੇ ਦੀ! ਪਹਿਲਾਂ ਤਪੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਸਾਂਭ ਲਈਏ।
- ਚੇਲਾ-I : ਡੇਰੇ ਦੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਂਦੇ-ਜੀਅ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪ ਗਏ ਸੀ।
- ਚੇਲਾ-II : ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।... ਗੱਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ।
- ਚੇਲਾ-I : ਜੀਂਦਾ ਰਹੁ! ਬਰਖੁਰਦਾਰ! ਭਾਗ ਲਗੋ ਰਹਿਣ!
- ਪੇਂਡੂ-II : ਪਰ.. ਨਵੇਂ ਗੱਦੀਦਾਰ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਇਕ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਦੀ ਹੈ।
- ਚੇਲਾ-I : ਕੀ? ...ਤਲਵਾਰ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹਾਂ... ਜਿਹੜੇ ਖੇਤ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ ਉਥੇ ਨਵੇਂ ਗੱਦੀਦਾਰ ਨੂੰ ਘੜੀਸਿਆ ਜਾਏਗਾ।
- ਚੇਲਾ-II : ਹੈਂਅ!
- ਚੇਲਾ-I : ਨਾ! ਨਾ! ਨਾ! (ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਟੋਹਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : (ਸਾਂਗ ਲਾ ਕੇ) ਹਾਂ! ਹਾਂ! ਹਾਂ!... ਔਹ ਦੇਖ! ਲੋਕ ਏਧਰ ਨੂੰ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੈਨੂੰ ਘੜੀਸਣ।
- ਚੇਲਾ-I : (ਰੌਂਦਾ ਹੈ) ਮੈਨੂੰ?
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੂੰ ਹੀ ਤਾਂ ਅਸਲੀ ਚੇਲਾ ਏਂ!
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੂੰ ਹੀ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਦੀ ਰੌਣਕ ਏਂ!
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਜੀਂਦੇ-ਜੀਅ... ਜੁੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪ ਗਿਆ ਸੀ ਡੇਰੇ ਦੀ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੂੰ ਹੀ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਗੱਦੀਦਾਰ ਏਂ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਫਿਰ... ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਘੜੀਸਣਗੇ..., (ਚੇਲਾ-II ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ) ਇਹਨੂੰ ਨਹੀਂ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਔਹ ਦੇਖ.. ਔਹ ਦੇਖ... (ਉਹ ਡਰਦਾ ਇਧਰ ਉਧਰ ਨੱਸਦਾ ਹੈ)
- ਪੇਂਡੂ-I : ਲੋਕ ਨੱਸੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ।
- ਚੇਲਾ-I : ਹਾਏ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਬਚਾਓ! ਬਚਾਓ! (ਨੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

- ਪੇਂਡੂ-I : ਪਖੰਡੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ! ਕਿੰਨੇ ਖੇਖਨ ਕਰਦਾ ਆ ਇਹ!
- ਪੇਂਡੂ-II : ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ... ਪਾਖੰਡ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨਹੀਂ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਇਥੇ ਪੌਸ਼, ਡਰਾਵਾ ਜਾਂ ਲੋਭ-ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ...
- ਚੇਲਾ-II : ਸਗੋਂ ਨਿਮਰਤਾ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਤਿਆਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
(ਪੇਂਡੂ-III ਤੇ IV ਆਉਂਦੇ ਹਨ)
- ਪੇਂਡੂ-III : ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਅਸਲੀ ਚੇਲਾ?
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਭੋਲਾ ਨਾਥ!
- ਪੇਂਡੂ-II : ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਤੇ ਬੇਸਬਰੇ ਹੋ ਕੇ ਨੱਸ ਪਏ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਤਪੇ ਨੂੰ ਘੜੀਸਣ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਪਿੱਛੋਂ ਪਤੈ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਬੱਦਲ ਗਰਜਿਆ (ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ) ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਆਈ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕੀ... ਮੀਂਹ ਵਰਸਿਆ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਛਮ-ਛਮ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ... ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਲੰਮੀ ਔੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ... ਪਹਿਲੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਈ ਏ... ਉਹ ਵੀ ਭਰਵੀਂ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮਿਲਿਆ.... ਉਹਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝੀ ਏ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਹੁਣ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗਣਗੇ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ... ਕੁਝ...।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ ਏ।
- ਪੇਂਡੂ-III : (ਚੇਲਾ-II ਕੋਲ ਆ ਕੇ)... ਹਾਂ... ਤਪੇ ਦੀ ਜਾਨ ਗਈ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : (ਰੋਂਦੇ ਚੇਲੇ-II ਨੂੰ) ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ... ਤਪੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਨਰਾਜ਼ ਨੇ... ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਹੈਅ... ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਰਾਜ਼ ਨੇ? (ਪੇਂਡੂ-III ਤੇ IV ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ)
- ਪੇਂਡੂ-II : ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ... ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਏ...
- ਪੇਂਡੂ-I : ਖਾਨ ਰਜਾਦੇ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹਾਂ... ਖਾਨ ਰਜਾਦੇ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਕੀ ਹੋਇਆ... ਉੱਥੇ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ... ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ... ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ

- ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਹੈਂਅ! ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ।
- ਚੇਲਾ-II : ਗੁਰਦੇਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ...
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਪਿੱਠ ਕਰ ਲਈ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਹਾਂ...ਪਿੱਠ ਕਰ ਲਈ।
- ਚੇਲਾ-II : ਪਰ... ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਤਾਂ... ਗੁਰਦੇਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਨੇ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਸਮਝਾਉਣਾ ਪੈ ਸਕਦੈ...।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਸਮਝਾਉਣਾ? ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੋਂ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਅਸੀਂ ਗਲਤੀ ਛਾਂਟਣ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹਾਂ?
- ਪੇਂਡੂ-III : ਸਗੋਂ ਲੋਕ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਨੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਏ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਜੇ ਮੀਂਹ ਨਾ ਪੈਂਦਾ... ਕਾਲ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ...
- ਪੇਂਡੂ-I : ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨੇ ਸਨ...
- ਪੇਂਡੂ-III : ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਵਿਲਕਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੜਪਦੇ ਦੇਖ ਕੇ... ਸਾਡੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਨੂੰ ਕੜਵੱਲ ਪੈਣੇ ਸਨ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਘਾਹ ਪੱਠੇ ਦੀ ਥੁੜ ਕਾਰਨ... ਨਾਲੇ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ... ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ...।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਸੱਚਮੁਚ... ਅਸੀਂ ਉੱਜੜ ਜਾਣਾ ਸੀ...।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੱਸਦੇ ਰੱਖ ਲਿਆ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਏ... ਪਰ
- ਚੇਲਾ-II : ਪਰ... ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਜਾਨ ਗਈ ਏ।
- ਪੇਂਡੂ-III : (ਚੇਲਾ-II ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ) ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਤਪਾ, ਮਨ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਉਹ ਸਰਾਪ ਦਾ ਭੈਅ ਦੇ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦਾ ਸੀ।
- ਪੇਂਡੂ-I : ਅਸੀਂ ਬਥੇਰਾ ਸਮਝਾਇਆ... ਪਰ... ਉਹ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੇਂ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਇਹ ਉਹਦੀ ਗਲਤੀ ਸੀ।

- ਪੇਂਡੂ-III : ਉਹ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਦਾ ਸੀ... ਖਹਿੰਦਾ ਸੀ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ-ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਹਰ ਵੇਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।
- ਪੇਂਡੂ-I : (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ) ...ਉਹਦੀ ਹਉਮੈ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਲੈ ਬੈਠੀ।
- ਚੇਲਾ-II : ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਬਚਨ ਕੀਤੇ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ... ਤਪੇ ਨੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ। ... ਉਹਦੇ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ... ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਦੇ ਦੇਣੀ ਸੀ... ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਕਿਵੇਂ ਲੈ ਲਈ?
- ਚੇਲਾ-II : ਵਾਹ! ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ! ਵਾਹ! ਮੇਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ... ਵਾਹ!
- ਪੇਂਡੂ-I : ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਕੁਝ ਨਹੀਂ? ...ਬੱਸ ਮਾਫੀ ਮੰਗਦਿਆਂ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬਖਸ਼ ਦਿਓ। ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਹਾਂ। ਦਾਤਾ! ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਪਰ... ਤਪਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੇਠੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ.. ਅਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ।
- ਚੇਲਾ-II : ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ... ਇਹੀ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਪੇਂਡੂ-I : (ਚੇਲਾ-II ਨੂੰ) ...ਤੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਤੇਰੇ ਨਿਰਛਲ ਮਨ ਦੀ ਵੀ ਚੰਗਿਆਈ ਝਲਕਦੀ ਹੈ ...ਬੇਟਾ!
- ਪੇਂਡੂ-II : ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤਪਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ।
- ਪੇਂਡੂ-III : ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਸੱਚ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਲਈ ਕੀਤਾ।
- ਪੇਂਡੂ-IV : ਉਸ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਕੀਤਾ... ਜੋ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।
- ਪੇਂਡੂ-II : ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨਿਆ ਨਹੀਂ... ਸਗੋਂ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਕਿਹਾ।
- ਚੇਲਾ-II : ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?
- ਪੇਂਡੂ-II : ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵੱਲ ਚਿਹਰਾ ਘੁਮਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਤੁਹਾਡੇ

ਵਿਚ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਵਰਗਾ ਜਿਗਰਾ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੇਠੀ ਸਹਿਣੀ ਪਵੇ!”

ਪੇਂਡੂ-I : ਵਾਹ! ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਕਿੱਡੀ ਉੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ!

ਚੇਲਾ-II : ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਰਜਾ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਸੇਵਕ ਹਰ ਗਲਤੀ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਆਓ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰੀਏ।

ਪੇਂਡੂ-III : ਵਾਹ! ਸੱਜਣਾ ਵਾਹ!

ਪੇਂਡੂ-IV : ਸਦਕੇ ਤੇਰੇ!

ਪੇਂਡੂ-II : ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੇਂਡੂ-I : ਕੀ?

ਪੇਂਡੂ-II : ਇਕ ਤੇ ਤਪੇ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੂਜਾ, ਉਹਦੇ ਨਮਿਤ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ, ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਬਚੋ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਵਿਚ ਰਹੋ।

ਸਾਰੇ : ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ! ਧੰਨ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ!

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਣਾ

-ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ*

ਆਖਿਆ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ। ਬਣ ਗਿਆ ਬੰਦਾ ਹੁਣ ਕੋਲ ਸਾਡੇ ਆ ਕੇ। ਫਾਲਤੂ ਪਾਖੰਡ ਸਾਰੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿਆਗ ਤੂੰ। ਸਾਂਭਣੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਗ ਤੂੰ। ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪੱਟਣੀ। ਫੇਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਖੱਟਣੀ। ਭੁੱਲ ਜਾਈਂ ਬੰਦਿਆ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਰਾਗ ਤੂੰ। ਸਾਂਭਣੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਗ ਤੂੰ। ਸੂਬੇ ਸਰਹੰਦ ਬੜਾ ਜੁਲਮ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ 'ਚ ਚਿਣਾਇਆ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਨਾ ਉਹ ਸਮਝੀਂ ਸੁਭਾਗ ਤੂੰ। ਸਾਂਭਣੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਗ ਤੂੰ। ਵੱਡੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਵਿਚ ਚਮਕੌਰ ਦੇ। ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਤੂੰ ਸੁਣੀਂ ਨਾਲ ਗ਼ੌਰ ਦੇ। ਬਾਲ ਦੇਣੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਉਹ ਚਰਾਗ਼ ਤੂੰ। ਸਾਂਭਣੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਗ ਤੂੰ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਦੇਖ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਘੱਲ ਨੇ। ਆਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਨੇ। ਡੰਗਣਾ ਏ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣ ਕਾਲਾ ਨਾਗ ਤੂੰ। ਸਾਂਭਣੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਾਗ ਤੂੰ।

* ਵਾਰਡ ਨੰ: ੨੩, ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ, ਖੰਨਾ-੧੪੧੪੦੧ (ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ-ਜਥੇ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਛੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਭਾਗ ਲਿਆ

ਗੁਰਾਇਆ, ੧੦ ਅਗਸਤ- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਨਰਥੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸਕੀਏ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸੰਗ ਜੀ ਢੇਸੀਆਂ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਗ੍ਰੰਥੀ/ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਮਤਿ-ਦੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅੰਧੇਰ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ, ਡੇਰੇਵਾਦ ਦੇ ਖਾਤਮੇ, ਸਮਾਜਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਾਲਵਾ, ਦੁਆਬਾ ਤੇ ਮਾਝੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਧਰਮ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਥੇ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨਾਂ ਤੇ ਉਦਮ ਸਕਦਾ ਫਿਲੌਰ ਹਲਕੇ ਦੇ ੬੦੦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ੍ਰੰਥੀ/ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਲ-ਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਲਾਲਚੀ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਵਿਉਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਵੇਗੀ।

ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ/ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵਿੱਦਿਆ/ਸੰਥਯਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣਕ ਗਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ

ਸਹੀ ਅਰਥ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੁਕਾਂ ਬੋਲ ਕੇ ਸ਼ੁਧ ਉਚਾਰਣ ਲਈ ਕੈਂਪ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੌ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਦੋ ਸੌ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਣ 'ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਡੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਥਿਆ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ/ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਸੰਥਿਆ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ/ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਹੁਪੱਖੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਪੱਖੀ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਪਕੜ ਇਕ ਚੰਗੇ ਡਾਕਟਰ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੰਸਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੌਰਸ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਜਨਕ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੌਰਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਫਿਲਾਸਫੀ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਚਿਰੋਕਣੀ ਮੰਗ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਿਆਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੂਰ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੀਟਾ: ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਲਜ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਹੱਦੀ ਬਸਤੀ ਸ਼ੇਖ ਜਲੰਧਰ, ਭਾਈ ਗੁਰਭਾਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਵੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਚੌਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਲਈ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੂਝਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲੋਹੀਆਂ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਬੀਬੀ ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ ਪਾਸਲਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸੰਗ ਜੀ ਢੇਸੀਆਂ, ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੌ ਸਾਹਿਬ

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪੰਜਵੀਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਉਦਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੱਲੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਗਿਆਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸੈਟ ਤੇ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਪੁੱਜੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਉੱਚ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਸਨਾਮਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਵਿੰਗ ਬਣੇਗਾ-ਜਥੇ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ੩੧ ਅਗਸਤ- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇਕ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੰਗ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅੱਜ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਵਿਰਾਸਤ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ. ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ

ਸਕੂਲ ਆਫ ਪਲੈਨਿੰਗ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸ. ਅਜੇਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਚਕੂਲਾ, ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ, ਸ. ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ, ਸ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡੀ: ਸਕੱਤਰ, ਸ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਗਲਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜੀਆ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬੁੰਗਾ ਤੇ ਮਿਨਾਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਜੋ ਜੂਨ ੧੯੮੪ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਗੋਲਿਆਂ-ਬਰੂਦ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਹਿਲੀ

ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੁੰਗਾ ਰਾਮਗੜੀਆ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ, ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਦੀ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਤੇ ਨਕਾਸ਼ੀ ਆਦਿ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਵਿੰਗ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਮਗੜੀਆ ਬੁੰਗਿਆਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸਰਬ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਕਮੇਟੀ ਬਣੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਮਗੜੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ

ਜਲਦ ਢੁਕਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਮਗੜੀਆ ਬੁੰਗਿਆਂ ਦੀ ਮਾਹਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ. ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਰਸੇਵਾ ਵਾਲਿਆਂ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਨਕਸ਼ੇ (ਡਰਾਇੰਗਾਂ) ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਬਣਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਵਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਕੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਣਗੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਬਣਨ ਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇਵੇਗਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਜਥੇ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਨਿੰਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ੩ ਸਤੰਬਰ- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ 'ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ' ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸ. ਰਤੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੀਕ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਨ ਦੌਰਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਫਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪੀ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਤਨ 'ਚ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਜਲਾਲਤ ਭਰਿਆ ਅਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਸੰਬੰਧਤਾਂ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਥੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ 'ਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਸਾਈਜ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਨ 'ਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਇਕ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਜੋਹਨਸਬਰਗ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸ. ਰਤੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੀਕ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਵਲੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਰਤੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਨ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਫ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ. ਰਤੇਸ਼ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ 'ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ' ਦੀ ਉਡਾਨ ਛੱਡ ਕਿਸੇ ਹੋਰ 'ਕਿੰਗ ਫਿਸ਼ਰ' ਨਾਮ ਦੀ ਏਅਰ ਲਾਈਨ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵਤੀਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਤੇ ਰੋਹ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੂਹ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁੜ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਆਵੇ।

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ : ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ

ਮੋਗਾ, ੧੯ ਅਗਸਤ- ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਡੇਰਾਵਾਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾ ਕੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਰਹੇ

ਹਨ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਸ ਭੇਂਟ-ਵਾਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਪੁਰਾਣੇਵਾਲਾ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਆਪਸੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਪ

ਦਾ ਘੜਾ ਭਰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਾਧ ਦਾ ਵੀ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਘੜਾ ਭਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਜੋ ਜਾਬਤੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਉਠ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵੱਲ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮੀ-ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ

ਸਿਰਸਾ, ੧੯ ਅਗਸਤ- ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਮੀ-ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦਾ ਅਸਲੀ ਚਿਹਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਦਾਨ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵੇ ਕਿੰਨੇ ਝੂਠੇ ਹਨ ਇਹ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਲਈ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਮੰਗੀ

ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਕੋਢੀ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਰੋੜਾਂ ਖਰਬਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਵਿਚ ਲਈ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਟਾਮ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਚੂਨਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕਈ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੋਣ ਦੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ

ਗਈ ਸੀ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਬੇਗੂ ਅਤੇ ਨੇਜੀਆਖੇੜਾ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ੭੫੬ ਕਿੱਲੋ ਜ਼ਮੀਨ ਡੇਰੇ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ੨੦੦੪ ਤੋਂ ੨੦੦੬ ਤੱਕ ਲਈ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਲੱਗਭਗ ੧੧੬ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅਸਟਾਮ ਡਿਊਟੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ ਧੌਕੇ ਨਾਲ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੋ ਚਾਰ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਦਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਿਸੇ ਭਾਅ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਹੋਏ ਸੌਦੇ ਤੋਂ ਰਕਮ ਘੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਸਟਾਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਉਂ ਦਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਇਕ ਵੱਖ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨੇ ਅਸਟਾਮ ਡਿਊਟੀ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਵਿਚ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਚੂਨਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਖੁਦ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੱਚਾ ਹੈ?

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੱਗੜੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ੧੩ ਅਗਸਤ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ

ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੱਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਰੰਭ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੱਗੜੀ 'ਤੇ ਲਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ

ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਲੱਗ ਪਹਿਚਾਣ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ

ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਪੱਗੜੀ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ 'ਚ ਇਕ ਕੇਸ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗੁ: ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਸਮੇਂ ਮਿਤੀ ੫-੭-੦੭ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ੪੯ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਗਰਨਾ ਸਾਹਿਬ ਬੈਦਲ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਮੈਨੇਜਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗਰਨਾ ਸਾਹਿਬ ਬੈਦਲ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ ੧੬-੮-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੧੩੦ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਥੇ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੌਰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਜਥੇ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਜਥੇ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਰਨਪੁਰ ਆਸਨਸੋਲ (ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ) ਵਿਖੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ

ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੰਗੀਆਣਾ ਇੰਚਾਰਜ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਵੱਲੋਂ ੧, ੨ ਅਤੇ ੩ ਮਾਰਚ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਰਨਪੁਰ ਆਸਨਸੋਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ੧੫੦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰਮਤਿ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੂਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਬਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਗਧਰ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੰਗੀਆਣਾ ਇੰਚਾਰਜ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਟਰੇਚਰ ਅਤੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸਹਿਡੋਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਖੇ ੨੫ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੰਡਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਨਕ ਮਤਾ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ੧੭, ੧੮ ਅਤੇ ੧੯ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ੬੪ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਹਲਕੁਆਨੀ ਨੈਨੀਤਾਲ, ਉਤਰਾਂਚਲ ਵਿਖੇ ੧੯ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਾਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ੨੫ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ ਕਿਨਾਵਲੀ ਉਤਰਾਂਚਲ ਵਿਖੇ ੬੭ ਪ੍ਰਾਣੀ; ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬਰੇਲੀ ਵਿਖੇ ੩੯ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ। ਭਾਈ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਰਸਲ ਪਾਰਸਲ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਧੀਨ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਵੱਲੋਂ ਜੋਧੇਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਾਮਪੁਰ ਨੂੰ ਸੈਂਟਰ ਮਿਥ ਕੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮਿਤੀ ੧੬ ਜੂਨ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਜੋਧੇਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਏ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ੮੦ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਲੜ ਲਾਇਆ। ਹਲਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਸੁਖਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਦੀਆਂ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਪਿੰਡ ਸਾਦੁੱਲਾਪੁਰ ਸਿੰਘਾਂ, ਪਿੰਡ ਲੋਦੀਪੁਰ ਸੇਵਨ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸੰਭਾਉਲੀ, ਬਰਾਲ, ਖੁਦਾਦੀਆ, ਸੁਆਵਾਲਾ, ਅਹੀਰਪੁਰਾ ਅਤੇ ਮੋਰ ਮਿਲਕ ਮਾਛਰਾ ਲਈ ਮੈਟੀਰੀਅਲ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਚਾਰ-ਰੋਜ਼ਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੇ' ਲਹਿਰ ਤਹਿਤ ਜਥੇ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਹਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਫਗਵਾੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ ੧-੮-੨੦੦੭ ਤੋਂ ੪-੮-੨੦੦੭ ਤਕ ਚਾਰ-ਰੋਜ਼ਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ, ਅਖੰਡ ਪਾਠੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਲਈ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ' ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੈਂਪ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਗੁਰਭਾਗ ਸਿੰਘ ਚੌਤਾ, ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ ਕਰਨਾਲ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਥਿਆ ਕਰਾਈ, ਜੋ ਕੈਂਪ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਦਿਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਥਿਆ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਂਪ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਦਿਨ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕੈਂਪ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਮੌਕੇ ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਕੱਤਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਾਕੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੂਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ ਨੇ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਲੈਕਚਰਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਗ੍ਰੰਥੀ-ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ੨੦੦ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਏ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ ਢਾਡੀ ਜਥਾ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਾਤਰੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸ. ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ (ਕਪੂਰਥਲਾ) ਤੋਂ ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੧੪-੭-੦੭ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੬੧ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਮਿਤੀ ੧੨-੮-੦੭ ਨੂੰ ੭੫ ਪ੍ਰਾਣੀ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜੇ।

ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ (ਸੰਗਰੂਰ) ਤੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੧੪-੪-੦੭ ਨੂੰ ੯੧ ਪ੍ਰਾਣੀ, ੩੦-੫-੦੭ ਨੂੰ ੧੧ ਪ੍ਰਾਣੀ, ੧-੬-੦੭ ਨੂੰ ੨੪ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ੧੫-੭-੦੭ ਨੂੰ ੬੬੦ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮੋਂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮੋਂ ਸਾਹਿਬ (ਜਲੰਧਰ) ਤੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੭-੭-੦੭ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੬੫ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਗੁ: ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਮਾਛੀਵਾੜਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਤੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੧੪-੪-੦੭ ਨੂੰ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੧੨੭ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ੧੭-੪-੦੭ ਨੂੰ ੨੦ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਪਿੰਡ ਜਫ਼ਰਵਾਲ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਊਂਟਸ ਕਲਰਕ ਆਡਿਟ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੧-੯-੦੭ ਨੂੰ ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਫ਼ਰਵਾਲ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਪਿੰਡ ਜਫ਼ਰਵਾਲ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ੩੬੨ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸੰਗ ਜੀ ਢੇਸੀਆਂ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛਾਪਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ ੧੬-੮-੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸੰਗ ਜੀ ਢੇਸੀਆਂ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ੨੭੩ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੋ ਲਹਿਰ ਤਹਿਤ ਮਹਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢੀ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੋ’ ਲਹਿਰ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੇਜਾ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਮਹਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁੱਜੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ੭੭੮ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟਾ ਰਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ

ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੋ’ ਮੁਹਿੰਮ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਅਰੰਭੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਹੀ ਹਲਕਾ ਡੇਹਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ, ਚੰਦੂ ਸੂਜਾ, ਮਲਕਵਾਲ, ਖਜਾਨੇ ਕੋਟ, ਪੰਨਵਾਂ, ਲਾਲੇ ਨੰਗਲ, ਵੀਲੂ, ਝੰਜੀਆਂ, ਡੋਗਰ, ਖੂਸਰ, ਕੋਟਲੀ ਵੀਰਾਂ, ਰਸੂਲਪੁਰ, ਹਵੇਲੀਆਂ, ਟਾਹਲੀ, ਨੰਦਿਆਂਵਾਲ, ਅਲਾਵਲਵਾਲ, ਮਾਲੇਵਾਲ ਵਿਖੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਨਾ ਕੱਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਕੱਤਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ (ਫਲਾਇੰਗ) ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਗਮ ਪਿੰਡ ਝੰਗੀ ਤੋਂ ੨੯ ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਿ: ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੂਰ, ਗਿ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬੰਬ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਗਿ: ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਖੋਦੇਵਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਭੰਗਾਲੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਸ. ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਰਮੂਵਾਲ ਮੈਨੇਜਰ ਤੇਜਾ ਕਲਾਂ, ਗਿ: ਰਣਪੀਰ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਡੇਹਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਲੇਵਾਲ, ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੇਨੰਗਲ, ਸ. ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਹਰਦੇਵਵਾਲ, ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਨਵਾਂ, ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਠਿਆਲਾ, ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਕੋਸਰਾਂ, ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਗਾਜੀਨੰਗਲ, ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸ. ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੂਲੇਵਾਲ, ਸ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੁਗਨੂੰ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਬ-ਆਫਿਸ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਹੀਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਮਿਤੀ ੨੯-੬-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਪਾਤੜਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ) ਵਿਖੇ ੪੫੦ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸਬ-ਆਫਿਸ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਢਾਡੀ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਕਵੀਸ਼ਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾਟਕ ‘ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ’, ‘ਪਾਖੰਡੀ ਬਾਬੇ’, ‘ਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ’, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ੧੦ ਦਿਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਏ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤਾਂ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਗਤਾਂ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਪਾਖੰਡੀ

ਸਾਧਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਾਣੇ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ, ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਪਤਿਤਪੁਣੇ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਗਿ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸਬੰਧੀ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪਤਿਤਪੁਣੇ, ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਕੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਲੜ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਿਸ਼ੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤੜਾਂ ਮੰਡੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਮੈਨੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ, ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ., ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ, ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ.ਈ., ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਜੀਤ, ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੇਵਾ ਮਿਸ਼ਨ, ਸ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਿਉਣ ਪੁਰਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਪਾਤੜਾਂ ਮੰਡੀ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੇਜਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸੇ ਵਹੀਰ ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਮਿਤੀ ੩੦-੬-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮੋਰ ਜੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ੫੦ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਮਿਤੀ ੧-੭-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਇਸ ਵਹੀਰ ਸਮੇਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗੰਗਾਨਗਰ ਅਤੇ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿੱਥੇ ੪੨੫ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਵਿਖੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ, ਸ. ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਐਡੀ. ਚੀਫ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੁੜ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਪਰੰਤ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਇੰਚਾਰਜ ਸਬ-ਆਫਿਸ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਵਹੀਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਪੁਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਲੜ ਲੱਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧ ਬਾਰੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ ੨੦ ਪ੍ਰੇਮੀ-ਪਰਵਾਰ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੜ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀਰਾਂ ਨੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਡਾਕਟਰ ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਡੀ. ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਅਰਜਨਸਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਭਾਈ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਸਮੇਂ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਬ-ਆਫਿਸ ਦਾ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੇ ਕੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਪਰੰਤ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ੧੫ ਜੁਲਾਈ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈਂਡ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਉੱਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਦਿਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਪਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਪੁਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ, ਢਾਡੀ ਸਿੰਘਾਂ, ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਿਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ੧੫ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਉਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮੇਂ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਰੇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ-ਲੇਵਾ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲਿਆਂ, ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂਵਾਸ ਵਿਖੇ ਸ. ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਹਿਣੀਵਾਲ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ ੬-੭-੦੭ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਥੇਦਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਕਾਰ ਫ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਟਰੇਚਰ, ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ੫੭੦ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ, ਪਾਖੰਡੀ ਦੰਭੀ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨੌਜੁਆਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਹਿਤਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਲੜ ਲੱਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਾਧ ਨੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਗਲੀਆਂ-ਸੜੀਆਂ ਮੂਲੀਆਂ ਅਤੇ ਆਲੂ-ਗੰਢੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਹਿ ਕੇ ਵੇਚਣੇ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੈ ਕਿੱਥੋਂ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਬੂਠ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪਰ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਪਾਪ ਦਾ ਬੇੜਾ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਤਾਂ ਡੁੱਬਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪਾਪੀ ਉੱਪਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਸੱਚ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਡੁੱਬ ਮਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ, ਉਵੇਂ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਕਲਗੀ ਲਗਾ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ-ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸ ਭੇਸ ਵਿਚ ਫੋਟੋਆਂ ਲਗਵਾਈਆਂ, ਆਪਣੇ ਰੋਡੇ-ਭੋਡੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੁਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੰਭੀ ਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਵਲੂਧਰੇ ਗਏ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ। ਦੂਸਰਾ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਖੰਡੀ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਰਾਬਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਬੂਠੇ ਬੰਦੇ ਵਾਂਗ ਡਰਾਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਆਫ਼ੀਆਂ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਿਆ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਮਰਹੱਟੇ ਵਰਗੀ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਆਫ਼ੀ ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਾਂ? ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਸਿੱਖੀ ਮਰਯਾਦਾ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬੋਲ-ਬਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਮੱਸਾ ਰੰਘੜ, ਭਾਵੇਂ ਅਬਦਾਲੀ, ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ, ਭਾਵੇਂ ਵਜੀਦਾ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ (ਐਰਾ ਗੈਰਾ ਨੱਥੂ ਖੈਰਾ) ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਹੁਣ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਵਿਚਾਰ, ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ-ਪੀਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਪਰੋਕਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋਣੀਆਂ

ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਾਰ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਚੀਂ। ਫਿਰ ਤੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਨੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦੇਣ, ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼, ਜਾਤੀ ਤੌਰ 'ਪੁਰ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸੌਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਦੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ, ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧ ਵਰਗੇ, ਘਟੀਆ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਕੁਕਰਮੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਪਰੰਤ ਗਿ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੈ ਪੁਰਾਤਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਅਵਸਰ ਸਮੇਂ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਐਮ.ਪੀ.) ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਯਾਦ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਬਣ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਆੜੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ. ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਿਣੀਵਾਲ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ, ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਮਾਣਯੋਗ ਜਥੇ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗਿ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸਬ-ਆਫਿਸ, ਸਾਰੇ ਢਾਡੀ ਜਥਿਆਂ, ਭਾਈ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਨੌਲਾ, ਅੰਤਿੰਗ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ ੧੧੦੦੦/- ਰੁਪਏ

(ਅੱਖਰੀਂ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ) ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾਉ, ਮੋਮੈਂਟੋ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਤਵੰਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਿਤੀ ੧੪-੭-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਵੀਂ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗੁ: ਬਹਿਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਵੀਂ ਵਿਖੇ ਭਾਰੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ (ਸੰਗਰੂਰ) ਅਤੇ ਗੁ: ਬਹਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ੮੨੫ ਅਤੇ ੫੨੫ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਹਿਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਦੋਨੋਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ੧੦-੧੫ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਡੀ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾਟਕ ਵਿਖਾਏ ਗਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘਰਾਂਚੇ, ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਭੜੋ, ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਲਵਾਨ, ਸ. ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ, ਸ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਭਾਈ ਮੰਗਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਘਰਾਂਚੇ ਦੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫੱਗੂਵਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰਕਲ ਜਥੇਦਾਰ, ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ, ਬਾਬਾ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾ ਵਾਲੇ, ਬਾਬਾ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਝੀਵਾਲਾ, ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫੱਗੂਵਾਲਾ, ਭਾਈ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ, ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਝੀ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸ. ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲੋਅਰਖ, ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੱਲੇਦਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ।

ਮਿਤੀ ੧੪-੭-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਹਿਰ ਸਾਹਿਬ (ਪਟਿਆਲਾ) ਵਿਖੇ ਭਾਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ੪੭੫ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਕਾਰ ਭੇਟਾ ਰਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਧਾਰਮਿਕ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ।

ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਗਿ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸਬ-ਆਫਿਸ, ਉਪਰੰਤ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਫਸੀਲ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ। ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ

ਰਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਹਰਿਆਉ ਨੇ ਰਸਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ, ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਵਰਤਾਰੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵੀ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੜ੍ਹੀ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਪੁਰ ਪੁੱਜੇ ਸਨ, ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਮਿਤੀ ੧੫-੭-੦੭ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਸੀ ਉਥੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਫਫੜੇ ਭਾਈਕੇ (ਮਾਨਸਾ) ਵਿਖੇ ਵੀ ਇਹੀ ਤਾਰੀਕ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ੧੫ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਗਏ।

ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮਿਤੀ ੬-੭-੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਫੜੇ ਭਾਈਕੇ ਵਿਖੇ ਹੋਈ, ਦੂਜੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਿਤੀ ੧੦-੭-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੂਲੀਸਰ ਕੋਟ ਧਰਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬੁਢਲਾਡਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਟੰਵੀਂ ਭੀਖੀ ਵਿਖੇ ਭਰਵੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੂਲੀਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਧੀ ਬਣਨ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਪਤਿਤਪੁਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੂਲੀਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਿਆ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਲਵੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਬੇਗੁਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿੱਕਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੋਂ ਹਰੇਕ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ੧੫ ਜੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜੋ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਇਸ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਫੜੇ ਭਾਈਕੇ ਵਿਖੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰ ਕੇ

ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਮਾਰਗ ਹੈ।

ਉਪਰੰਤ ਸ. ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਨਸਾ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਫੜੇ ਭਾਈਕੇ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮੇਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਢਲਾਡਾ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ।

ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਤ ਭਰਪੂਰ ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਖੰਡੀ ਸਿਰਸੇ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਵਾਵੇਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦਾ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਾ ਲੜਾਉਂਦਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੁਢਲਾਡਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਖੇ ਇਸ ਵਹੀਰ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਆਲਪੁਰਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਬੁਢਲਾਡਾ, ਸ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖੂਵਾਸੀਆ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ, ਸ. ਚਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਾਉਂ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ, ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇਦੜਾ, ਮਾਸਟਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੱਲੀ, ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਪਿੰਡ ਬਰ੍ਹੇ, ਸ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖੁਡਾਲ, ਸ. ਹਰਕਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇਦੜਾ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਗਤ ਬੋਹਾ ਸਰਕਲ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸ. ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨਗੜ੍ਹ ਬਰੇਟਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ। ਸ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਬੁਢਲਾਡਾ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਦਿਨ ਸਰਕਲ ਭੀਖੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਵੀਂ ਭੀਖੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਢਾਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘੋੜੇਵਾਲਾ, ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੁਰਜਹਰੀ, ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੱਪੀਆਣਾ, ਸ. ਚਤਿੰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਾਉਂ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸਬੰਧੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ੧੫-੭-੨੦੦੭ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਫੜੇ ਭਾਈਕੇ ਵਿਖੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ. ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ, ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ, ਸ. ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਲ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੋ’ ਲਹਿਰ ਤਹਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੋ’ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਦੁਆਬਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਹੀਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹਲਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਹਦ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਿਤੀ ੧੫-੭-੦੭ ਤੋਂ ੧੨-੮-੦੭ ਤਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਛੇਵੀਂ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੱਲ੍ਹਾਂ, ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਹੀਰ ਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਹੀਰ ਨੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟਾ ਰਹਿਤ ਲਿਟਰੇਚਰ ਅਤੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ, ਜੰਤਰੀਆਂ ਆਦਿ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ੧੨-੮-੦੭ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ੧੦੫ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਕਾਰ ਭੇਟਾ ਰਹਿਤ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮੈਨੇਜਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ. ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਾਰ ਸਖਾਈ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੋ’ ਲਹਿਰ ਤਹਿਤ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜੋ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ ਸਿੰਘ ਸਜੋ’ ਲਹਿਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਗਿ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਬ-ਆਫਿਸ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਦਫਤਰ ਰਾਹੀਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੇ:

ਮਿਤੀ	ਅਸਥਾਨ	ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
੨-੭-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਰਾਣੀਵਾਲਾ (ਮੁਕਤਸਰ)	੪੫੦
੬-੭-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂਵਾਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ	੫੭੦
੭-੭-੦੭	ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ)	੬੬
੮-੭-੦੭	ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ)	੪੧

੧੪-੭-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ)	੧੫੦
੧੪-੭-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ੯ਵੀਂ ਪਿੰਡ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ (ਸੰਗਰੂਰ)	੭੪੪
੧੪-੭-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ੯ਵੀਂ ਬਹਿਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਬਹਿਰਜੱਸ (ਪਟਿਆਲਾ)	੨੨੫
੧੫-੭-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ)	੫੮੦
੧੫-੭-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਫਫੜੇ ਭਾਈਕੇ, ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਜੀ (ਮਾਨਸਾ)	੨੨੦੦
੨੧-੭-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਬਲੋਚ ਕੇਰਾ, ਮੁਕਤਸਰ	੭੫੦
੨੨-੭-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ)	੬੫
੨੯-੭-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ)	੩੩
੩੦-੭-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਾਜੀਰਤਨ ਸਾਹਿਬ ਬਠਿੰਡਾ	੬੫

ਕੁੱਲ ੫੯੩੯

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਅਤੇ ਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ) ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ

ਸ. ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸਬ-ਆਫਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹੀਨਾ ਅਗਸਤ ੨੦੦੭ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

ਮਿਤੀ	ਅਸਥਾਨ	ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
੩-੮-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਬੋਲਾਂਵਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ (ਰਾਜਸਥਾਨ)	੯੫
੩-੮-੦੭	ਗੁ: ਗੋਸਾਈਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ੧੦ਵੀਂ ਪਿੰਡ ਪਥਰਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੭੫
੫-੮-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ	੭੫
੫-੮-੦੭	ਗੁ: ਗੁਰੂਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ੧੦ਵੀਂ ਪਿੰਡ ਕੋਟਸ਼ਮੀਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੭੩
੫-੮-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਮੰਗਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ	੩੦੦
੭-੮-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਨਰੂਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੧੩੫
੯-੮-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਬੁਈਆ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	੪੭
੧੦-੮-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ	੩੦
੧੨-੮-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ	੨੫੦
੧੪-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਰੇਟਾ ਮੰਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ	੨੬੫
੧੪-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਮਣੀਆਂ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਕਤਸਰ	੪੨੫
੧੬-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਝਿੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਕਾਂਬਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ	੧੬੦
੧੬-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਪੱਕਾ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੭੧
੧੭-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ	੧੨੫
੧੮-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਦੁਗਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ	੨੨੦
੧੯-੮-੦੭	ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ	੮੦

੧੯-੮-੦੭	ਟਿਕਾਣਾ ਭਾਈ ਜਗਤਾ ਜੀ ਗੋਨਿਆਣਾ ਮੰਡੀ	੧੨੫
੧੯-੮-੦੭	ਗੁ: ਦਸਮੇਸ਼ ਸਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਦਾਦੂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਰਸਾ	੯੦
੨੦-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਢਿਪਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੨੦੦
੨੧-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਈਵੀਂ ਪਿੰਡ ਮੋੜ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੧੨੫
੨੨-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਪਹਿਲੀ ਪਿੰਡ ਤਖਤੂਪੁਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਗਾ	੯੦੦
੨੩-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਫੁਲੇ ਮਿੱਠੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੭੫
੨੪-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਰੂਰ	੧੨੫
੨੬-੮-੦੭	ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ	੬੫
੨੬-੮-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਈਵੀਂ ਪਿੰਡ ਨਥਾਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ	੪੫
੨੭-੮-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ਈਵੀਂ ਬੁਢਲਾਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ	੧੦੫
੨੮-੮-੦੭	ਗੁ: ਹਾਜੀਰਤਨ ਸਾਹਿਬ ਪਾ: ੧੦ਵੀਂ ਬਠਿੰਡਾ	੩੫
੨੯-੮-੦੭	ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਿਵਸ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ	੨੦
੩੦-੮-੦੭	ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਿਵਸ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ	੧੦੦
੩੧-੮-੦੭	ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਡੱਬਵਾਲਾ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	੭੬

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ

ਭਾਈ ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹੀਨਾ ਅਗਸਤ ੨੦੦੭ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

ਮਿਤੀ	ਅਸਥਾਨ	ਪ੍ਰਾਣੀ
੧-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ	੧੫੪
੫-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ	੧੮੮
੮-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ	੧੯੪
੧੨-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ	੧੮੨
੧੨-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ	੭੪
੧੪-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਮਨੀਆ ਵਾਲਾ (ਲੰਬੀ) ਮੁਕਤਸਰ	੪੨੫
੧੫-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ	੧੯੭
੧੬-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਠੱਠਾ ਪਾ: ਈਵੀਂ (ਜ਼ੀਰਾ)	੩੭੩
੧੬-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ	੩੬੫
੧੭-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਪੰਡੋਰੀ ਵੜੈਚ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)	੨੫੦
੧੮-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਠੱਠਗੜ੍ਹ (ਤਰਨਤਾਰਨ)	੨੮੩
੧੯-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ	੨੨੯
੨੧-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਲਾਖਣਾ (ਪੱਟੀ)	੩੦
੨੨-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ	੧੬੫
੨੨-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਪਧਾਸ ਕਪੂਰਥਲਾ	੭੫

੨੩-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਯਮਨਾ ਨਗਰ (ਹਰਿਆਣਾ)	੧੨੫
੨੬-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ	੧੯੩
੨੬-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੇਜਾ ਕਲਾਂ	੭੭੮
੨੮-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ	੨੩
੨੮-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਮਰਹਾਣਾ ਮੱਥੂ	੬੫
੨੯-੮-੦੭	ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ	੧੭੪
੩੧-੮-੦੭	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਿੰਡ ਡੱਬਵਾਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	੭੦

ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੰਗੀਆਣਾ ਇੰਚਾਰਜ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ ੨-੯-੦੭ ਤੋਂ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਾਸਾਰ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਮਿਤੀ ੨-੯-੦੭ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਟੁਟਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ੨੧ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮਿਤੀ ੪-੯-੦੭ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭਗਵਾਨਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿਖੇ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਬਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦਗਾਰ ਭਾਈ ਘਨੂਈਆ ਜੀ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਟਾਫ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡ ਰਝੌੜਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯਾਦਗਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਲਈ ਅਥਾਹ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੰਗੀਆਣਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਮਿਤੀ ੫-੯-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸਿਆਮਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿਖੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਣੀ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਮੋਨੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਸਿੰਘ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮਾਧਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਨਾਮ ਰਖਵਾ ਕੇ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

ਸੇਵਾ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਿਤੀ ੬-੯-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਪਾਵਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲੋਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਇਕੱਤਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੰਗੀਆਣਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਸੰਗਤ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ੩੫੦ ਬੱਚੀਆਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਆਪਕਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡ ਸਾਦੁਲਾਪੁਰ ਬਾਂਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੇਰਠ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਕਰੀਬਨ ੫੦ ਬੱਚੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭੋਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੋਥੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਅਤੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮਿਤੀ ੭-੯-੨੦੦੭ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮਾਣਕਚੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿਖੇ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਪਰਵਾਰ ਸ. ਬਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਚੁਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਰੱਖਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ, ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡ ਅਖਾਪੁਰ ਵਿਖੇ ਚੌਧਰੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਦਾਨ ਦਿੱਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਵੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਇੰਸ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੰਗੀਆਣਾ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਇਆ। ਮਿਤੀ ੯-੯-੦੭ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਜੋ ਕਿ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੁੜ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲੰਬੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਖੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟਸ ਕਲਰਕ ਭਾਈ ਬ੍ਰਿਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਭਾਈ ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਜਥਾ, ਭਾਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਜੇਠੂਵਾਲ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਗਈ। ■

ਗੋਲਡਨ ਆਫਸੈੱਟ ਪ੍ਰੈਸ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸ. ਹਰਬੋਅੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਤੇ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਨੇ ਛਪਵਾ ਕੇ ਦਫਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਮਿਤੀ ੫-੧੦-੨੦੦੭